

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS

Ársskýrsla

Annual Report

2004

Ávarp forstöðumanns / Foreword	2
Starfsemi og skipulag / Organization and Management	3
Rekstrarreikningur / Operating Summary	5
Fornleifaskráning / Archaeological Site Survey	6
Uppgreftir / Excavations	18
Skálholt	18
Þingminjarannsóknir/Iron Age Assemblies	21
Gásir	22
Hofstaðir	26
Sveigakot	28
Höfðagerði	31
Hrísheimar	33
Reykholt	35
Möðruvellir	37
Hvolsvöllur	39
Reykir	40
Forn Garðlög/Earthworks	41
Suðurgata	43
Eyri	44
Vatnsfjörður	45
Kúvíkur	46
Kárahnjúkar	47
° Flúreitrin af völdum Skaftárelda/Flourine Poisoning	48
Kumlarannsóknir/Viking Age Burials	51
Rannsókn á strontíumsamsætum/Strontium Isotope analysis	52
Heilsufarssaga Íslendinga/Palaeopathology	53
Gripir/Finds	55
Útgáfa og miðlun / Publication and Outreach	57
ARENA	57
Miðlun menningarsögulegra upplýsinga	61
Archaeologia Islandica	64
Fornleifaskólinn / Fieldschool	65
Stjórn og starfsfólk / Management and Staff	66
Samstarfsaðilar og viðskiptavinir / Collaborators and Clients	73
Listi yfir verkefni 2004 / Projects 2004	74
Ferðir og fundir 2004 / Meetings and Lectures 2004	75
Ritaskrá 2004 / Bibliography 2004	77

Starfsemi sjálfseignarstofnunarinnar Fornleifastofnunar Íslands hefur vaxið á hverju ári frá stofndegi fyrir tæpum áratug síðan, en á árinu 2004 voru umsvifin svipuð og árið áður. Aukning frá fyrra ári varð um 10% og er reksturinn í góðu jafnvægi.

Stærstu verkefni ársins voru rannsóknirnar í Skálholti, á Gásum og Þingvöllum sem öll eru styrkt af Kristnihátíðarsjóði, fjölpætt verkefni í S-Þingeyjarsýslu sem nýtur öndvegisstyrks frá Rannís og alþjóðlegt verkefni um vefútgáfu fornleifagagna sem stofnunin vinnur að ásamt nokkrum öðrum löndum og nýtur stuðnings frá Evrópusambandinu.

Alls voru 55 einstaklingar við störf um lengri eða skemmri tíma. Unnið var að rúmlega 40 verkefnum í öllum landsfjórðungum. Fjöldi útgefinna ritverka var 40. Velta stofnunarinnar var 80 mkr.

Adolf Friðriksson, forstöðumaður

Foreword

After a decade of constant growth, the activities of the Institute of Archaeology (FSI) in 2004 were of a similar scale as in the previous year. With some 10% increase this year, the state of affairs is reaching a good equilibrium.

The largest projects in 2004 were the investigations at Skálholt, Gásir and Þingvellir, funded by the Millennium Fund; the multi-disciplinary work in the Mývatn area in NE-Iceland, supported by the Icelandic Research Council (Rannís); and through EU funds, an international project of web portals for archaeological archives in which the Institute participates together with several other countries.

Altogether there were 55 employees and other participants in FSI projects. There were over 40 projects in all parts of Iceland and 40 publications. The annual turnover was 80 million krónur.

Adolf Friðriksson, director

Hlutverk Fornleifastofnunar

Fornleifastofnun Íslands er sjálfseignarstofnun og starfar eftir staðfestri skipulagsskrá (Stj.tíð. 1995, B 62-65, nr. 396) samkvæmt lögum um sjóði og stofnanir nr. 19/1988. Var skráin staðfest af hálfu dómsmálaráðuneytisins þann 7. júlí 1995. Hófst þar með formleg starfsemi stofnunarinnar, en hún tók jafnframt yfir margvíslegt rannsóknarstarf sem unnið hafði verið af aðstandendum hennar allt frá árinu 1989.

Tilgangur stofnunarinnar er að efla rannsóknir og útgáfustarfsemi á sviði fornleifafræði og skyldra greina. Sérstök áhersla hefur verið lögð á uppbyggingarstarf, og hafa starfsmenn stofnunarinnar komið víða við, s.s. við endurskoðun þjóðminjalaga og endurskipulag þjóðminjavörslu, þróun og umbætur á aðferðafræði við fornleifaskráningu, uppgröft, umhverfismat og gagnasýslu. Einnig hefur verið lögð áhersla á þátt fornvistfræða við fornleifarannsóknir, og fjölþætt samstarf við innlenda og erlenda

aðila. Stofnunin rekur safn rannsóknargagna og upplýsinga um íslenskar fornleifar (Ísleif) og gefur út alþjóðlegt tímarit um íslenskar fornleifar og skylt efni, *Archaeologia Islandica*. Stofnunin hefur unnið við margvísleg fræðsluverkefni, veitir námsstyrki og tækifæri til starfsnáms, og á hennar vegum starfar Fornleifaskólinn, sem veitir ungu vísindafólki þjálfun í vettvangsrannsóknum.

Stjórn

Í stjórn stofnunarinnar sitja: Adolf Friðriksson formaður, Garðar Guðmundsson, Gavin Lucas, Orri Vésteinsson og Mjöll Snæsdóttir. Stjórnin hélt þrjá fundi á árinu þar sem rætt var um stöðu stofnunarinnar og framtíð. Lagðir voru fram ársreikningar og þeir samþykktir.

Starfslið

Árið 2004 voru 27 starfsmenn í föstu starfsliði Fornleifastofnunar: Adolf Friðriksson,

Organization and Management

The Role of the Institute

Fornleifastofnun Íslands is an independent charity governed by statutes (Stj.tíð. 1995, B 62-65, nr. 396) in accordance with the Funds and Institutions Act no. 19/1988. The statutes were confirmed by the Ministry of Justice on 7 July 1995. That year, activities started formally; however the FSI took over various research activities run by the founders of the institute since 1989.

The aim of the institute is to increase research and publication in archaeology. Particular emphasis is placed on development and improvement of the working environment of archaeologists in Iceland, such as methodological development, survey, excavation, environmental assessment and data management. The FSI has also emphasised international cooperation. The FSI runs a large database of archaeological sites in Iceland (ISLEIF) and publishes an international journal (*Archaeologia Islandica*). The FSI also runs an international fieldschool

every summer.

Board of directors

On the board of directors are: Adolf Friðriksson (Chairman), Garðar Guðmundsson, Gavin Lucas, Mjöll Snæsdóttir and Orri Vésteinsson. The Board held three meetings in the year, discussing the current position of the Institute and future development. The annual accounts were presented and accepted.

Staff

In 2004 there were 27 permanent members of staff: Adolf Friðriksson, Andrea Harðardóttir, Anna Eygló Magnúsdóttir, Ágústa Edwald, Barbara Guðnadóttir, Colleen Batey, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Garðar Guðmundsson, Gavin M. Lucas, Guðrún Alda Gísladóttir, Hildur Gestsdóttir, Howell M. Roberts, James Stuart Taylor, Mjöll Snæsdóttir, Oddgeir Hansson, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred,

Andrea Harðardóttir, Anna Eygló Magnúsdóttir, Ágústa Edwald, Barbara Guðnadóttir, Colleen Batey, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Garðar Guðmundsson, Gavin M. Lucas, Guðrún Alda Gísladóttir, Hildur Gestsdóttir, Howell M. Roberts, James Stuart Taylor, Mjöll Snæsdóttir, Oddgeir Hansson, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred, Ólöf Þorsteinsdóttir, Ragnar Edvardsson, Rúnar Leifsson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Stefán Ólafsson, Sædís Gunnarsdóttir, Uggi Ævarsson og Þóra Pétursdóttir. Voru þrettán einstaklingar í fullu starfi en aðrir í hluta-störfum.

Auk þeirra unnu við fornleifaskráningu, fornleifauppgröft og önnur verkefni: Arnar Már Vilhjálmsson, Auður Halldórsdóttir, Bruno Berson, Kathryn Lucy Blythe, Paul Graham Clark, Astrid Daxböck, Louise Felding, Guðmundur H. Jónsson, Andrew F. Hall, Cassian Hall, Anies Hassan, Hákon Jensson, Candice Keziah Hatherley, Katarina Hegner, Hrönn Konráðsdóttir, Kristín Erla Þráinsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Magnús

Hallur Jónsson, Magnús Á. Sigurgeirsson, Ruth A Maher, María I. Reyndal, Natascha Mehler, Karen Milek, Freya Sadarangani, Óskar G. Sveinbjarnarson, Sólveig Guðmundsdóttir, Stefán Skúlason, Antonia Susan Thomas og Jeanette Wooding.

Adolf Friðriksson er forstöðumaður stofnunarinnar. Gavin Lucas er aðstoðar-forstöðumaður, Howell Magnús Roberts deildarstjóri uppgraftardeildar, Elín Ósk Hreiðarsdóttir deildarstjóri forn-leifaskráningar, Ólöf Þorsteinsdóttir skrif-stofustjóri, Sædís Gunnarsdóttir fram-kvæmdastjóri Fornleifastofnunar á Norðurlandi og Andrea Harðardóttir er verkefnastjóri Fornleifastofnunar á Ísafirði.

Alls voru 55 launþegar á árinu, í 18 stöðugildum.

Ólöf Þorsteinsdóttir, Ragnar Edvardsson, Rúnar Leifsson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Stefán Ólafsson, Sædís Gunnarsdóttir, Uggi Ævarsson and Þóra Pétursdóttir. Thirteen worked full-time, others part-time. In addition, the following worked short-term on surveys, excavation or other projects: Arnar Már Vilhjálmsson, Auður Halldórsdóttir, Bruno Berson, Kathryn Lucy Blythe, Paul Graham Clark, Astrid Daxböck, Louise Felding, Guðmundur H. Jónsson, Andrew F. Hall, Cassian Hall, Anies Hassan, Hákon Jensson, Candice Keziah Hatherley, Katarina Hegner, Hrönn Konráðsdóttir, Kristín Erla Þráinsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Magnús Hallur Jónsson, Magnús Á Sigurgeirsson, Ruth A Maher, María I. Reyndal, Natascha Mehler, Karen Milek, Freya Sadarangani, Óskar G. Sveinbjarnarson, Sólveig Guðmundsdóttir, Stefán Skúlason, Antonia Susan Thomas, Jeanette Wooding.

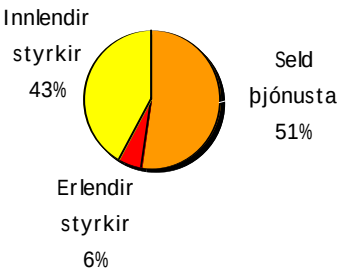
Friðriksson. Gavin Lucas is assistant director, Howell Magnus Roberts is head of department of excavation, Elín Ósk Hreiðarsdóttir is head of survey, Ólöf Þorsteinsdóttir is head secretary, Colleen Batey is part-time finds manager, Sædís Gunnarsdóttir is manager of Fornleifastofnun in Akureyri, and Andrea Harðadóttir is part-time project manager of Fornleifastofnun in Ísafjörður.

In all there were 55 employees on payroll, in 18 posts.

The director of the institute is Adolf

	2004	2003	Changes (%)
Tekjur í þús. Kr.			
Seld þjónusta	41,042	39,484	4
Aðrar tekjur	38,523	38,329	0.5
Heildartekjur	79,565	77,813	2
Gjöld í þús. Kr.			
Ársverk	18	18	0
Launagjöld	47,976	45,256	6
Rekstrargjöld	30,559	25,588	19
Fjárfestingar	1,419	891	59
Heildargjöld	79,954	71,753	11
Afkoma ársins	-389	6,060	

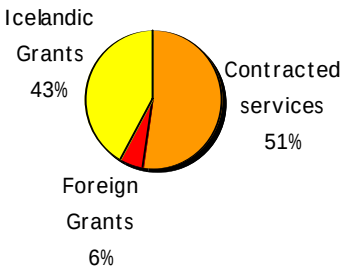
Skipting tekna FSÍ 2004

Operating Summary

	2004	2003	Changes (%)
Income in Ikr. 1000			
Contracted services	41,042	39,484	4
Other income	38,523	38,329	0.5
Total income	79,565	77,813	2
Expenditure in Ikr. 1000			
Person-years	18	18	0
Staff	47,976	45,256	6
Operational costs	30,559	25,588	19
Investments	1,419	891	59
Total Expenditure	79,954	71,753	11
Surplus of income over expenditure	-389	6,060	

The Institute's income 2004

Frá árinu 1993 hefur Fornleifastofnun Íslands unnið að fornleifaskráningu víða um land og unnið jafnt og þétt að því að bæta skráningarkerfið, geymslu og miðlun gagnanna. Fornleifaskráningu er skipt í svæðis-, aðal- og deiliskráningu.

Svæðisskráning felst í að taka saman gögn, annars vegar um þekktar fornleifar og hins vegar um atriði sem geta gefið vísbendingar um staðsetningu og eðli fornleifa. Á þeim grunni er lagt mat á fjölda, dreifingu og eðli menningar-minja á viðkomandi svæði og gerðar tillögur um verndun, nýtingu og frekari athuganir. Heppilegast er að sveitarfélög, héruð eða sýslur sameinist um að láta gera svæðisskráningu, enda er það hagkvæmasta leiðin til að fá yfirlit um menningarminjar og afla þeirra heimilda sem nauðsynlegar eru við aðalskráningu eða vettvangsvinnu. Niðurstaða svæðisskráningar er annars vegar skýrsla með heildarmati á menningarminjum á athugunarsvæðinu og

hins vegar gagnagrunnur yfir allar þær upplýsingar sem safnað hefur verið og aðalskráning mun síðan byggjast á.

Aðalskráning byggist á svæðisskráningu en felst í vettvangsvinnu og miðar fyrst og fremst að því að staðsetja og kortleggja fornleifar. Þá er farið á vettvang, viðtöl tekin við staðkunnuga og gengið á alla minjastaði, þeir skoðaðir og staðsettir á korti. Tóftir eru teiknaðar upp og ljósmyndaðar. Á grunni þeirra upplýsinga er síðan rituð skýrsla þar sem gerð er grein fyrir sögu mannvistar og búskapar á viðkomandi svæði, lýst einkennum menningarminja og gerðar tillögur um verndun og kynningu.

Deiliskráning er nákvæm rannsókn og/eða uppmæling á einstökum minjastöðum á litlu svæði, t.d. þar sem leggja þarf mat á hvort fjarlægja á fornleifar með uppgrefti eða þar sem nýta á minjastaði fyrir útivist. Ólíkt svæðis- og aðalskráningu fornleifa er ekki

Archaeological Site Survey

The Institute started surveying archaeological sites in 1993. Since that time, the Institute has worked towards improving the methods of surveying as well as the archiving and communication of the data.

The Institute approaches site survey in the following three stages that coincide with the three stages of planning work as it is carried out in Iceland: regional, field and intensive surveys.

Regional survey

In a regional survey available documentary evidence on archaeological sites is assembled and analyzed. A regional survey aims to give a description of known archaeological sites and evaluate the number, types and condition of archaeological sites in the area in question.

The outcome of a regional survey is twofold: first, a report with a desktop assessment of the archaeological sites in the entire area and suggestions of ways to protect and promote sites in the area as well as

further research. Second, a database with all the sites in the area on which the next, field-stage of survey can be built on.

Field survey

A field survey expands on the regional survey by visiting all the sites in the field and making descriptions and illustrations of them.

Before going into the field, the surveyors interview locals in order to gather further information about archaeological sites that are not mentioned in documents. In the field survey, all sites are visited and mapped then all the ruins photographed and drawn. A field survey report includes an overview of the history of settlement and agriculture in the area as well as a description of the characteristics of the sites in the area. Suggestions are also made regarding ways to protect and promote sites in the area. The aims of field survey are the same as regional surveys but the results are more focused because they are based on thorough field research.

gert ráð fyrir deiliskráningu á öllum minjastöðum. Deiliskráning er fyrst og fremst gerð þar sem verið er að vinna deiliskipulag.

Markmið deiliskráningar er að fá nákvæma yfirsýn yfir minjar á litlum, afmörkuðum svæðum.

Umhverfismat

Við umhverfismat eru notaðar svipaðar aðferðir og við aðal- og deiliskráningu. Þá er afmarkað svæði rannsakað nákvæmlega á vettvangi og lagt mat á áhrif fyrirhugaðra framkvæmda og gerðar tillögur um mótvægisáðgerðir.

Svæðisskráning 2004

Árið 2004 voru svæðisskráðar um 7000 fornleifar í Ísleifu, gagnagrunn Fornleifastofnunar. Um svæðisskráningu sáu Andrea Harðardóttir, Ágústa Edwald, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Sigríður Þorgeirsdóttir og Sædís Gunnarsdóttir. Á árinu var unnin svæðisskráning fyrir eftirtalda

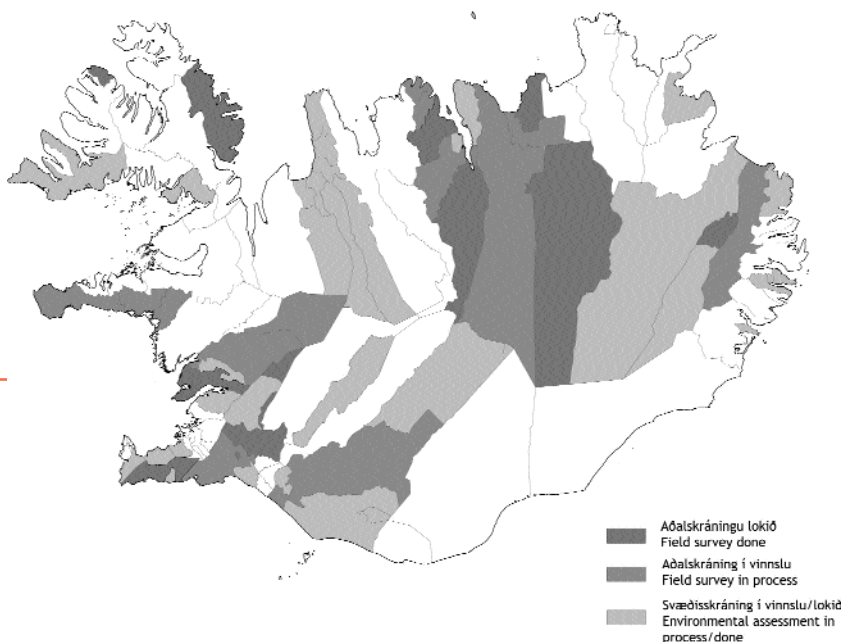
hreppa:

- Djúpavogshrepp
- Kolbeinsstaðahrepp
- Eyja- og Miklaholtshrepp
- Hvítársíðahrepp
- Kjósarhrepp
- hluta Siglufjarðarkaupstaðar

Auk þess var gerð svæðisskráning fyrir eftirtalda bæi og svæði í tengslum við minni verkefni:

- Nokkrar jarðir á mörkum Suður- og Norður-Þingeyjarsýslu, vegna Dettifossvegar

Staða skráningar í árslok 2004
Status of survey, December 2004

An intensive survey is a more thorough research project with intensive mapping or even limited excavation. It is only carried out on selected sites when a more detailed analysis is needed to facilitate decisions about land use. Unlike regional and field surveys, intensive survey is not carried out on all sites; only those that might become threatened by changing land use – namely as a condition of planning consent where a planning application has already been made. The aim of intensive survey is primarily to get as complete and precise an overview as possible of all sites in a small, defined area.

Environmental assessment

In addition to the three stages mentioned above, the Institute of Archaeology has worked on environmental assessments. In environmental assessments similar methods as in intensive survey are used. Field and intensive survey work is carried out in a

defined area and assessment is made of the potential influence the proposed development might have on archaeological sites in the specified area.

Regional survey 2004

In the year 2004 there were about 7000 sites included in a documentary survey and registered in ISLEIF, the sites and monuments database of the Institute of Archaeology. The following people conducted documentary survey in 2004 for the Institute: Andrea Harðardóttir, Ágústa Edwald, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Sigríður Þorgeirsdóttir og Sædís Gunnarsdóttir. During the year documentary survey was completed for the following parishes:

- Galtarholt í Borgarbyggð í Mýra- og Hnappadalssýslu
- Langanes/Eyrardalur við Súðavík í Ísa-fjarðarsýslu
- Innri-Kóngsbakki í Helgafellssveit á Snæfellsnesi
- Nokkrar jarðir í Öxarfjarðarhreppi í Norður-Þingeyjarsýslu vegna skráningar á Norðausturvegi

Í árslok 2004 voru tæplega 67.000 svæðis-skráðar fornleifar í gagnagrunni Fornleifastofnunar.

Aðalskráning 2004

Árið 2004 voru aðalskráðir rúmlega 2300 minjastaðir, sem eru örlítið fleiri staðir en skráðir voru árið 2003 og hafa sjaldan verið skráðir svo margir staðir á einu ári.

Aðalskráningu á stærri svæðum, s.s. í heilum hreppum, er gjarnan skipt niður nokkra áfanga og unnin á nokkrum árum. Árið 2004 var hafist handa við fimm nýja aðalskráningaráfanga þar sem allir minjastaðir innan sveitarfélags eru skráðir. Þetta

voru sveitarfélögin Hvítársíðuhreppur, Hörgárbyggð, Ólafsfjarðarkaupstaður, Siglufjarðarkaupstaður og Svalbarðsströnd. Tveimur verkefnanna var lokið á árinu en hin þrjú verða unnin í áföngum á 2-4 ára tímabili. Auk stærri skráningarverkefna voru aðal-skráðar fornleifar á Hvolsvelli og næsta nágrenni, fornleifar á Narfastöðum í Reykjadal og á Krókdal í Suður-Þingeyjarsýslu en síðasttalda verkefnið hlaut styrk úr Fornleifasjóði. Sjóðurinn styrkti líka skráningu á bænhúsum og kirkjum sem einnig hlaut styrk úr Rannsóknarsjóði Háskóla Íslands.

Eftirtaldir unnu að aðalskráningu á árinu: Ágústa Edwald, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Orri Vésteinsson, Rúnar Leifsson, Stefán Ólafsson, Sædís Gunnarsdóttir og Uggi Ævarsson. Stærstu aðalskráningarverkefni ársins 2004 voru þessi:

Hvítársíðuhreppur

Haustið 2004 hófst fyrri áfangi aðal-skráningar í Hvítársíðuhreppi. Skráning fór

- Djúpavogshreppur
- Kolbeinsstaðahreppur
- Eyja- og Miklaholtshreppur
- Hvítársíðuhreppur
- Kjósarhreppur
- part of Siglufjarðarkaupstaðar

Besides these, there was also documentary surveys conducted on farms and areas in connection with smaller projects:

- A few farms on the boundary of Suður- and Norður-Þingeyjarsýsla, because of Dettifoss road
- Galtarholt in Borgarbyggð in Mýra- and Hnappadalssýsla
- Langanes/Eyrardalur close to Súðavík in Ísafjarðarsýsla
- Innri-Kóngsbakki in Helgafellssveit on Snæfellsnes
- A few farms in Öxarfjarðarhreppur in Norður-Þingeyjarsýsla

By the end of the year there was just under 67,000 sites registered in ISLEIF for which a

documentary survey had been conducted.

Field survey 2003

In 2004 there were over 2300 sites surveyed in the field, an increase from the previous year and rarely have so many sites been surveyed in the field in one year.

Field surveys of large areas such as entire parishes are often divided into several stages and conducted over several seasons. In the year 2004 five new parish-wide field survey projects were started; these were the communities of: Hvítársíðuhreppur, Hörgárbyggð, Ólafsfjarðarkaupstaður, Siglufjarðarkaupstaður og Svalbarðsströnd. Two of these projects were finished in one season, while the others will be completed over 2-4 years. Besides these, there were also field surveys in the town of Hvolsvöllur and its environs, the farm of Narfastaðir in Reykjadalur and in Krókdalur in Suður-Þingeyjarsýsla. The latter was partly subsidized through a grant from Fornleifasjóður. This grant, along with the Research Fund of the University of Iceland, also supported the

fram frá miðjum ágúst fram í miðjan nóvember. Alls voru 716 fornleifar skráðar á 17 jörðum. Heimalönd allra jarða hreppsins voru skráð en áætlað er að skrá afrétt Hvítarsíðunga og sellönd einstakra jarða vorið 2005 og ljúka þar með skráningu í hreppnum. Hvítarsíða er blómlegt landbúnaðarhérað. Mikill landbúnaður hefur verið stundaður í hreppnum í gegnum aldirnar og bera fornleifarnar þess merki. Flestar skráðar minjar tengjast sauðfjárbúskap með einum eða öðrum hætti svo sem stekkir, kvíar, sel, beitarhús og smalakofar. Margar minjar hafa vikið fyrir túnrækt og nýbyggingum, enda hefur búskapur verið á öllum jörðum hreppsins þar til á síðustu áratugum en síðan þá hafa einstaka bæir farið í eyði.

Hörgárbyggð

Sumarið 2004 var hafist handa við fyrsta áfanga af þremur í skráningu fornleifa í Hörgárbyggð. Sveitarfélagið Hörgárbyggð varð til úr þremur sveitarfélögum þegar Glæsibæjarhreppur, Öxnadalshreppur og Skriðuhreppur voru sameinaðir um

áramótin 2000-2001. Áður en að sameiningu kom hafði Fornleifastofnun lokið aðal-skráningu í Glæsibæjarhreppi og er því stefnan nú að skrá þær fornleifar sem eftir standa í fyrrverandi Öxnadalshreppi og Skriðuhreppi.

Sumarið 2004 voru skráðar tæplega 300 fornleifar frá hreppamörkum Arnarneshrepps og skráðir bæir inn að Staðartungu en þar skiptist dalurinn í Myrkárdal, Barkárdal og Hörgárdal annars vegar en Öxnadal hins vegar. Haldið var inn Öxnadal og þar skráðir bæir vestanmegin í dalnum að Hálsi.

Skráningunni 2004 má skipta í tvo hluta, annars vegar var skráður fjöldi bæja þar sem enn er stundaður blómlegur búskapur enda skilyrði góð til landbúnaðar. Þar eru flestar fornleifar í kringum bæi horfnar vegna túnasléttunar og annars rasks en oft mátti finna heillegar rústir lengra frá bæ og í þverdölum. Hins vegar var skráður nokkur fjöldi eyðibýla, sérstaklega í Öxnadal þar sem byggð lagðist af á fyrri hluta 20. aldar og miklar rústir er að finna, jafnt í

surveying of chapels and churches.

The following people were involved in field survey over the year: Ágústa Edwald, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Orri Vésteinsson, Rúnar Leifsson, Stefán Ólafsson, Sædis Gunnarsdóttir and Uggi Ævarsson.

The largest field survey projects of the year were as follows:

Hvítarsíðuhreppur

In the fall of 2004 the first of a two-stage project in Hvítarsíðuhreppur was conducted. Altogether 760 sites were surveyed on 17 farms. Most of the property of all the farms in the parish were surveyed this year, with the common lands of the parish and the distant shielings to be surveyed in the spring of 2005, thus completing the project. Hvítarsíða is a prosperous agricultural area which has a long history visible on the sites today. Most of the sites are connected to sheep farming in one way or another. Many of the sites have disappeared as a result of homefield levelling and house con-

Vandlega hlaðin refagildra í Gilsbakkalandi í Hvítarsíðu

Well built foxtrap in Gilsbakki, Hvítarsíða

struction, as most of the farms have been continuously occupied, though a few have been abandoned in the last decades.

Hörgárbyggð

In the summer of 2004 the first of a three-part survey in Hörgárbyggð was conducted.

Bæjar- og útihúsastæði á Miðhálsstöðum, nyrst í Öxnadal. Eins og sjá má af myndinni er nú þétt skógrækt á svæðinu en hefur gamla túnstæðinu að mestu verið þyrmt.

The old farmstead of Miðhálsstaðir, north of Öxnadalur. As can be seen on the picture, thick forest is now in the area but the homestead and ruins have mostly been spared.

heimatúnum sem og fjarri bæjum.

Ólafsfjörður

Í júlí árið 2004 var aðalskráður fyrri áfangi af tveimur í Ólafsfirði. Samtals voru um 170 fornleifar skráðar meðfram norðvestanverðum firðinum, frá Fossdal suður að Kvíabekk. Áætlað er að skráningu ljúki sumarið 2005.

Jarðirnar sem skráðar voru sumarið 2004 eru yfirleitt ekki landmiklar þótt drjúgstórir dalir fylgi sumum þeirra. Gróflega má skipta svæðinu sem skráð var í tvennt. Annars vegar eru Kleifarnar, byggðaklasi sem er fast vestan við sjálfan Ólafsfjörðinn (spölkorn norður af þorpinu), þar sem land skiptist milli Ytri-Ár og Syðri-Ár. Hins vegar eru jarðir sem eru inn af firðinum, vestan og innan við Ólafsfjarðarvatn. Garður og Auðnir eru rétt vestan við vatnið en Þóroddsstaðir, Hríthóll, Hringverskot og Kvíabekkur eru suðsuðvestar, austan í Þóroddsstaðafjalli (Auðnahyrnu). Dalir tilheyra Garði og Kvíabekk en bæirnir þar á milli eiga land frá Ólafsfjarðará upp á fjallsegg.

The community derives from the recent amalgamation of three parishes, Glæsibæjarhreppur, Öxnadalshreppur and Skriðuhreppur in 2001. Prior to this, the FSI had already completed a survey in one of these parishes (Glæsibæjarhreppur).

In 2004, just under 300 sites were surveyed.

The survey in 2004 covered two types of land; the first was in areas still under cultivation. There, most of the sites closest to the farm had disappeared because of homefield levelling or other activity, but ruins could still be found further away and along tributary valleys. The second was in deserted areas, especially common in Öxnadalur, where large numbers of settlements were abandoned in the earlier part of the 20th century. Here there were many ruins, both in the homefields and further afield.

Stekkjartóft í landi Kvíabekkjara, norður og upp af túni.

Ruins of stekkur just outside the homefield in Kvíabekkur, Ólafsfjörður

Ólafsfjörður

In July 2004 the first part of a two-year field survey took place. Altogether c. 170 sites were surveyed along the northwestern fjord from Fossdalur to Kvíabekkur. The farms were usually not large properties even though they may

Siglufjarðarkaupstaður

(Hvanneyrarhreppur)

Haustið 2004 fór fram fyrsti áfangi fornleifaskráningar af fjórum í Hvanneyrarhreppi hinum forna en hann tekur yfir Siglufjarðarkaupstað og nágrenni. Alls voru skráðir um 150 minjastaðir á fimm jörðum. Annars vegar voru það þrjár jarðir nyrst og vestast í hreppnum þar sem margvíslegar minjar var að finna, bæði sem tengjast landbúnaði og sjósókn. Á þessu svæði er undirlendi fremur takmarkað en heyskaparlönd hafa verið mest í Engidal og Úlfsdölum sem ganga upp í landið frá ströndinni. Hins vegar voru skráðir tveir bæir sem stóðu þar sem kaupstaðarlandið er nú. Þar hefur ásynd lands breyst mikið á 20. öld vegna uppbyggingar og er fátt um óskemmdar minjar. Siglufjörður fékk verslunarréttindi 1818 og óx jafnt og þétt eftir það, fyrst sem miðstöð hákarlaveiða en síðar sem síldveiðibær eins og frægt er orðið. Miðað er við að skráningu í öllum hreppnum ljúki sumar eða haust 2007.

have owned long tributary valleys. There were two main areas. The first was Kleifarnar, an area of nucleated farms centred on two properties, Ytriá and Svöría, on the western side of the fjord and north of the town Olafsfjörður. The second was the area around lake Olafsfjörðurvatn at the bottom of the fjord. The farms Garður and Auðnir are just west of the lake, while Þóroddsstaðir, Hríthóll, Hringverskot og Kvíabekkur are to the south-southwest, east of Mount Þóroddsstaðafjall. The tributary valleys in the area belong to the biggest farms Garður and Kvíabekkur but all the farms between them have land from the river Ólafsfjarðará up to the mountain top.

Siglufjörður

In the autumn of 2004 a field survey was started in Siglufjörður, North-Iceland. The plan is to complete the survey in 2007 but at this first stage a total of about 150 sites was surveyed on five farms. Three of these are

Svalbarðsstrandarhreppur

Skráning í Svalbarðsstrandarhreppi fór fram í tveimur áföngum sumarið 2004, annars vegar í júní og hins vegar í ágúst. Voru alls skráðar um 300 fornleifar á 17 jörðum. Byggðin í hreppnum er utan í vestanverðri Vaðlaheiði og eftir að menn fóru að nota stórvirkar vinnuvélar til sléttunar hefur ræktunin teygst sig nokkuð upp í heiðina.

Í Svalbarðsstrandarhreppi hefur geysilegur fjöldi minja orðið túnsléttun að bráð, og er það einna helst sökum mikillar kartöfluræktar sem var stunduð á svæðinu nær alla 20. öldina þótt víðast hafi dregið alveg úr henni á síðustu árum. Tún hafa nú víða verið ræktuð þar sem kartöflur uxu áður, en langt

Gamli bærinn á Meyjarhóli á Svalbarðsströnd. Leifar bæjarhúsanna úr torfi, grjóti og timbri eru best varðveittu leifar eldri bæjarhúsa á þessu svæði og í bænum var búið fram til 1956.

The old farm in Meyjarhóll, Svalbarðsströnd. The farm was built from turf, timber and stone and was lived in until 1956

located in the northwestern part of the area and on them, many different types of site can be found, both linked to agriculture and fishing. In this area lowland is limited and most of the hay was acquired from two tributary valleys, Engidalur and Úlfsdalir. The other two farms were located where the fishing town of Siglufjörður now stands. There, the landscape has changed dramatically with the growth of the town and very few sites are well-preserved. Siglufjörður obtained its trade licence in 1880 and grew

Bænhúsaskráning. Gamli kirkjugarðurinn í Húsavík í Norður-Múlasýslu en sjórinn hefur brotið af suðurenda garðsins.

The old churchyard in Húsavík, Norður-Múlasýsla. The sea is eating into the southern edge of the churchyard.

eru greinilegar. Enn er stundaður hefðbundinn búskapur í hreppnum þó að hann hafi dregist saman á síðustu árum og hefur mikið verið byggt af íbúðarhúsum í hreppnum enda algengt að Svalbarðsstrendingar sæki vinnu til Akureyrar.

Bænhúsaskráning

Sumarið 2004 var unnið að skráningu bænhúsa og kirkna. Skráð voru guðshús í Sunnlendinga- og Austfirðingafjórðungi og er skráningu á báðum svæðum að mestu lokið.

Verkefnið felst í skráningu á kirkjuleifum um allt land til að fá heildstætt yfirlit um staðsetningu og dreifingu kirkna og bænhúsa og kortleggja þær leifar sem enn eru sýnilegar á yfirborði. Áætlað er að um 1100 kirkjur og bænhús hafi verið á Íslandi á

er síðan minjar á slíkum stöðum voru plægðar í burtu.

Margar athyglisverðustu töftirnar á svæðinu er annars vegar að finna við sjóinn þar sem enn eru minjar eftir sjósókn íbúanna og hins vegar uppi í Vaðlaheiði, ofan túna. Þar eru nokkrar seljatóftir sem enn

steadily thereafter - first as a centre for shark fishing, but latterly through the her-ring industry.

Svalbarðsstrandarhreppur

The survey in Svalbarðsstrandarhreppur was done in two parts during the summer of 2004, the first part in June and the second in August. Approximately 300 sites were recorded on 17 farms. The settle-ments are located on the western side of Vaðlaheiði but, since the introduc-tion of agricultural machinery, field systems have extended up the sides of the heath.

In Svalbarðsstrandarhreppur a large number of sites have been levelled due to potato cultivation during the 20th century, though in many places this has since declined and these fields are now used for growing hay.

Many of the most interesting sites in the area are to be found either by the sea, where there are extensive

remains of fishing stations, or up by the heath, above the fields where ruins shiel-ings are untouched. In the parish agriculture is still practiced, although it has diminished

Bænhúsaskráning. Klyppstaðir í Loðmundarfirði: Öll byggð hefur lagst af í Loðmundarfirði en gömlu kirkjunni er haldið við að einhverju leyti.

Klyppstaðir in Loðmundarfjörður: The area is now totally abandoned but the church still maintained by locals in the area.

miðöldum. Þau gögn sem hefur verið safnað verða notuð til að varpa ljósi á hvað réði upphaflegri staðsetningu guðshúsa, hvort þær forsendur breyttust í kjölfar miðalda og hvaða samhengi er á milli guðshúsa og skipulags byggðarinnar. Verkið er samvinnuverkefni Háskóla Íslands og Fornleifastofnunar Íslands og var fjármagnað af Rannsóknarsjóði Háskóla Íslands, Fornleifasjóði og Fornleifastofnun Íslands.

Krókdalur

Í ágúst 2004 fór fram aðalskráning á Krókdal í Suður-Þingeyjarsýslu. Verkið var fjármagnað af Fornleifasjóði og Fornleifastofnun. Skráningarsvæðið var afmarkað af Suðurráhrauni og Hrafnabjörgum að norðan og Kiðagili að sunnan. Auk Krókdals voru Öxnadalur, Sandmúladalur og Grafarlönd vestari könnuð á vettvangi.

Gróðurleifar sýna að samfelldur gróður hefur verið í botni Krókdals og þar eru á nokkrum stöðum vísbendingar um mannabyggð, bæði örnefni og fornleifar, en auk þeirra eru til þjóðsögur um byggð á

dalnum. Byggðaleifar þessar eru um 400 m yfir sjávarmáli en það er svipuð hæð og hæstu byggð ból á Íslandi á seinni öldum, á Hólsfjöllum og Möðrudal. Syðstu byggðaleifarnar á Krókdal eru tæplega 100 km frá sjó og hefur ekkert byggt ból á Íslandi verið svo langt frá sjó á seinni öldum. Aðeins á Jökuldal og við Hvítárvatn eru fornar byggðaleifar á móta langt inn í landi.

Öfugt við nær allar eyðibygðir á hálendinu eða í hálendisjaðri hafði engin skipuleg fornleifaskráning farið fram á Krókdal fyrir sumarið 2004. Fornleifar þar liggja undir skemmdum vegna uppblásturs og því brýnt verkefni að staðsetja þær og lýsa þeim svo hægt verði að bjarga þeim frá frekari eyðingu. Niðurstöður fornleifaskráningar á Krókdal 2004 sýna að á dalnum sjálfum hafi

Helgastaðir á Krókdal, rofabarð í bæjarhól.

Erosion of the farm of Helgastaðir in Króksdalur.

somewhat in the last years; there are also a lot of new houses being built and it is common for people to work in Akureyri.

Chapel Survey

In the summer of 2004 a survey of all chapels and churches was conducted in the southern and eastern quarters of the country and almost completed. The aim of the project is to survey church and chapel remains all over Iceland in order to map their location and distribution and plan the remains that are still visible on the surface. It has been estimated that c.100 such structures existed in the Middle Ages in Iceland. The survey data being collected will shed light on the factors controlling location and whether this changed after the Middle Ages as well as the connection to the organization of settlements. It is a joint project of the University of Iceland and Institute of Archaeology and was financed by the Research Fund of the University of Iceland, Fornleifasjóður and the Institute of Archaeology, Iceland.

Krókdalur

In August 2004, a field survey was conducted in Krókdal in Suður-Þingeyjarsýslur. The project was financed by Fornleifasjóður and the Institute of Archaeology. The survey area was limited to Suðurráhraun and Hrafnabjörg in the north and Kiðagil in the south. Beides Krókdalur, Öxnadalur, Sandmúladalur and western Grafarlönd were investigated in the field.

Vegetation patches indicate former extensive vegetation all along the bottom of

verið búið á að minnsta kosti fjórum stöðum. Sú byggð hefur lagst af snemma, örugglega fyrir 13. öld, og væntanlega ekki staðið lengi, í mesta lagi tvær aldir og sennilega mun skemur.

Hvolsvöllur

Í tengslum við endurskoðun aðalskipulags Rangárþings eystra fóru forsvarsmenn þess á leit við Fornleifastofnun Íslands að gerð yrði aðalskráning á Hvolsvelli, eina þéttbýliskjarna svæðisins. Kaptúnið Hvolsvöllur er byggt úr landi Stórolfshvols og því var ákveðið að aðalskrá allar fornleifar innan jarðarinnar og hjáleigna hennar.

Landslag Hvolsvallar og nágrennis ein-kennist af flatlendi sem er vel fallið til ræktunar. Á síðustu áratugum hefur ásynð lands á svæðinu tekið stórfelldum breytingum

vegna túnasléttunar og framræslu. Auk þess hafa tíð ábúendaskipti valdið því að heimildir um minjar eru fátæklegri en víða annarsstaðar og örnefni mörg týnd. Aðalskráning skilaði þó 105 minjastöðum sem var rúmlega helmingi aukning frá svæðisskráningu.

Narfastaðir

Á Narfastöðum í Reykjadal hefur um árabilið verið rekin ferðapjónusta sem er í örum vexti. Hafði Unnsteinn Ingason, ferðapjónustubóndi hug á að láta aðalskrá fornleifar á jörðinni og í Narfastaðaseli svo að nota mætti upplýsingarnar til að miðla fróðleik um sögu jarðarinnar og sveitarinnar til ferðamanna. Verkefnið fékk styrk úr Kísilglúrsjóði á vormisseri 2004 og fór Unnsteinn þess á leit að stofnunin tæki að sér fornleifaskráningu á

jörðinni. Verkið var unnið í ágúst 2004 og voru þá allar fornleifar í landi Narfastaða og Narfastaðasels

Leifar vörslugarðs rétt utan við Hvolsvöll.

Remains of a boundary close to the town of Hvolsvöllur.

the valley and in a few places there are signs of human settlement, both in the form of place names and ruins as well as being mentioned in folk tales. These ruins are c.400m above sea level which is of similar elevation to the highest known settlement in the later Middle Ages in Hólsfjöll and Möðrudalur. The southernmost settlement remains in Krókdalur are just less than 100km from the coast and no other settlement is known so

far inland in the later Middle Ages and only in Jökuldalur and by Hvítárvatn can such inland settlements be found.

In contrast to almost all other highland deserted settlements, no systematic survey had been done in Krókdalur before the summer of

2004. The archaeology here is under threat from erosion and there is some urgency to locate and record the sites in order to help preserve them. The conclusion of this year's survey is that there were at least four major farms or settlements; these were abandoned early, certainly before the 13th century and their occupation was probably of limited duration - less than two centuries.

skráðar, samtals 100 talsins.

Fornleifar á Narfastöðum mynda skemmtilega heild og eru ótrúlega margar þeirra vel varðveittar þrátt fyrir umrót sem fylgir jafnan búskap, s.s. túnasléttun. Þar eru jafnt rústir húsa sem voru í notkun langt fram eftir 20. öld sem og tóftir og garðlög sem gætu hugsanlega verið allt frá fyrstu öldum byggðar. Mörg þeirra hafa ekki einungis þýðingu innan Narfastaðalands heldur fyrir sögu héraðsins í heild. Var það niðurstaða skráningarinnar að kynning minjastaðanna fyrir almenningi gæti aukið mjög á gildi ferðaþjónustu og útivistar á jörðinni.

Í árslok 2004 hefur Fornleifastofnun alls skráð um 18.600 fornleifar á vettvangi.

Deiliskráning 2004

Fornleifastofnun Íslands deiliskráði fjölda minni svæða árið 2004. Í flestum tilfellum var um að ræða litla, afmarkaða reiti þar sem fornleifaskráningar var krafist til að fá deiliskipulag samþykkt. Einnig voru skráðar heilar jarðir í þeim tilgangi að nýta forn-

leifar í framtíðarskipulagi jarða. Um deiliskráningu sáu Adolf Friðriksson, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Oddgeir Hansson, Sædís Gunnarsdóttir og Uggi Ævarsson.

Slíkar skráningar voru gerðar vegna

skipulags sumarbústaðalands:

- Hrífunes í Vestur-Skaftafellssýslu að beiðni Landforms fyrir landeiganda.
- Kóngsbakki á Snæfellsnesi að beiðni Hönnunar fyrir landeigendur.
- Galtarholt í Borgarbyggð í Mýra- og Hnappadalssýslu að beiðni Stafna á milli ehf.

breytts skipulags í þéttbýli:

- Bessastaðahreppur, fimm deiliskipulagsreitir.
- Árborg, tveir deiliskipulagreitir á Eyrarbakka.
- Eyrardalur, deiliskipulagsreitir á Langeyri í landi Eyrardals í Súðavíkurbhreppi.

Hvolsvöllur

In connection to a new development plan for Rangárþing eystra, the Institute of Archaeology was asked to survey Hvolsvöllur, the only town in the area. The town of Hvolsvöllur lies on the property of the farm of Stórólfsþvols and, therefore, it was decided to survey all sites on the farm and its smaller subdivisions.

The landscape of Hvolsvöllur and its environs is characterised by flatlands, well-suited for cultivation and in the last few decades, the landscape has changed dramatically because of levelling and drainage. A high turn-over of population has meant that local knowledge is poorer than in other places and many place names have been forgotten. The field survey located 105 sites, twice the amount identified from documentary survey.

Narfastaðir

In Narfastaðir in Reykjadalur there is a farm hotel that is rapidly expanding. In connection with this expansion, the owner commis-

sioned a survey of sites on the farm and its shieling, in order to communicate the history of the farm and the area as a whole to guests and tourists. A local grant (Kísilglúrsjóður) was awarded and in the spring of 2004, the Institute was asked to conduct the survey; this was done in August and altogether 100 sites were recorded.

The sites in Narfastaðir exhibit a wide range of types, despite modern disturbance through improvement, including remains of houses used well into the 20th century down to boundaries which may have been established during the first centuries of settlement in the area. Many of the sites have not only local, but regional significance. It was concluded that information for the public and tourists on the sites would enhance appreciation of the heritage and the landscape.

By the end of 2004 the Institute had surveyed 18,600 sites in the field.

skógræktar:

- Hellir í Ölfusi að beiðni Árborgar fyrir Skógræktarfélag Selfoss.

Auk ofangreindra verkefna vann Fornleifastofnun þrjú umhverfismatsverkefni. Þau unnu Adolf Friðriksson, Guðrún Alda Gísladóttir, Rúnar Leifsson, Sædís Gunnarsdóttir og Uggi Ævarsson. Umhverfismat var gert vegna:

- Dettifossvegur frá Mývatnsöræfum í Ásbyrgi að beiðni Vegagerðarinnar á Akureyri.
- Línustæðis fyrir álver við Reyðarfjörð, fyrir Landsvirkjun.
- Norðausturvegur frá Sveltingi að Brekku í Öxarfjarðarhreppi (áður Presthólahreppi) í Norður-Þingeyjasýslu fyrir Vegagerðina á Akureyri.

Intensive survey 2004

The Institute of Archaeology conducted intensive surveys in many delimited areas in 2004. In most cases, the restricted areas were proposed development areas. Also entire farms were surveyed so that the archaeology could be incorporated in future development plans. The following people were involved in intensive surveys in 2004: Adolf Friðriksson, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Oddgeir Hansson, Sædís Gunnarsdóttir and Uggi Ævarsson.

Such surveys were done because of:

Summerhouse planning:

- Hrífunes in Vestur-Skaftafellssýsla at the request of Landform on behalf of the landowner.
- Kóngsbakki in Snæfellsnes at the request of Hönnun on behalf of landowners.
- Galtarholt in Borgarbyggð in Mýra- og Hnappadalssýslur at the request of Stafna á milli ehf.

Development in densely populated areas:

- Bessastaðahreppur, 5 new proposed development areas were surveyed
- Árborg, 2 new proposed development areas were surveyed in Eyrarbakki
- Eyrardalur, a new proposed development area was surveyed in Langeyri in Eyrardalur in Súðavíkurhreppur.

Forestry:

- Hellir in Ölfus at the request of Árborgar on behalf of Skógræktarfélag Selfoss.

Environmental Assessment 2004

Besides the aforementioned, the Institute worked on three environmental assessments. The following personnel were involved: Adolf Friðriksson, Guðrún Alda Gísladóttir, Rúnar Leifsson, Sædís Gunnarsdóttir and Uggi Ævarsson. Environmental assessments were conducted because of:

- Dettifoss road from Mývatnsöræfi to Ásbyrgi at the request of Vegagerðin in Akureyri.

-
- Electricity line associated with the aluminium factory at Reyðarfjörður, on behalf of Landsvirkjun.
 - Norðaustur road from Sveltingur to Brekka in Öxarfjarðarhreppur in Norður-Píngeyjasýsla on behalf of Vegagerðin in Akureyri.

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Í SKÁLHOLTÍ

Verkefnisstjórn: Gavin Lucas, Barbara Guðnadóttir, Mjöll Snæsdóttir og Orri Vésteinsson

Uppgrafterstjóri: Gavin Lucas

Starfsmenn við uppgröft: Andrew Hall, Auður Halldórsdóttir, Ágústa Edwald, Birna Lárusdóttir, Candy Hatherley, Cassian Hall, Dmitri Tarat, Elín Hreiðarsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Mjöll Snæsdóttir, Óskar G. Sveinbjarnarson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Sólveig Guðmundsdóttir Beck og George Hambrecht (CUNY)

Danskur gullpeningur frá 1714

Gold coin from Denmark 1714

Sumarið 2004 var unnið þriðja árið í röð að fornleifarannsóknnum á biskupssetrinu og skólanum í Skálholti. Verkefnið er að mestu kostað af Kristnihátíðarsjóði og unnið í samstarfi við Skálholtsstað, Þjóðminjasafn Íslands og City University of New York (CUNY). Aðalrannsóknarsvæðið er þar sem staðarhús á biskupssetrinu og skólinn stóðu. Tveir könnunarskurðir voru teknir í brekkunni suður af staðnum, en

athugun 2003 hafði sýnt að þar voru sorphaugar frá byggðinni. Á öðrum staðnum var stækkaður skurður, sem opnaður hafði verið árið áður, til að safna saman dýrabeinum sem mikið var af. Á hinum staðnum var gerður skurður til að skoða snið gegnum sorphauginn nálægt aðaldyrum að sunnan.

Á aðalrannsóknarsvæðinu voru einkum rannsakaðar minjar frá 17.-19. öld. Á nokkrum stöðum voru enn eftir leifar bæjarhúsa frá 20. öld, og voru þær að mestu fjarlægðar. Lokið var vinnu á norðanverðum austurhluta bæjarstæðisins, þar sem skólahúsin og nokkur geymsluhús voru, og mátti sjá mörg notkunar-skeið í mörgum húsanna. Á þessu svæði hefur verið grafið niður á lög sem ætlað er að séu frá því um 1630/50. Vitað er að þá voru innhúsin og skólahúsin endurbyggð að miklu leyti eftir mikinn eldsvoða. Þar fyrir neðan má sjá ummerki um eldri byggingar og virðist fyrir-komulag og húsaskipan með allt öðru móti heldur en var eftir 1630. Á bæjarstæðinu vestan-

Excavation

EXCAVATION AT SKÁLHOLT

Project Managers: Gavin Lucas, Barbara Guðnadóttir, Mjöll Snæsdóttir and Orri Vésteinsson

Field Director: Gavin Lucas

Field Team: Andrew Hall, Auður Halldórsdóttir, Ágústa Edwald, Birna Lárusdóttir, Candy Hatherley, Cassian Hall, Dmitri Tarat, Elín Hreiðarsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Mjöll Snæsdóttir, Óskar G. Sveinbjarnarson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Sólveig Guðmundsdóttir Beck and George Hambrecht (CUNY).

In the summer of 2004, a third season of archaeological investigations at the Episcopal manor and school of Skálholt was conducted. The project is core funded by the Icelandic Millennium Fund (Kristnihátíðarsjóður), and operates in collaboration with the see of Skálholt, the National Museum of Iceland and the City University of New York (CUNY). The main excavation area is centred on the residential complex and school, but two smaller trenches were cut on the southern slopes

where midden deposits had been located in 2003. One of the midden trenches extended an area opened the previous season to recover more of a bone-rich dump, while another, larger trench was cut to establish a sequence through the midden close to the southern door

Óskar Sveinbjarnarson teiknar upp herbergi frá 17. öld

Óskar Sveinbjarnarson planning a 17th century room

Taflmaður úr tré sem fannst í göngunum
Wooden gaming piece found in the corridor

verðu er enn verið að grafa fram minjar frá ýmsum tímabilum. Nýrst er verið að grafa upp leifar af bænum frá 19. öld, nema í austustu húsunum tveim (skrifstofu og bókaskemmu), þar sem komið er niður á lög frá 17. og 18. öld. Syðst á þessum hluta rannsóknarsvæðisins er unnið að uppgrefti tveggja húsa frá 17./18. öld, og er annað þeirra trúlega eldhús.

Margir mjög merkir gripir fundust á þessu ári, einkum gripir úr lífrænum efnum í göngunum löngu. Þar á meðal var taflmaður úr tré, útskorið hnífsskaft og heill, ofinn vettlingur. Annars staðar fundust fleiri myntir, þar á meðal

sjaldgæfur tveggja ríkisdala peningur úr gulli, sleginn fyrir Friðrik IV. (1714), og túskildingur frá Braunsweig með ártalinu 1648. Fyrir utan þessa gripi fannst sem fyrr geysimikið af brotum úr leirkerum, glerlátum, krítarpípum og ýmsir hlutir úr málm og lífrænum efnum. Gripasafnið úr þessum uppgrefti stefnir í að verða eitt hið mesta og fjölbreyttasta úr uppgrefti á minjum frá síðari öldum á Íslandi, eins og við er að búast á slíku höfuðbóli.

Meðal þess athyglisverðasta sem í ljós kom í sumar er hvernig aðskilnaður fór vaxandi milli vestari og eystri hluta staðarhúsa eftir því sem á leið. Svo virðist sem á 17. öld hafi verið auðvelt að ganga milli skólans annars vegar og vistarvera biskups, bókasafns og annarra herbergja, hins vegar. Víða voru dyr og gangar sem auðvelduðu för þarna á milli. En þegar kemur fram á 18. öld voru þessir tveir hlutar staðarhúsa því nær alveg aðskildir, því að hlaðið hafði verið upp í dyr og göng. Til að túlka þessar breytingar út frá félagslegum og pólitískum hræringum innan staðarins mun þurfa stuðning af öllum tegundum heimilda, fornleifafræðilegra og ritaðra, sem notast er

of the main complex.

Most of the excavation in the main area focused on remains from the 17th to 19th centuries, but in several places, traces of the 20th century farm were still surviving and these were, more or less, completed this season. Work was completed on the northern part of the eastern wing of the settlement, which included the school rooms and various stores, and many of the rooms showed several phases of occupation. Excavation has stopped here at what is believed to be the 1630/50 levels of the site, when, after a great fire, the manor and school was largely rebuilt. Beneath this level however, traces of earlier structures are visible and suggestive of a completely different layout to the post-1630 one. The western wing of the settlement is still at various stages of excavation; in the northern part, remains of the 19th century farm are still being excavated, except for the two easternmost rooms (office and library), which have reached 17th and 18th century levels. In the southern part of this area, two 17th/18th century rooms are

still under excavation, one of which is probably the kitchen.

Many spectacular finds were recovered this year, especially organic artifacts from the main corridor including a wooden gaming piece, a carved knife handle and complete woven mitten. Elsewhere, several more coins were found, including a rare gold two rixdollar of Frederik IV (1714) and a 2 shilling piece from Brunswick dated 1648. Besides these finds, there was the usual abundance of pottery, glassware, clay pipes and variety of metal and organic objects. The finds assemblage from this excavation in general promises to be among the most substantial and varied for a post-medieval site in Iceland as one would expect from such a high status settlement.

One of the key revelations of this season's excavations has been the recognition of an increasing segregation between the western and eastern wings of the settlement. In the 17th century, it seems access between the school on the one hand and Bishop's rooms, library and other rooms on the other was fairly

við innan sögulegrar fornleifafræði.

open ,
with many connecting passages,
but by the 18th century, the two
wings had become almost com-
pletely segregated internally as doorways and
passages were blocked. Interpreting these
developments in terms of the social and politi-
cal dynamics of the settlement will require
drawing on all the resources - archaeological
and textual - that historical archaeology has to
offer.

Yngra stig sýruklefa

Whey store in its later phase

ÞINGMINJARANNSÓKNIR

Verkefnisstjórar: Adolf Friðriksson og Dr. Sigurður Líndal.

Uppgrftarstjóri: Howell M. Roberts

Uppmælingar: Garðar Guðmundsson

Starfsmenn við uppgröft: Guðrún Alda Gísladóttir, Rúnar Leifsson, Freya Sadarangani, James Taylor, Antonia Thomas, Alex Sanmark, Emma Jane Baxter og Magnús Jónsson.

Árið 2004 var þriðja ár verkefnisins Þinghald að fornu. Kristnihátíðarsjóður styrkir rannsóknirnar. Markmið þeirra er að rannsaka minjar um þinghald á Íslandi, kanna aldur þeirra og ástand, athuga skipulag þingstaða, staðsetningu og þróun.

Árið 2004 var rannsóknum haldið áfram á Biskupshólum og að auki opnað svæði á Miðmundatúni. Þarna eru margar vel varðveittar byggingaleifar og þær elstu eru líklega frá 10. öld. Á Biskupshólum er mjög stórt

og fornt mannvirki, sem enn sér aðeins í að litlu leyti. Yfir þessu stóra mannvirki eru leifar yngri minja. Óvíst er um hlutverk þeirra, en þær gætu verið búðaleifar þar sem engir gripir eða önnur ummerki fundust er gefa til kynna að þar hafi staðið útihús eða bæjarleifar. Í næsta rannsóknaráfanga verður uppgraftarsvæðið á Biskupshólum stækkað enn til suðurs og gerðar frekari rannsóknir á Miðmundatúni. Auk rannsókna á Þingvöllum var athugunum á vorþingstöðum haldið áfram. Að þessu sinni voru mældar uppminjar á Leiðarhóli í Reykjadal og í Þingey í Skjálfandafljóti. Óljóst er hvort tóftabrotin hjá Leiðarhóli séu þingminjar, en úti í Þingey eru enn varðveittar tóftaraðir sem minna á meintar þingbúðatóftir á öðrum héraðsþingstöðum. Á næstu árum er fyrirhugað að halda áfram uppmælingu vorþingstaða og kanna aldur mannvirkja í Þingey með takmörkuðum uppgrefti.

Horft yfir uppgraftarsvæðið á Þingvöllum til norðvesturs

Excavation in Þingvellir, facing northwest

IRON AGE ASSEMBLIES IN ICELAND

Project Managers: Adolf Friðriksson and Dr. Sigurður Líndal.

Field Director: Howell M. Roberts

Principal Surveyor: Garðar Guðmundsson

Field Team: Guðrún Alda Gísladóttir, Rúnar Leifsson, Freya Sadarangani, James Taylor, Antonia Thomas, Alex Sanmark, Emma Jane Baxter and Magnus Jónsson.

2004 saw the third year of the Assembly project in Iceland. The aim of the project is to study the layout of alleged assembly sites, the types of structures, chronology and their development. Excavation continued in Þingvellir, the General Assembly. The excava-

tion focuses on Biskupshólar, which is the area between Þingvellir church and the eastern bank of Öxará River. At Biskupshólar, an exceptionally big structure, probably dating back to the 11th-12th century, is being uncovered. On top of it there is a cluster of smaller buildings, but their date and function remains unknown. Another excavation area was opened in the homefield south of Þingvellir farm, in Miðmundartún where sub-rectangular, booth-like structures have been uncovered. It remains to be seen whether these belong to the farming history at Þingvellir, or are part of the assembly site. The project was funded by the Millennium Fund.

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á GÁSUM

Við uppgröftinn unnu: *Howell Roberts, Orri Vésteinsson (HÍ), Oddgeir Hansson, James Taylor, Freya Sadarangani, Bruno Berson, Hrafnkell Hallmundsson, Jen Wooding, Louise Felding, Lilja Björk Pálsdóttir, Ramona Harrison (CUNY), Águsta Edwald, Rúnar Leifsson, Antonia Thomas, Kathryn Blythe and Paul Clark.*

Fornleifastofnun Íslands vann rannsóknaruppgröft fyrir Minjasafnið á Akureyri að Gásum í Eyjafirði, á tíu vikna tímabili frá 28. júní til 3. september 2004. Verkinu stjórnðu Howell Roberts (svæði A) og Orri Vésteinsson (svæði B). Við verkið unnu milli 7 og 14 manns, og voru alls unnin 96 vikuverk við uppgröft. Úrvinnsla uppgräftargagna og frágangur mun fara fram næstu mánuði.

Uppgröfturinn 2004 var fjórði áfangi rannsóknarverkefnis sem standa á í 6 ár. Þetta ár beindist rannsóknin að nýju uppgräftarsvæði, sem nær yfir kirkju og kirkjugarð (svæði B) og einnig var haldið áfram rannsókn

á aðalrústasvæðinu (svæði A). Alls hafa um það bil 1050 m² verið grafnir upp að fullu eða að nokkru leyti (um það bil 600 m² á svæði A og um það bil 450 m² á svæði B).

Vel viðraði allt sumarið og gekk verkið mjög vel. Fleiri einingar en nokkru sinni voru skilgreindar og grafnar upp. Á svæði A voru skráð og grafin 650 lög eða einingar til viðbótar, og hafa því verið kannaðar þar um 1750 einingar alls. Þar við bættist að um 114 lög eða einingar voru skráð og grafin á svæði B. Eins og fyrri ár var hver eining skráð fyrir sig og þær grafnar upp að fullu, í réttri jarðlagaröð.

Búðir (Svæði A)

Þetta ár var haldið áfram á svæði því sem opnað var 2003. Þar er þyrping niðurgrafinna búða sem tengjast innbyrðis, og eru allar taldar frá síðari hluta 14. aldar. Sjá mátti að þessar búðir höfðu verið endurbýggðar, gert við þær og þeim breytt margsinnis, og er það í góðu samræmi við þá túlkun að þessi mannvirki hafi

EXCAVATION AT GÁSIR

Staff: Howell Roberts, Orri Vésteinsson (HÍ), Oddgeir Hansson, James Taylor, Freya Sadarangani, Bruno Berson, Hrafnkell Hallmundsson, Jen Wooding, Louise Felding, Lilja Björk Pálsdóttir, Ramona Harrison (CUNY), Águsta Edwald, Rúnar Leifsson, Antonia Thomas, Kathryn Blythe and Paul Clark.

Fornleifastofnun Íslands, on behalf of Minjasafnið á Akureyri, carried out a research excavation at Gásir, Eyjafjörður, for 10 weeks between June 28th and September 3rd 2004. The excavation team was led by Howell Roberts (Booths) and Orri Vésteinsson (Church), and numbered between 7 and 14 staff. Post excavation processing and analysis will be carried out in the coming months.

Excavation in 2004 comprised the 4th season of a projected 6 year excavation project. Work this year focused on a new excavation area encompassing the church and churchyard (Area B) as well as continued work within the main cluster of

booths (Area A). In total some 1050m² have now been excavated in part or in whole (circa 600m² in Area A, and circa 450m² in Area B).

Clement weather throughout the summer contributed to a very successful season, with unprecedented numbers of layers being defined and excavated. Within Area A an additional 650 layers or features were fully recorded and excavated, contributing to a current total of circa 1750 excavated units. In addition, some 114 layers or features were recorded and excavated in Area B. As in previous years all layers were recorded individually and excavated, in total, in strict stratigraphic sequence.

The Booths (Area A)

Work this year continued within the area opened in 2003 - a cluster of linked sunken rooms or booths, all believed to date to the late 14th century. These rooms

verið notuð skamman tíma í einu. Fjölmörg yfirborðslög eða gólf hafa verið grafinn upp, einnig mörg eldstæði sem notuð höfðu verið um skamman tíma og þar á milli flóknir staflar af lögum sem safnast hafa upp þegar mannvirkin voru yfirgefin um tíma. Nú er búið að grafa niður á elsta notkunarskeiðið í mörgum af þessum herbergjum eða búðum. Við það verk hafa komið fram margar stórar holur eða gryfjur, einnig stoðarholur og ýmis ummerki um endurbyggingar og breytingar. Áætlað er að unnið verði áfram á þessu svæði sumarið 2005 og það verði stækkað um allt að 20 m til vesturs.

Meðal gripa sem fundust þetta ár er meira af sjaldgæfum leirkerabrotum frá miðöldum, hlutir

úr járn og koparblöndu, brot úr brýnum, bökunarhellur, vaðsteinn úr klébergi, leður, hvalbein og önnur

lífræn efni. Einkum eru athyglisverðar afar vel varðveittar leifar af nokkrum leðurskóm, og einnig lítill hlutur úr koparblöndu sem gæti verið met.

Kirkja (Svæði B)

Á svæði B var flett ofan af u.þ.b. 450 m² svæði innan hringlaga garðlags sem afmarkar kirkjugarðinn á yfirborði. Til viðbótar var grafinn 4 m langur skurður gegnum kirkjugarðsvegginn að norðvestanverðu. Uppgröfturinn leiddi í ljós undirstöður kirkjunnar, sem eru úr grjóti. Hún reyndist hafa verið 16,5 m að lengd og 5 m að breidd. Við austurenda hennar er kór, mjórri en kirkjan (4 m að lengd, 3,5 m að breidd) og vestasti hlutinn virðist vera forkirkja þar sem þakið hefur verið lægra en í kirkjuskipinu sjálfu.

Í austur- og vesturenda byggingarinnar hafa mannvistarlög skaddast mjög við uppgröft sem gerður var árið 1907 en miðbik hennar virðist að miklu leyti óskaddað. Rannsóknin beindist einkum að svæðinu umhverfis kirkjuna innan við kirkjugarðsvegg. Þar var töluvert af lögum og mannvistarummerkjum frá þeim tíma sem

Herbergi / búð með bekk og eldstæði

Room with bench and hearth

were seen to have been rebuilt, repaired or re-modelled on multiple separate occasions, in accordance with the interpretation of these structures as seasonal shelters. A great number of individual occupation surfaces or floors have been excavated, together with many temporary hearths, interspersed by a complex sequence of temporary abandonment deposits. Several of these rooms have now been excavated down to their primary construction events, in the process revealing numerous large pits, postholes and re-modelling events. Work in 2005 is expected to continue within this area, which will additionally be expanded by up to 20m westwards.

Artefacts recovered this year include further pieces of rare medieval pottery, iron objects, bronze objects, whetstone fragments, baking plates, a steatite line

sinker, leather, whalebone, and other organic materials. Of particular note are the exceptionally well preserved remains of several leather shoes (currently undergoing conservation) and a small weight or insiglia of bronze.

The Church (Area B)

In area B an approximate 450 m2 area was opened up inside the circular earthwork that demarcates the churchyard on the surface. In addition a 4 m long trench was excavated through the churchyard wall on its northwestern side. The excavation revealed the stone foundations of a church, 16.5 m long and 5 m wide. At the eastern end it had a narrower chancel (4 m long, 3.5 m wide) and the western section seems to be a narthex with a lower roof than the central nave. In the eastern and western ends. The cultural layers had been severely truncated by earlier excavation in 1907 but the middle portion seems to have been left largely undamaged. Excavation focused on the area

kirkjan stóð. Engar grafir hafa enn fundist, en töluverðar vísbendingar um málmsmíði, meðhöndlun á brennisteini og matseld. Einnig fannst furðu mikið af vel varðveittum vefnaði.

Kirkjan er yngri en Heklugjóskan H-1300, og ber lítil eða engin merki viðgerða eða endurbýgginga, sem bendir til þess að hún hafi verið notuð um skamman tíma, kannski aðeins í nokkra áratugi. Kirkjugarðsveggurinn er yngri en skurður og sorplag á staðnum og bendir það til þess að menn hafi sitthvað starfað þar áður en kirkjan var reist. Við uppgröftinn kom í ljós að eystri hluti garðsins hvílir á manngerðri upphækkun. Kór kirkjunnar er einnig reistur á upphækkun þannig að mikil vinna hefur verið lögð í kirkjuna og frágang umhverfis hana.

Árið 2005 á að ljúka uppgrefti kirkjubýggingarinnar og þeirra laga innan kirkjugarðs sem henni tilheyrir. Svæðið verður stækkað út fyrir kirkjugarðsvegg á tveim stöðum: að austan þar sem op er á veggnum, og talið er að aðalinngangurinn í kirkjugarðinn hafi verið, ef til vill með steinþrepum upp, og vestan til þar sem þyrping af reglulega löguðu grjóti bendir til að þar gæti hafa

verið stakstætt mannvirki, ef til vill klukkna-port.

Breytt rannsóknaráætlun

Í upphaflegri rannsóknaráætlun var gert ráð fyrir að hefja rannsókn á svæði D árið 2005. Þar er lítil þyrping rústa á austurjaðri rústa-svæðisins, rétt sunnan við svæði A. Þessar búðir hafa einhvern tíma skaddast af ágangi sjávar og því var talið skynsamlegt að rannsaka þær núna og einnig væri líklegt að frekari fróðleikur fengist með því. Það hefur sýnt sig að ekki er sem stendur neitt rof eða uppblástur á staðnum og því er þessum rústum ekki hætta búin nú. Þær rannsóknir sem farið hafa fram hingað til benda einnig til þess að austustu rústirnar séu frá síðasta notkunarkeiði staðarins, tímabili sem þegar er allvel þekkt af þeim rannsóknnum sem verið er að vinna að. Hingað til hafa ekki verið grafnar upp minjar sem eru eldri en 1300. Þó er vitað að slík lög er að finna á Gásum, enda hefur sést í þau þar sem skorið hefur verið gegnum yngri jarðlög. Þau liggja djúpt og eru vatnssósa og því illa aðgengileg. Af þessum sökum er fyrirhugað að svæði D verði látið

*Hlutur úr koparblöndu, ef til vill met
Bronze weight?*

around the church inside the churchyard wall, revealing a number of deposits and features relating to activity in the churchyard contemporary with the church. No burials have so far been found, but there was considerable evidence for metalworking, sulphur processing and cooking. Also a surprising number of well preserved textiles were recovered. The church postdates the H-1300 tephra and shows little or no signs of repair or rebuilding suggesting a short period of use, possibly only a few decades. The cemetery wall postdates a ditch and a midden deposit suggesting that this area

was the scene of some activity prior to the construction of the church. The excavation revealed that the eastern part of the churchyard is an artificial platform made from loose earth. The chancel of the church is also built on a constructed pedestal, suggesting considerable investment in the church and its surroundings. In 2005 excavation of the church structure and related deposits inside the cemetery will be completed. The area will also be extended over the churchyard wall in two places: at the eastern end where there is a gap in the wall and where the main entrance to the yard is believed to have been with possible stone-lined steps, and at the western end where a cluster of subrectangular stones suggests there may be a separate structure, perhaps a bell tower.

Modified research agenda

In the original research agenda it was proposed that in 2005 work would begin on Area D, a small cluster of ruins on the

óhreyft í bili. Ef ekki koma í ljós minjar eldri en 1300 við stækkun svæðis A til vesturs verði gerð tilraun á einhverjum öðrum stað, ef til vill við norðvesturmörk svæðisins, til að reyna að finna minjar frá fyrsta skeiði Gása.

Kirkjan á Gásum við lok uppgrftar

Church at Gásir at the end of excavation

eastern edge of the ruin-area, just south of Area A. These booths have at one time been eroded by the sea and for this reason it was thought both prudent and possibly informative to subject them to investigation now. In the meantime it has become more and more clear that there is no active erosion on the site and these ruins are quite stable in their present condition. The work so far has also suggested that the easternmost ruins date from the final phase of the site, a phase that is already well documented by the current research project. So far remains earlier than 1300 have not been excavated although such deposits have been observed in later truncations, mainly in very deep and waterlogged - and therefore to all intents and purposes, inaccessible - places. For these reasons it is proposed that Area D be left untouched for

the time being and that if the westwards extension to Area A fails to reveal pre-1300 remains, some other part, possibly at the north-western limit of the area, be subjected to testing in order to locate remains from the earliest phase of Gásir.

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á HOFSTÖÐUM

Verkefnisstjóri: Hildur Gestsdóttir

Starfsmenn við uppgröft: Anies Hassan (FSÍ), Deidre Collins (nemi), Florian Preiss (nemi), Judith Bischoff (nemi), Konrad Rydz (CUNY), Martin Jurgensen (nemi), Mjöll Snæsdóttir (FSÍ), Óskar Sveinbjörnsson (nemi), Rúnar Leifsson (FSÍ).

Starfsmenn við úrvinnslu: Guðrún Alda Gísladóttir, Rúnar Leifsson.

Sumarið 2004 var ellefta sumarið sem fornleifauppgröftur fór fram á Hofstöðum, en fimmta sumarið sem grafið var í kirkju-garðinum. Uppgräftarsvæðið frá 2003 var opnað aftur en ekkert stækkað, og var það því alls 12,8 x 18,9 m. Uppgröfturinn á Hofstöðum er þáttur í verkefninu Landnám og menningarlandslag og er unninn samhliða Fornleifaskólanum og með stuðningi frá NABO. Verkefnið er styrkt af Rannís en einnig taka þær stofnanir sem standa að verkefninu þátt í kostnaði.

Megináherslan í sumar var uppgröftur grafa og að ljúka uppgreftri á því svæði þar sem

Unnið í suðurenda uppgraftarsvæðis

Excavation in the southern part of the site

EXCAVATION AT HOFSTAÐIR

Project manager: Hildur Gestsdóttir

Field team: Judith Bischoff (student), Deidre Collins (student), Anies Hassan (FSÍ), Martin Jurgensen (student), Rúnar Leifsson (FSÍ), Florian Preiss (student), Konrad Rydz (CUNY), Mjöll Snæsdóttir (FSÍ), Óskar Gísli Sveinbjarnarson (student).

Post-excavation team: Guðrún Alda Gísladóttir and Rúnar Leifsson

The 2004 season at Hofstaðir was the eleventh consecutive season of archaeological excavation at the site, the sixth season of excavation of the area. The excavation area from 2003 was reopened, with no extensions, making the excavation area at Hofstaðir during the 2004 season 12.8 x 18.9 m. The excavation at Hofstaðir is part of the Landscapes of settlement project and was run in conjunction with the Field School which is supported by NABO. The project is funded by Rannís as well as the contributions of the participating institutions.

The main emphasis this year was on the excavation of the cemetery as well as finishing

the area where the chapel stood. This revealed two additional post holes to the east of the chapel, indicating that an earlier structure stood underneath the chapel excavated in 2002. Nothing remains of this structure except for the postholes, which indicate that it was 4 x 4.5 m, orientated east - west. At the start of the season there were approximately 90 known graves, of these 44 were excavated during the 2004 season, and these contained 48 articulated skeletons, bringing the total number of excavated graves to 75 and the total number of skeletons to 78. Most of the graves lie to the east and the south of the chapels, with almost all the unexcavated graves in the excavation area to the south of the chapels. At this stage, the period of use of the cemetery is dated to sometime from the 11th and 12th centuries, to the early 15th century, as yet more accurate dates for the burials have not been attained.

The cemetery appears to have been divided by gender (although the analysis of the skeletal material excavated during the 2004 season

bænhúsið stóð. Við það komu í ljós tvær nýjar stoðaholur austan við það, sem bentu til þess að bænhúsið, sem grafið var upp 2002, hafi verið byggt ofan á eldra hús. Ekkert hefur varðveist af því fyrir utan fjórar stoðaholur, sem benda til þess að það hafi verið 4 x 4,5 m, og hafi snúið austur-vestur. Við upphaf sumarsins voru um 90 grafir þekktar, og voru 44 þeirra grafnar upp sumarið 2004. Í þessum 44 gröfum voru 48 beinagrindur. Flestar grafirnar eru austan og sunnan við bænhúsið, og nánast allar grafir sem eftir er að grafa upp eru á austan-verðu uppgraftarsvæðinu. Kirkjugarðurinn virðist hafa verið í notkun frá því á 11./12. öld og fram á 15. öld, en nákvæmari tímasetningar fyrir einstakar grafir hafa ekki fengist enn.

Svo virðist sem kirkjugarðinum hafi verið skipt eftir kyni, konur grafnar norðanmegin og karlar sunnanmegin (þó á enn eftir að rannsaka þær beinagrindur sem grafnar voru upp 2004 til að staðfesta þetta). Einnig virðast börn vera grafin næst bænhúsinu. Kistur eru í um helmingi grafanna sem hafa verið grafnar upp, í flestum tilfellum einfaldar, rétthyrndar kistur með einum nagla í hverju horni. Í nokkrum til-

fellum er greinilega verið að endurnýta við þar sem allt að 100 naglar hafa fundist í einni gróf. Flestir eru grafnir á bakinu, með hendur lagðar yfir mjaðmirnar, fótleggir eru beinir, og í sumum tilfellum hafa fæturnir verið krosslagðir. Mjög fíngröð svört aska hefur verið lögð á bringu allra. Tekin hafa verið sýni af ösku og þau rannsökuð, en ekki hafa fengist neinar niðurstöður til þessa. Varðveisla beina er misjöfn en í flestum tilfellum mjög góð, og munu beinagrindurnar úr kirkjugarðinum á Hofstöðum verða mikilvægur þáttur í mannabeinarannsóknunum á Íslandi.

Beinagrindur SK075 og SK076

Skeletons SK075 and SK 076

has yet to be carried out), with the women in the northern half, the men in the south, and the children close to the chapel. Approximately half the burials have coffins, mostly simple rectangular boxes with a single nail at each corner, and in some instances they appear to be constructed from re-used wood. In most instances the burials are supine with their hands resting on the pelvis and the legs parallel, sometimes with the feet crossed. In all instances a very fine black ash has been placed on the chest of the individuals. This has been sampled and tested, but the results were inconclusive. The preservation of the skeletal material has proven to be varied, however, in the majority of cases it is very good, and will provide valuable information for osteoarchaeological research in Iceland.

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Í SVEIGAKOTI

Verkefnisstjóri: Orri Vésteinsson

Uppgrafterstjórn: Orri Vésteinsson og Przemyslaw Urbanczyk.

Starfsmenn við uppgröft: Benedicte Furulund, Florian Preiss, Guðrún Alda Gísladóttir, Hrönn Konráðsdóttir, Kristjana Eyjolfsson, Magdalena Natuniewicz-Sekula, Orri Vésteinsson, Óskar Gísli Sveinbjarnarson, Przemyslaw Urbanczyk og Robert Zukowsk.

Starfsmenn við úrvinnslu: Colleen E. Batey og Guðrún Alda Gísladóttir.

Í samstarfi við: Hunter College (CUNY), NABO, Fornleifa- og þjóðfræðistofnun pólsku vísindaakademíunnar, Háskólann í Edinborg, Háskóla Íslands og Háskólann í Stirling.

Frá árinu 1999 hefur staðið yfir uppgröftur á bæjarstæði frá 9.-12. öld í Sveigakoti í Mývatnssveit.

Uppgröfturinn í Sveigakoti er hluti af verkefninu Landnám og menningarlandslag og fer fram í samstarfi við Fornleifaskólann með ómetanlegum stuðningi frá NABO.

Ýmsar umhverfisrannsóknir hafa verið gerðar í tengslum við uppgröftinn, unnar af fræðimönnum og nemendum frá háskólunum í Edinborg og Stirling. Verkefnið er kostað af Rannís og nýtur einnig styrks frá þeim stofnunum sem þátt taka í því.

Nýrst á rannsóknarsvæðinu var kannað ílangt hús, eldra en lítill skáli sem rannsakaður hafði verið á árunum 2000-2003. Þetta eldra hús var rannsakað að mestu, allt að elsta notkunarkeiði. Á síðasta skeiði hússins var í því röð af holum frá jarnvinnslu. Á þeim tíma hefur mannvirkið annað hvort verið opin tóft án þaks eða veigalítill bygging reist í öðrum enda eldri tóftarinnar. Mikið af viðarkoli og smíðagjalli fannst í jarnvinnsluholunum. Allstór skurður, eldri en holurnar, lá inn í tóftina á ská, og í sömu stefnu lágu nokkrar óreglulegar holur sem náðu lengra í norðaustur. Bæði skurðurinn og holurnar eru greinilega mannaverkið, en ekki er ljóst til hvers þau hafa verið. Elsta byggingin er ílöng, 11 x 4,4 m að innanmáli og í

EXCAVATION AT SVEIGAKOT

Project Manager: Orri Vésteinsson

Directors: Orri Vésteinsson, Przemyslaw Urbanczyk

Field Team: Benedicte Furulund, Florian Preiss, Guðrún Alda Gísladóttir, Hrönn Konráðsdóttir, Kristjana Eyjolfsson, Magdalena Natuniewicz-Sekula, Orri Vésteinsson, Óskar Gísli Sveinbjarnarson, Przemyslaw Urbanczyk and Robert Zukowski,

Post-excavation team: Colleen E. Batey, Guðrún Alda Gísladóttir

Collaborators: Hunter College (CUNY), NABO, Polish Academy of Sciences (Institute of Archaeology and Ethnography), Univ. of Edinburgh, Univ. of Iceland, Univ. of Stirling.

At Sveigakot in Mývatnssveit, excavations of a 9th-12th century settlement have been ongoing since 1999. The Sveigakot excavations form a part of the Landscapes of settlement project and are run in conjunction with the Field School and with the invaluable support of NABO. The excavations have been augmented by environmental research, carried out by the Universities of Edinburgh and Stirling. The project is funded by Rannís through the

Landscapes of settlement project as well as the contributions of the participating institutions.

At the northern end of the site excavation concentrated on an elongated building predating the small hall, which had been excavated in 2000-2003. This earlier building was excavated down to its earliest phase. Its last phase of activity is represented by a row of iron working pits in what must have been either a roofless ruin or an insubstantial structure erected in the ruined end of the earlier one. Large quantities of charcoal and smithing slag were recovered from these pits. Predating them is a substantial trench cutting into the structure at an oblique angle, in line with a series of irregular pits extending further northeastwards. While clearly man-made the function of these pits and trenches remains enigmatic. The original building is elongated, 11 x 4.4 m long on the inside with a 9 m long stone pavement along the central axis. It is currently interpreted as a byre. This building and both the trench and the smithy phases predate a tephra

henni 9 m löng steinlögn eftir miðju húsi. Sem stendur er hús þetta túlkað sem fjós. Síðastnefnda húsið, skurðurinn og smiðjan er allt eldra en gjóskulag frá því um 950.

Árið 2003 hafði verið byrjað að rannsaka miðju minjasvæðisins, en könnunarskurður hafði bent til þess að þar væri hús, og hafði niðurgröftur sést norðaustast í skurðinum. Árið 2004 var opnuð stærri skák og fram kom flókinn jarðlagastafli og frekari bygginga-leifar. Austan og sunnan til á skákinni voru leifar af sorphaug sem kannaður hafði verið 1999-2001. Mörg ruslalög voru grafin upp og lágu þau yfir leifum að minnsta kosti tveggja niðurgrafinna húsa. Hús það sem sést hafði í árið 2003 var grafið upp allt að gólflagi og reyndist húsið vera 5 x 4 m að innanmáli með dyr nyrst á austurvegg. Á síðasta notkunar-skeiði hafði stór, kringlótt hola verið grafin í gegnum gólfið og er hún trúlega sáfar. Samhangandi gólflag lá frá því innan í þessu niðurgrafna húsi út gegnum dyrnar og út fyrir húsið til norðausturs. Þar voru tvö eldstæði sem greinilega tilheyra gólflaginu. Þetta gætu verið leifar af öðru húsi eða athafna-

svæði utanhúss. Nokkru austar má sjá reglulegan niðurgröft, u.þ.b. 4 x 3 m að stærð. Þar gæti verið annað jarðhýsi, en það hefur ekki verið kannað enn.

Syðst á rannsóknarsvæðinu höfðu 2003 verið grafnar upp leifar af stóru jarðhýsi og annað minna sunnan þess og voru þau samtengd. Stærra jarðhýsið var um það bil 7,3 x 3,2 m að stærð. Það virðist hafa verið í notkun, þegar gjóskan V-950 féll. Undir því var enn eitt jarðhýsið, eldra, minna og mun meira niðurgrafið, 4,4 x 2,3 m.

Töluvert fannst af gripum við uppgröftinn, þar á meðal drekahöfuð skorið í bein, líklega haus af beinprjóni. Allmikið fannst af gjalli, bæði frá járnvinnslu og smíðum, en slíkt hafði ekki fundist fyrr á þessum stað. Það bendir til töluverðrar járnframleiðslu og -smíða, en líklega um skamman tíma, sennilega um miðbik og á síðari hluta 10. aldar.

Við uppgröftinn 2004 fundust í fyrsta sinni í Sveigakoti leifar bygginga sem eru eldri en gjóskan V-950. Að minnsta kosti þrjú hús, hugsanlega allt að sex, höfðu verið reist á staðnum áður en hún féll. Sem stendur eru

layer from c. AD950.

In 2003 excavation had begun in the middle part of the site where an earlier test pit had suggested there was a building, revealing a cut at its northeastern corner. In 2004 this area was extended revealing a complex sequence of deposits and structural remains. Towards the east and south, remains of the sheet-midden excavated in 1999-2001 were found inside this area. A series of midden layers was excavated, capping the remains of at least two sunken featured buildings. The building glimpsed in 2003 was excavated down to the floor layer and turned out to be 5 x 4 m on the inside with a doorway on the northern end of the eastern wall. In the final phase of use of this building a large circular pit was dug through its floor, assumed to have held a barrel or vat. A continuous floor layer extended from the inside of this sunken building, through the doorway and outside it to the NE where it was associated with two hearths. These remains are thought to represent a building or activity area. Further east a regular cut was observed, some 4 x 3 m in size. This is thought to represent the

second sunken featured building in this area but this remains to be investigated.

At the southern end of the area excavated in 2003, the remains of a large sunken featured building were revealed immediately north of and connected to a smaller pit house further south. This building was some 7.3 x 3.2 m in size and had a hearth in the middle of the floor. This building, which is believed to have been standing when the V-950 tephra was deposited, had been built on top of an earlier, smaller and much more sunken building with the dimensions of 4.4 x 2.3 m.

A number of artefacts were retrieved, including a head of a dragon carved from bone, presumably the head of a decorative pin. Unlike previous years significant quantities of both smelting and smithing slag were recovered suggesting an intensive, but probably brief, phase of iron extraction and ironworking at the site, probably in the mid to late 10th century.

The 2004 excavations revealed for the first time structural remains which pre-date the V-950 tephra. At least three buildings, and

Þessi hús elstu byggingar sem tímasettar
hafa verið á Norðurlandi.

possibly as many as six, had been built at the
site before this eruption. These buildings rep-
resent the earliest datable structures found so
far in northern Iceland.

Uppgröftur í Sveigakoti

Excavation in Sveigakot

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á HÖFÐAGERÐI

Mannvirki 3, sorphaugur grafinn upp

Structure 3, excavation of the midden

Uppgráftarstjóri: Oscar Aldred

Starfsmenn við uppgröft: Florian Preiss, Salena Modugno, Lilja Björk Pálsdóttir og Kristjanna Eyjolfsson

Sumarið 2004 var haldið áfram að grafa upp mannvirki númer 3 á Höfðagerði í landi Núpa í Aðaldal, sem áður hafði verið unnið að 2002 og 2003. Síðastliðið sumar hafði verið lokið við að grafa niður að mannvistarlögum frá notkunartíma byggingarinnar og elstu torfhrunslögunum. Þá var einnig eftir að grafa upp sorphauga og rennu utan við húsið. Í ljós hafði komið sumarið 2003 að húsið hafði verið yfirgefið fyrir 1104.

Veggir hússins voru úr torfi og allmargar timburstoðir höfðu borið það uppi. Á stoðarholum mátti sjá að húsið hafði verið hólfað sundur og einhverjar innréttingar höfðu verið í því, svo sem borð eða bekkir meðfram veggjum. Gólfhlög voru ekki mjög harðtroðin. Mjög mikið var af litlum málmprot-

EXCAVATION AT HÖFÐAGERÐI

Field Director: Oscar Aldred

Field Team: Florian Preiss, Salena Modugno, Lilja Björk Pálsdóttir, Kristjanna Eyjolfsson

Excavation continued in 2004 of Structure 3, following on from a season in 2002 and 2003. The excavation in 2003 stopped short of removing the occupation deposits and the primary turf collapse as well as the midden deposits and gully feature outside the structure. The structure was dated in 2003 as being abandoned before 1104.

The structure was built with turf walls and a series of internal supporting posts. The postholes also demonstrated that there were internal divisions and furniture areas, such as benches against the walls. The floors were comprised of slightly compacted material, though this was slight. Metal fragments littered the floor and, as a result, it was excavated on a 1m grid to facilitate the collection process as well as the sampling strategy. During excavation

it was noticed that metal working fragments, hammer scale, was abundant across the floor and in some of the postholes. An area of burning in a corner of the structure suggests a hearth, though no physical evidence was found and it was concluded that the fireplace was suspended. Two substantial posts in the southern end suggest a footing for a wooden and stone anvil. A porched entrance was located on the east side and another gap in the turf wall suggests either another entrance or a specific part of the construction for the metal working structure. The gully that mirrored the outline of the structure was substantial and its interpretation unknown without further environmental analysis. However, it probably relates to the water catchment of one sort or another flowing either from the western slope or from the roof; it was not seen on the eastern side of the structure. It is likely, given the proximity of the gully to the structure, that the collected water was

um í gólfi, og var gólfið því grafið í reitum, 1 m á hvorn veg, til að auðveldara væri að safna málminum og taka sýni. Við uppgröftinn mátti sjá mikið af örsmáum málmördum sem myndast höfðu þegar heitt járn var barið, bæði voru þær í gólfi og í sumum stoðarholunum. Í horni hússins var svæði með eldsmerkjum sem bendir til að þar hafi verið eldstæði. Ekki fundust þó nein merki um eldstæðið sjálft, og hefur það líklega verið upphækkað. Tvær verklegar stoðir í suðurenda gætu verið leifar af undirstöðum undir steðjastein. Á austurhlið hússins voru dyr og var þar útskot eða viðbygging sem gengið hafði verið inn um. Annað op var gegnum suðurgafli, hvort sem það hafa verið aðrar dyr eða hluti af smiðjubúnaðinum.

Utan við húsið var renna, allverkleg, samsíða útlínu hússins. Hún verður ekki túlkuð með vissu nema eftir frekari greiningu jarðvegssýna sem voru tekin úr henni. Þó má telja líklegt að henni hafi verið ætlað það hlutverk að taka við vatni, annaðhvort úr brekkunni vestan við húsið eða af þekjunni. Ekki sást merki um slíka rennu austan við húsið. Rennan er svo nálægt húsinu að vel er líklegt að vatnið sem

safnað var hafi verið notað við smíðarnar.

Fundnir gripir úr uppgræftinum vógu 12 kíló alls, en gripafjöldinn var um 700. Mest voru þyngslin í eldsprungnum steinum úr sorplögum, en 2,5 kg voru málmur ýmiss konar, rær, rónaglar, naglar og gjall. Einnig voru þar stærri gripir, svo sem járnstöng, líklega hráefni, og stór nagli. Nokkur brot úr klébergsíláti frá víkingaöld voru einnig meðal gripa. Þá fundust smábrot úr brenndum beinum, einkum í sorplögum.

Það sem helst gefur vísbendingar um hlutverk byggingarinnar eru gripirnir sem fundust þar, dreifing þeirra og eins hvernig húsið hefur verið innréttað, hvernig sorplög hafa safnast umhverfis það sem og önnur ummerki. Líkur eru á að túlka megi húsið sem smiðju en ekki er víst að framleiðslan hafi verið ætluð nema til heimilisnota.

used during the metal working process.

The material culture found during the excavation totalled 12 kg and c. 700 objects. The majority of the weight was fire cracked stone found in the midden deposits, but 2.5 kg were metal objects: roves, rivets, nails, slag and other larger objects such as a possible ingot and large nail. Other materials found included several sherds of Viking age steatite vessel fragments. Small fragments of burnt bone were found mainly in the midden deposits.

The nature of the assemblage from this structure, its distribution as well as the careful internal arrangements and midden formation processes around the structure, and the other features that may have been associated with the functioning of the structure, support an overall interpretation of this structure as a metal working place and store for the

Mannvirki 3 að uppgræfti loknum

Excavated structure 3

reworking of materials as local production perhaps only for this one settlement.

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á HRÍSHEIMUM

Verkefnisstjórn: Orri Vésteinsson & Adolf Friðriksson

Uppgráftarstjóri: Ragnar Edvardsson

Starfsmenn við uppgröft: Thomas McGovern, Seth Brewington og nemendur frá Brooklyn College, CUNY

Haldið var áfram 2004 með rannsókn sem staðið hefur yfir á Hrísheimum frá árinu 2002. Upp hafa verið grafin viðamikil mannvistarlög og minjar um málmvinnslu frá tímabilinu 900 – 1100.

Rannsóknin 2004 beindist einkum að svæðinu suður af hól nokkrum sem talinn er bæjarhóll. Sumarið 2003 hafði verið staðfest að á þessu svæði var stór sorphaugur, sem skiptist greinilega í fjölmörg lög. Það ár hafði verið byrjað að grafa hann upp. Nokkrum metrum vestan við sorphauginn hafi einnig komið í ljós niðurgráfin bygging eða jarðhýsi, og hafði líka verið byrjað að grafa það upp.

Árið 2004 voru uppgráftarsvæðin umhverfis sorphaug og jarðhýsi stækkuð og tengd saman.

Í jarðhýsinu voru fjarlægð mannvistarlög sem eftir voru og kannaðar holur og gryfjur undir gólfi. Þegar öll mannvistarlög höfðu verið fjarlægð innan úr húsinu kom fram ílöng vistarvera um það bil 4 x 3 metrar, sem sneri norður og suður. Meðfram austur- og vesturvegg voru stoðarholur. Lítið eldstaæði hafði verið í húsinu austanverðu. Gengið hafði verið inn í húsið að austan, um það bil metra sunnan við eldstaæðið. Dyrnar voru illa varðveittar, en þar var þó stór steinhella og undir henni renna.

Uppgrefti var haldið áfram á sorphaugnum sem byrjað hafði verið að kanna árinu áður. Í ljós kom að sorphaugurinn náði lengra í norður og var uppgráftarsvæðið því stækkað í þá átt. Við þá stækkun mátti sjá að haugurinn hélt áfram enn lengra í norður, en ákveðið var að stækka ekki könnunarsvæðið meira að sinni, en reyna að komast fyrir endann á haugnum 2005. Þegar mikið af sorplögum hafði verið fjarlægt komu í ljós útlínur annars jarðhýsis. Það sneri eins og hið fyrra og virðist svipað að stærð og lögun.

EXCAVATION AT HRÍSHEIMAR

Project Managers: Orri Vésteinsson & Adolf Friðriksson.

Field Director: Ragnar Edvardsson

Field Team: Thomas H. McGovern, Seth Brewington and REU Students from Brooklyn College, CUNY

The 2004 excavation continued the already well established research that has been ongoing at the Hrísheimar site since 2002. The excavation has uncovered substantial occupational and industrial remains dating to the period AD 900 - 1100.

The main focus of the 2004 season was the area south of the presumed farm mound. In the 2003 season a large well stratified midden had been identified and partially excavated. A subterranean structure, a few meters west of the midden deposits, had also been identified and partially excavated in 2003.

In 2004 the excavation areas around the midden and the subterranean structure were enlarged and connected. The excavation in the area where the subterranean structure was

located, focused on the remaining cultural deposits and negative features under the floor deposits that had been removed in 2003. All cultural deposits were removed revealing an oval shaped structure approximately 4 x 3m, aligned in a north/south direction, with postholes along the eastern and western walls. A small hearth was identified on the eastern side. The entrance into the structure was on the eastern side, about 1m south of the hearth. Little remained of the entrance except a large stone slab and drain under it.

The excavation of the midden deposits continued from the previous season. It became clear that the midden extended further north and therefore the trench was extended in that direction. The extended trench revealed more midden deposits extending even further northwards. It was decided not to enlarge the trench further but to attempt to postpone locating its extent until the 2005 season. After the removal of large amounts of midden material the outlines of another subterranean structure were

Varðveisluskilyrði í sorphaugnum voru prýðileg og einir 202 gripir fundust í honum. Þar á meðal voru gripir úr koparblöndu og járni, beinprjónar og fleira. Með þessum gripum kemst fjöldi funda á Hrísheimum frá árunum 2003 og 2004 upp í 374 gripir.

revealed. This structure is aligned in the same direction as the other one and is similar in size and shape.

Conditions of preservation in the midden were excellent and approximately 202 finds were recovered from the deposits. These included bone pins, bronze, iron and other objects. This brings the total amount of finds from the 2003 and 2004 seasons up to 374 finds.

Jarðhýsi á Hrísheimum

Pithouse at Hrísheimar

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Í REYKHOLTI

Verkefnisstjóri: Guðrún Sveinbjarnardóttir.

Uppgrftarstjórar: Hildur Gestsdóttir og Oscar Aldred.

Stefán Ólafsson, Hrönn Konráðsdóttir, Anies Hassan og Rod Brook.

Í júní 2004 var haldið áfram uppgrefti kirkju og hluta kirkjugarðs sem unnið hafði verið að 2002 og 2003. Uppgröfturinn 2004 beindist einkum að tveim notkunskeiðum kirkju og garðs, frá tímabilinu milli 1788 og 1886. Opnuð voru nokkur ný svæði og mátti þar sjá svipuð jarðlög og minjar og áður höfðu sést. Að minnsta kosti tvö eldri skeið komu í ljós, og kunna þar að vera enn fleiri. Einnig var grafið upp nokkuð af nýlegum jarðlögum og minjum, sumt frá því eftir að kirkjan fór úr notkun.

Sumarið 2004 sáust ummerki um nokkur eldri notkunskeið kirkjunnar, þar á meðal kirkju-grunnur frá því fyrir 1788. Hafði sú kirkja verið með krossmynduðum grunnfleti og minnir þannig á svonefnda Brynjólfskirkju í Skálholti. Í tveimur gröfum sem grafnar voru upp inni í

kirkjunni mátti sjá ummerki um mörg eldri notkunskeið. Þar á meðal mátti sjá röð úr stórum steinum, sem stefndi öðru vísi en síðustu kirkjurnar, og einnig voru þykk, dökk jarðlög sjáanleg í sniði.

Mikið fannst af gripum í kirkju þeirri sem staðið hafði fyrir 1835, og dreifðust þeir víða um kirkjuna. Alls fundust um 900 gripir og brot í kirkjugólfunum. Líklega hafði verið í kirkjunni timburgólf sem hvíldi á smásteinalögn, en timburgólfið hafði síðar verið tekið upp til endurnýtingar. Kirkjuveggirnir voru úr torfi og grjóti, innri og ytri hleðsla úr grjóti og torfveggur á milli. Út frá suðurvegg gekk grjóthleðsla. Hún var illa sködduð og aðeins varðveitt á tveggja metra kafla, en kann að vera leifar af undirgangi milli bæjarhúsa og kirkju.

Í kirkjunni sem stóð 1835-1886 voru eldri veggjarundirstöður nýttar aftur undir vegg. Í þeim voru tvöfaldar steinaraðir og torfveggur hafði verið að austanverðu. Meðfram innbrúnum veggja voru raðir af stórum steinum og á þeim hafði timburgólfið hvílt. Undir

EXCAVATION IN REYKHOLT

Project Manager: Guðrún Sveinbjarnardóttir

Supervisors: Hildur Gestsdóttir & Oscar Aldred

Field Team: Stefan Ólafsson, Hrönn Konráðsdóttir, Anies Hassan, Rod Brooks

In June 2004 the excavation of the church and part of the cemetery continued from 2002 and 2003. The excavation in 2004 focused on the remaining archaeological deposits and features and in particular the two phases dating between 1788 to 1886. Several new areas were opened and these revealed a similar sequence of deposits, features and events that were seen previously. At least two or more earlier phases were revealed. Other remaining deposits and features relating to the modern and the post-adandonment periods were also excavated.

Indications of several earlier phases of church were seen in 2004, these included a pre-1788 cruciform shaped church, that is comparable to the post medieval church at Skálholt. In two graves excavated inside the church, indications of several earlier phases

were observed, these included a different alignment of large stones as well as thick deposits of dark material in the section.

The pre-1835 church was of considerable interest due to great density and wide distribution of artefacts, c. 900 individual objects, within the floors of the church. The cobbled surface probably provided the foundation for a wooden floor that was later removed and re-used. The church had a turf and stone construction with an outer and inner row of stones that contained within it a turf wall. A stone-built feature extended out from the southern wall. It was severely damaged and only survived two meters but it is suggested that this was a tunnel connecting the farm complex to the church.

The 1835 to 1886 church re-used the earlier construction for its walls and timber supporting structure, with two stone rows and a turf wall at the southern end, perhaps forming the foundation for a stave wall. Alongside the inner edge of the walls on the southern and northern walls were large stone platforms that helped to

gólfinu mátti sjá margar raðir af torfhnausum. Grafir sunnantil á uppgraftarsvæðinu sýndu mörk kirkjugarðs á þann veg, en ekki fundust neinar leifar af kirkjugarðsvegg.

s u p -
port a
s u s -
pend-
ed floor; under which several layers of laid turf blocks were seen. Graves on the southern side of the excavation area marked that limit of the cemetery in the absence of a boundary wall.

Stefán Ólafsson grefur upp úr gröf inni í kirkjunni

Stefán Ólafsson excavating a grave inside the church

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á MÖÐRUVÖLLUM

Uppgrafterstjóri: Howell M. Roberts

Starfsmenn við uppgröft: Howell M. Roberts, Orri Vésteinsson, Rúnar Leifsson

Unnið fyrir: Vegagerðina, Norðurlandi eystra.

Vegaframkvæmdir voru fyrirhugaðar hjá Möðruvöllum í Eyjafirði og var talið að þær myndu skaða lágan hrygg eða vegg. Við skráningu hafði upphækkun þessi verið talin af manna völdum.

Upphækkunin var 16 m að lengd og 0,5 m að hæð og lá þvert fyrir endann á grasi vaxinni, náttúrulegri dæld á malarbökkum neðan við tún á Möðruvöllum en ofan við flatar og votlendar eyrar sem teygja úr sér vestur að Eyjafjarðará. Möðruvellir eru kirkjustaður og þar sátu höfðingjar og ríkismenn á miðöldum og lengi síðar.

Uppgröftur staðfesti að upphækkunin var gerð af mannahöndum, garðlag úr mold og grjóti. Engin gjóskulög fundust við rannsókn mannvirkisins og því verður það ekki tímasett.

Líklegt er að það sé reist til að loka af dældinni, væntanlega til að nota hana sem aðhald fyrir skepnur. Milli garðlagsins og malarinnar undir því er þunnt lag af mold og í því örlitlar viðarkolaflísar. Þessi ummerki eru túlkuð sem vitnisburður um að skóglendi hafi verið brennt í nágrenninu, ef til vill um það leyti sem land var numið á þessum slóðum.

Könnunarskurðir voru grafnir inni í dældinni. Þar varð fyrir þykkur jarðvegur og í honum mörg gjóskulög. Ekki fundust merki um mannvist nema á einum stað, þar sem stórir viðarkolamolar voru innanum moldina sem hlaðist hafði upp eftir 1300. Þetta gæti verið til vitnis um kolagerð einhvers staðar í nágrenninu á 15.-16. öld.

Landslagið umhverfis Möðruvelli hefur verið skóglaut öldum saman, en þessi vitnisburður bendir til þess að eitthvert skóglendi kunni að hafa haldið velli neðan við túnið á bænum fram á öndverðan nútíma. Viðarkolagerð svo nálægt bæ gæti bent til þess að aðrir skógar (einkum

EXCAVATION AT MÖÐRUVELLIR

Director: Howell M. Roberts

Field Team: Howell M. Roberts, Orri Vésteinsson, Rúnar Leifsson

At Möðruvellir in Eyjafjörður proposed road construction by Vegagerðin (Norðurlandi eystra) threatened a small bank which had been previously identified as man-made during field survey.

This 16 m long and 0.5 m high bank closed the end of a naturally formed grassy depression on a gravelly terrace below the hay-fields of the farm of Möðruvellir, overlooking flat and wet alluvial plains stretching westwards to the river Eyjafjarðará. Möðruvellir is a church farm and was the stronghold of chieftains and magnates in medieval and early modern times.

Excavation confirmed that the bank is a man-made earthwork, built of stone and loose earth. No tephra layers were however found in relation to the earthwork. Its dating therefore remains unknown. It is proposed that it functioned as a barrier, to enclose the depression, presumably for the penning of livestock.

Between the earthwork and the underlying gravel, a thin lens of natural soil included small fragments of charcoal, interpreted as evidence of forest clearance in the vicinity, possibly from the beginning of settlement in the area.

Testpits in the depression revealed thick soils with a number of tephra layers. No anthropogenic activity was detected except in one pit where substantial pieces of charcoal were mixed in with the soil which had formed after 1300, interpreted as evidence of charcoal making in the vicinity in the 15th-16th centuries.

The landscape around Möðruvellir has been deforested for centuries but this evidence suggests that some woodland may have survived just below the farm's homefield into early modern times. Charcoal making so close to home may suggest that other woodland resources (most notably the famous Núpufellsskógar, some 2 km to the south) had become depleted by the end of the Middle Ages.

hinir frægu Núpufellsskógar, um 2 km sunnar)
hafi verið farnir að láta á sjá við lok miðalda.

Dældin úr norðri, garðlagið er við enda hennar vinstra megin á myndinni

Depression seen from north, the bank is at the far end of it to the left

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á HVOLSVELLI

Uppgrafterstjórar: Howell Roberts og Guðrún Alda Gísladóttir

Við aðalskráningu fornleifa á Hvolsvelli og nágrenni á útmánuðum 2004 var skráð stór, hringlaga þúst í Hvolstúni, sem er í túni Stórólshvols. Þúst þessi er á fyrirhuguðu byggingarsvæði, norðan og austan núverandi byggðar. Að beiðni skipulags-og byggingarfulltrúa Rangárbings eystra var grafinn prufuskurður í þústina. Markmiðið með greftinum var að ganga úr skugga um hvers eðlis þúst þessi væri, þ.e.a.s. hvort heldur náttúruleg eða af manna völdum og hvort hægt væri að sjá um hvers konar mannvirki er að ræða. Þúst þessi er að kalla hringlaga, mest u.þ.b. 32 m í þvermál og er áberandi í sléttuðu túninu. Við fyrstu sýn minnir þústin á gerði með afar signum veggjum. Handgrafinn var 1x5 m langur skurður yfir bunguna að norðanverðu. Í ljós kom að þegar mannvirkið var byggt hafði verið grafinn skurður meðfram útveggjum þess. Mótar skurðurinn og skurðbarmurinn það lands-

lag sem nú er sjáanlegt á yfirborði túnsins. Engar torfhleðslur, steinar eða þvíumlíkt fundust við könnunina. Ljóst er að þarna er um mannvirki að ræða en hlutverk þess er óþekkt. Áþekk mannvirki og jafn torskiljanleg eru í túnnum nokkurra stórbýla og hugsanlega talið að þau geti tengst ræktun.

EXCAVATION AT HVOLSVÖLLUR

Project Team: Howell Roberts and Guðrún Alda Gísladóttir

During archaeological survey in Hvolsvöllur and surroundings (in spring 2004) a large circular earthwork was recorded in the homefield of the old farm Stórólshvoll. This earthwork is in an area that was planned for apartment buildings. On behalf of community of Rangarþing eystra, Fornleifastofnun Íslands undertook research to find out if this earthwork was man-made or of natural origin, before construction work could take place. The earthwork is clearly visible in the flat homefield, ca. 32 m in diameter but quite flattened. A 1 x 5 m long test trench was dug at the north side of the earthwork. At 0.8 m depth was a clear cut, and the bottom of the cut was at 1.5 m depth. The feature is on the outside of this circular earthwork and this has formed the landscape that is now visible on the surface. The purpose of this earthwork is not known and at this point it is also not known if there is also a cut

on the inside of the ring. No walls or stones were detected in the trench. Similar circular earthworks are known in homefields of other big farms but have not been investigated.

Howell Roberts við skurðgröft á Hvolsvelli

Howell Roberts excavating in Hvolsvöllur

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á REYKJUM Í ÓLAFSFIRÐI

Uppgrafterstjóri: Oscar Aldred.

Starfsmenn við uppgröft: Howell Roberts, James Taylor, Guðrún Alda Gísladóttir og Hákon Jensson.

Fornleifarannsóknir fóru fram á Reykjum og á Lágheiði vegna fyrirhugaðra vegaframkvæmda sem Vegagerðin stóð að. Þrjár byggingar voru rannsakaðar, einnig garðlag og lítil varða. Allar byggingarnar voru úr torfi og lítið grjót í þeim, en þó var á einum stað (stað 1) að sjá að

grjót væri í veggjum. Lítið fannst af gjóskulögum og erfitt að greina þau á vettvangi nema sérfræðingur væri að verki. Magnús Á. Sigurgeirsson skoðaði staðinn og taldi líklegt að minjar á stöðum 3 og 4 væru frá því eftir 1300. Jarðlagaskipun benti til þess að garðlagið (staður 2) væri eldra en byggingin á stað 1. Yfirborðslagið undir garðlaginu bendir til þess að það hafi verið hlaðið fljótlega eftir landnám. Bygging 1 og garðlagið eru hvort tveggja minjar eftir landbúnað á svæðinu. Byggingin er túlkuð sem smalakofi, þar sem einnig var hægt að setja inn fáeinar kindur. Garðlagið er landamerkjagarður á Reykjum og hefur skilið að heimalandið og sameiginleg beitolnd. Byggingarnar á stöðum 3 og 4 hafa trúlega verið notaðar á svipaðan hátt og sú er nefnd var fyrst, bæði sem húsaskjól fyrir menn og lítið hólf fyrir skepnur.

Uppmælingar og gröftur á Reykjum

Survey and excavation at Reykir

EXCAVATION AT REYKIR IN ÓLAFSFJÖRÐUR

Field Director: Oscar Aldred

Field Team: Howell Roberts, James Taylor, Guðrún Alda Gísladóttir, Hákon Jensson

The archaeological investigations at Reykir and on Lágheiði in advance of a road development by Vegagerðin revealed 3 structures, a farm boundary as well as a small cairn. All the structures were turf built, with little use of stone, though at one there were indications that the wall incorporated stone. The tephra deposits were slight and difficult to observe in the field without specialist knowledge, although field visit by Magnús Á Sigurgeirsson suggested that two sites dated to after 1300. The stratigraphic relationship between the boundary and one of the structures indicate that the boundary is earlier. The preserved surface under the boundary suggests that the date of construction was shortly after landnám. The structure and the boundary relate to farming activities in this immediate area; the structure is interpreted as a shepherd's shelter with a front area to house a few sheep. The boundary is the farm

boundary of Reykir and divides the farm land from the shared and communal grazing land. The structures located at the other sites relate to a similar use though both for shelter as well as a small animal enclosure.

Oscar Aldred teiknar upp snið gegnum torfvegg

Oscar Aldred recording a turf wall

FORN GARÐLÖG Í SUÐUR ÞINGEYJARSÝSLU

Verkefnishópur: Árni Einarsson, Birna Lárusdóttir, Christian Keller, Elín Hreiðarsdóttir, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred

Stofnanir sem þátt taka: Fornleifastofnun Íslands, Náttúrurannsóknastöðin við Mývatn

Rannsóknarverkefnið Forn garðlög í Suður Þingeyjarsýslu nýtur styrks frá Rannís. Þetta var fyrsta árið af þrem og hefur áhersla einkum verið lögð á að þróa aðferðir og tækni við kortlagningu landslagsins. Notaðar voru loftmyndir og safnað saman upplýsingum úr fyrri rannsóknum á svæðinu. Einnig var kortlagt á jörðu niðri með GPS-tækjum og gögn færð af ljósmyndum inn í landfræðilegt upplýsingakerfi (GIS). Við fyrstu kortlagningu hafa komið fram garðlagakerfi sem eru alls um 190 km að lengd. Bæði eru þar langir, beinir garðar

og einnig gerði eða hólf. Rannsóknarsvæðið er um 4.000 ferkílómetrar. Mest er af löngum

Túngarður og byggingaleifar á Narfastaðasel, Seljadal. Ljósmyndari Árni Einarsson

Enclosure and linear boundaries at Narfastaðasel, Seljadalur, taken in 2004 by Árni Einarsson

AN EXTENSIVE SYSTEM OF EARTHWORKS IN NORTH EAST ICELAND

Project group: Árni Einarsson, Birna Lárusdóttir, Christian Keller, Elín Hreiðarsdóttir, Orri Vésteinsson and Oscar Aldred

Participating organisations: Fornleifastofnun Íslands, Náttúrurannsóknastöðin við Mývatn

The project is funded by Rannís. In this first of a three-year project, emphasis was given to the development of methods and techniques of mapping landscapes. The main sources used were aerial imagery, incorporation and integration of previous research carried out in the study area, as well as the collection and mapping using Global Positioning System (GPS) survey and transcriptions from photographs into a Geographical Information System (GIS) and information about the data collection in a relational database.

The initial mapping has revealed extensive land management systems that total c. 190 km in length. These include both long or linear boundaries as well as enclosures; the study area measures c. 4,000 sq km. The dis-

tribution of linear boundaries are concentrated on the upland plateaux of Fjótsheiði and Reykjahverfi, though there are concentrations of enclosures in some areas such as south of Húsavík and in Bárðardalur. The project has also carried out outreach in informing local groups about the work and produced popular articles and a more detailed report outlining the initial results. It has also produced a web area where information about the project can be viewed.

One of the most exciting areas of work has been in the development of aerial photography for archaeology. The project has been fortunate to have had funding to carry out several flights a year to record and photograph the boundaries in the study area. These have contributed greatly to the discovery of boundaries when their location on the ground can often be masked by vegetation. Furthermore, the use of satellite imagery and vertical aerial photographs in the mapping process has produced comprehensive knowledge about the present-day

görðum á Fljótsheiði og heiðalöndum í Reykjahverfi, en einnig má sjá töluvert af hólfum sums staðar suður af Húsavík og í Bárðardal. Leitast hefur verið við að kynna heimamönnum rannsóknina og birtar um hana alþjóðlegar greinar og ítarlegri skýrslur, þar sem greint er frá fyrstu niðurstöðum. Einnig hefur verið komið upp vefsvæði þar sem hægt er að nálgast upplýsingar um verkefnið.

Einn áhugaverðasti þáttur verkefnisins hefur verið að þróa notkun loftmynda í fornleifafræði. Svo vel vill til að verkefnið hefur haft fé til að skrá og ljósmynda rannsóknar-

svæðið úr lofti nokkrum sinnum á ári. Þetta hefur hjálpað mjög til að greina garðlög, sem sum hver sjást illa á jörðu niðri vegna gróðurs. Einnig hefur verið stuðst við gervihnattamyndir og lóðréttar loftmyndir, og allt veitir þetta víðtækar upplýsingar um hve mikið er enn varðveitt af garðlagakerfunum. Greinilega má sjá að jarðabætur og náttúrulegar ógnir eins og uppblástur hafa mikil áhrif á varðveislu garðlaga. Með því að skoða eldri loftmyndir, þar sem þær eru til, frá því áður en vélvæðing landbúnaðarins færðist í aukana, ætti að vera hægt að sjá minjar um garðlagakerfi sem eyðilagst hafa við jarðrækt og af völdum náttúruaflanna. Þessi verkþáttur fer fram 2005. Rannsóknin hefur verið kynnt á alþjóðlegum fundi starfshóps um fornleifaathuganir úr lofti (Aerial Archaeology Research Group), sem haldinn var í Helsinki í Finnlandi.

the boundaries is dependant upon the effects on the landscape from land improvements and natural hazards such as erosion. Therefore, by looking at earlier aerial photographs, perhaps prior to increased mechanised farming, it will be possible to see remnants of the systems that have been destroyed in the improvement of land areas or in the destruction from natural hazards; this will take place in 2005. This work has been presented to an international meeting of the Aerial Archaeology Research Group, in Helsinki, Finland.

Rannsóknarsvæðið. Stóra kortið sýnir svæðið þar sem garðlagakerfið er hvað best varðveitt: Aðaldal, Reykjadal, Laxárdal og Reykjahverfi.

Area focus within study area showing the density and best preserved areas of boundaries against contour lines (Map data: LMÍ).

extent of the boundary systems. During this first year, it is noticeable that the survival of

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Í SUÐURGÖTU

Uppgráftarstjóri: Garðar Guðmundsson

Starfsmenn við uppgröft: Adolf Friðriksson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Ragnar Edvardsson, Yekatarina Krivogorskaya, Guðmundur Jónsson og Katarina Hegner

Sumarið 2004 endurnýjaði gatnamálástjóri Reykjavíkur lagnir, fylliefni og yfirborð í Suðurgötu norðan Hringbrautar, í Vonarstræti vestan Tjarnargötu og Túngötu austan Garðastrætis. Á þessu svæði, þ.e. við nyrsta hluta Suðurgötu, vestasta hluta Vonarstrætis og austasta hluta Túngötu, hafa fundist elstu minjar um búsetu í Reykjavík. Í ljósi þess og með tilvísan til þjóðminjalaga fól Árbæjarsafn - Minjasafn Reykjavíkur, fyrir hönd gatnamálástjóra, Fornleifastofnun Íslands að annast rannsóknir á fornleifum sem koma kynnu í ljós við framkvæmdirnar. Verkefni FSÍ fólst í því að vakta gröft á framkvæmdasvæðinu, skrá þær fornleifar sem í ljós komu og ekki var nauðsyn að fjarlægja og að rannsaka með uppgrefti fornleifar sem þurftu að

víkja. Í norðursniði í skurði í Vonarstræti og austursniði í skurði í Suðurgötu, milli Vonarstrætis og Túngötu, mátti víða sjá landnámsgjóskuna, sem féll um 871, rétt ofan á sjávarmöl og þar yfir mannvistarlög, bæði leifar af byggingum og sorplög. Neðst í Túngötu kom í ljós göturæsi, að öllum líkindum frá því snemma á 20. öld. Framan við Suðurgötu 7 fundust girðingarstaurar og steinlögð vegbrún vestan við núverandi gangstéttarbrún, sem sýnir að Suðurgata hefur áður verið mjórri og að við breikkun götunnar hafi lóðarmörk færst austar. Sunnar í Suðurgötu, eða á mótis við Ráðherrabústaðinn í Tjarnargötu, komu í ljós hleðslur sem að öllum líkindum eru leifar bæjarhúsa í Melkoti.

EXCAVATION IN SUÐURGATA

Project Manager: Garðar Guðmundsson

Field Team: Adolf Friðriksson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Ragnar Edvardsson, Yekatarina Krivogorskaya, Guðmundur Jónsson and Katarina Hegner

In the summer of 2004 the Reykjavík City street department renewed the road surface and serves in an area of the old town centre of Reykjavík. Around the northernmost part of Suðurgata, the westernmost part of Vonarstræti and the easternmost part of Túngata, the oldest remains of a settlement in Reykjavík had been previously found. For this reason and in accordance with the antiquities law Árbæjarsafn, the municipal museum of Reykjavík, on behalf of the Reykjavík street authority, asked FSÍ to undertake the investigation of any archaeology that might be uncovered by these works. The task of the FSÍ was to monitor the machine digging, record the archaeology that was uncovered and advise on what could be left undisturbed and to excavate those archaeological layers that were threat-

ened. In the northern section of the trench in

Vonarstræti and the eastern section of the trench in Suðurgata, the so called landnam tephra, that was deposited around 871, could frequently be seen straight on top of a layer of marine gravel. On top of the tephra there were cultural layers, both remains of buildings and midden layers. At the bottom of Túngata a stone-built street sewer was recorded, probably from early 20th century. In front of the house at Suðurgata 7, remains of fence posts and a row of curb stones, revealed that Suðurgata had previously been narrower. Farther to the south along Suðurgata, opposite the so-called "Ráðherrabústaðurinn" (minister's residence), some wall remains were seen that are likely to be from the small farm of Melkot (18th - early 20th century).

Uppgröftur í Suðurgötu

Excavations at Suðurgata, Reykjavík

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á EYRI, ÍSAFJARÐARBÆ

Uppgrafterstjóri: James Taylor

Starfsmenn við uppgröft: Andrea Harðardóttir, Freya Sadarangani, Guðrún Alda Gísladóttir og Sigríður Þorgeirsdóttir.

Árið 2003 hófst rannsókn á leifum bæjarins Eyrar að ósk bæjaryfirvalda á Ísafirði. Tilgangur rannsókna þá árið var að kanna ástand fornleifa og meta rannsóknargildi staðarins. Niðurstöður lofuðu góðu og héldu rannsóknirnar áfram í ár. Markmið rannsóknarinnar árið 2004 var tvíþætt. Annars vegar var ætlunin að finna mörk mannvistarleifa frá Eyrarbæ. Í þeim tilgangi voru grafnir tveir profuskurðir, annar til að staðsetja öskuhaug Eyrar og hinn til að finna mörk túnstæðisins. Það tókst með ágætum. Hins vegar var ráðist í frekari rannsóknir á sjálfum bæjarhólnum. Opnað var 15 x 10 m stórt svæði yfir miðjan hólinn. Yfir bæjarleifunum voru minjar og mannvistarlög frá lokum 19. aldar og frá 20. öld. Þykk og mikil móöskulög lágu í tóftum

húsanna og virðist því sem rústirnar hafi verið notaðar sem öskuhaugur eftir að bærinn var rifinn. Undir þessum seinni tíma lögum komu fram mannvistarlög og gripir frá síðasta byggingarskeiði Eyrarbæjar sem lagðist í eyði 1877. Í ljós komu leifar bæjarhúsanna, veggjahleðslur og herbergi. Byggingaleifarnar og fundirnir sem rannsakaðir voru sumarið 2004 eru vel varðveittir og lofa góðu um framhaldið.

EXCAVATION AT EYRI IN ÍSAFJÖRÐUR

Director: James Taylor

Field team: Andrea Harðardóttir, Freya Sadarangani, Guðrún Alda Gísladóttir and Sigríður Þorgeirsdóttir.

During previous seasons Fornleifastofnun Íslands carried out an archaeological evaluation (trial trenching) on municipal land on the grounds of the Museum in Ísafjörður. This programme was continued and completed this season with the addition of two further trenches targeted to pinpoint the midden mound and home-field boundaries of the site, thus completing assessment of the extents of, and degree of, preservation within the research area. As a result of the findings of this evaluation, an open area excavation was undertaken on top of the farm mound in an effort to understand the uppermost sequences of the site and its process of abandonment. All of this work was carried out on behalf of the Town of Ísafjörður and represents the second stage of a process of investigation that may help to shed light on the development of the earliest known

settlement in the area.

All of the remains encountered upon this site appear to represent a single phase of mid to late 19th century activity - this corresponds well to the documented abandonment of the farm in 1877. A contour survey centred upon the farm-mound and its immediate vicinity has recorded in detail the local topography, and revealed two probable foci of activity on the site. The nature and date of the deposits found suggest excellent potential for preservation of earlier remains on the site.

Uppgraftersvæðið á Eyri

Excavation area in Eyri

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Í VATNSFIRÐI

Verkefnisstjórar: Torfi Tulínus, Adolf Friðriksson.

Uppgrafterstjóri: Ragnar Edvardsson.

Starfsmenn við uppgröft: Uggi Ævarsson, Oddgeir Hansson, Ruth Maher, Astrid Daxbock, Yekatarina Krivogorskaya, Peter Kuchar

Bærinn í Vatnsfirði stendur á nesi milli Ísafjarðar og Mjóafjarðar innst við Ísafjarðardjúp. Bæjarins er gerið í ritheimildum frá 12. og 13. öld, en líklegt er að fyrst hafi verið búið þar snemma á 10. öld.

Uppgröfturinn 2004 var framhald á rannsókn sem hófst 2003, en þá hafði komið í ljós að miklar minjar var að finna á a.m.k. 200 fermetra svæði. 2004 var unnið á svæði sem var um það bil 100 metrum norðar en gamli bæjarhóllinn. Þar hafði könnunarskurður leitt í ljós leifar af skála frá víkingaöld. Uppgrafter svæðið var 70 fermetrar að stærð, en hvergi dýpra en 20 sentimetrar. Minjarnar voru aðeins nokkra sentimetra undir yfirborði, enda er jarðvegsþykkun víðast á Vestfjörðum mun hægari en annars staðar á Íslandi.

Sumarið 2004 var það staðfest sem undirbúningsrannsóknin 2003 hafði bent til. Hægt var að sjá tvö notkunarkeið á rannsóknarsvæðinu. Hið fyrra var víkingaaldarskáli og hið síðara minni bygging, sem ekki er ljóst til hvers hefur verið. Skálinn var um 16 x 6 m að innanmáli og sneri norður og suður. Í honum miðjum var eldstæði, 2 x 1 m að stærð, en báðir endar höfðu skaddast af síðari tíma umsvifum, bæði þegar skálinn var yfirgefinn og þegar túnið var sléttað á 20. öld. Á skálanum voru tvennar dyr, báðar á austurvegg.

Eftir að skálinn var yfirgefinn var reist minna hús á staðnum. Það var 9 x 6 m að stærð og sneri eins og skálinn. Í suðurenda þess var lítið eldstæði, en það hafði skaddast og lítið var varðveitt af því. Einar dyr voru á húsinu, að norðaustanverðu.

Skilyrði til varðveislu voru ekki góð, jarðvegur var súr og fá dýrabein varðveitt. Þó fundust 103 gripir, þar á meðal hlutir úr jární, tvær sörvistölur, tilsniðið hvalbein, kljásteyn og fiskisleggja. Þeir gripir sem hægt er að

EXCAVATION AT VATNSFJÖRÐUR

Project Manager: Torfi Tulínus, Adolf Friðriksson.

Field Director: Ragnar Edvardsson.

Field Team: Uggi Ævarsson, Oddgeir Hansson, Ruth Maher, Astrid Daxbock, Yekatarina Krivogorskaya and Peter Kuchar

The Vatnsfjörður farm is situated on a peninsula between Ísafjörður and Mjóifjörður in Ísafjarðardjúp in the Northwest of Iceland. The farm appears in 12th- and 13th-century written sources and it is likely that the farm was settled in the early 10th century.

The 2004 excavation was the continuation of preliminary research begun in 2003, which had identified substantial archaeological remains covering an area of approximately 200 square meters. The 2004 excavation was focused on an area about 100 m north of the old farm mound where a test trench had identified remains of a Viking age longhouse. The excavation area was 70m square but nowhere deeper than 20 cm. The archaeological remains were only a few centimeters beneath the surface due to the

slow nature of soil accumulation in the Northwest in contrast to elsewhere in Iceland.

The 2004 excavation season confirmed the findings of the 2003 preliminary investigation. Two main occupational phases were positively identified in the area, the earliest a Viking age longhouse and the later a smaller building of unknown function. The Viking age longhouse had internal dimensions of c.16 x 6 m, and was aligned in a north/south direction. In the center of the building was a hearth, 2 x 1 m in size but both ends had been damaged by later activity in the area. The south end of the longhouse had also been badly damaged by later activity, both during its abandonment and from 20th century field levelling. The longhouse had two entrances both in the eastern wall.

After abandonment of the longhouse, a smaller building was erected on the site. This building measured 9 x 6 m in size and was aligned in the same direction as the longhouse. In the southern end a small

tímasetja benda til þess að bæði húsin hafi verið í notkun á 10. öld.

Uppgröftur í Vatnsfirði

Excavations at Vatnsfjordur

hearth had been built but little remained of it as it had been badly damaged. This building had one entrance on the north-eastern side.

Conditions for preservation were not good on the site because of soil acidity and few animal bones were recovered during the excavation. However, 103 artifacts were recovered including iron objects, two beads, worked whalebone, a loomweight and a fish hammer. The typological assessment of the finds suggest that both occupation phases date to the 10th century.

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Á KÚVÍKUM

Uppgrafterstjóri: Birna Lárusdóttir

Starfsmenn uppgrafter: Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Gavin Lucas og Yekatarina Krivogorskaya

Í ágúst 2004 fór fram fornleifauppgröftur á öskuhaug á Kúvíkum, gömlum verslunarstað í Reykjarfirði í Árneshreppi á Ströndum. Talið er að hann hafi fyrst verið settur á fót þegar einokun komst á árið 1602 en byggðin fór í eyði 1949. Kúvíkur voru eina höfnin á Íslandi sem var kölluð lýsishöfn en aðrar hafnir umhverfis landið voru flokkaðar í fiskihafnir og sláturhafnir. Lýsið var einkum framleitt með bræðslu

á

hákarlalifur. Gert var út á hákarl frá Kúvíkum fram á 20. öld og einhver stærsta hákarlaverstöð landsins, Gjögur, var handan fjarðarins. Sumarið 2003 höfðu starfsmenn Fornleifastofnunar farið á staðinn til að kortleggja minjar vegna aðalskráningar fornleifa í Árneshreppi. Kom þá í ljós að öskuhaugurinn var mikið rofinn á annarri langhlið, aðallega vegna ágangs sauðfjár sem leitar þar skjóls. Nauðsynlegt þótti því að leita leiða til að kanna varðveislu haugsins, samsetningu hans og aldur áður en hann skemmdist enn frekar. Fornleifasjóður styrkti uppgröftinn. Skurður var grafinn gegnum öskuhauginn. Þar reyndust yfir 2 m djúp ruslalög sem samanstóðu að mestu af móðsku og ýmsum úrgangi en einnig komu í ljós leifar af grjóthruni og hugsanlegum góflögum undir öskuhaugnum. Þar gæti hafa verið bygging af einhverju tagi. Alls fundust rúmlega 2000 gripir af ýmsu tagi, þeir elstu líkast til frá 17. eða 18. öld en þeir yngstu sýna að öskuhaugurinn hefur verið í notkun allt þar til byggð á Kúvíkum leið undir lok.

EXCAVATION AT KÚVÍKUR

ry but also the largest shark fishing station in Iceland, Gjögur, was just across the Reykjarfjörður bay.

The midden was observed during archaeological field survey in the summer of 2003. It was found to be seriously threatened because of erosion, mostly caused by sheep seeking shelter under it, trampling the ground and rubbing up against the midden, causing it to erode and disintegrate bit-by-bit. Fornleifasjóður funded the excavation. A trench was dug through the midden. It had over 2 m thick waste deposits which consisted mainly of peatash and other waste. Under the midden, compact layers, possibly the remains of a floor, were revealed. These could have belonged to a structure of some sort. In total over 2000 finds were retrieved, the oldest dating to the 17th/18th centuries but the most recent finds show that the midden was in use until the settlement was abandoned.

Skurður gegnum öskuhaug á Kúvíkum

A trench through the midden in Kúvíkur

Field Director: Birna Lárusdóttir

Field Team: Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Gavin Lucas and Yekatarina Krivogorskaya

In August 2004, a small rescue excavation was carried out on a midden in Kúvíkur, an old trading station in Reykjarfjörður bay, Strandasýsla, NW-Iceland. It is believed to have been set up after the Danish trading monopoly was established in 1602 and abandoned in the mid 20th century. Kúvíkur was the only port in Iceland categorized as a liver oil port while other ports around the country fell into two main categories: Fish ports and meat ports. The liver oil was produced largely by the melting of shark liver. Shark was caught from Kúvíkur until the 20th centu-

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR HJÁ KÁRAHNJÚKUM

Verkstjóri: Garðar Guðmundsson

Starfsmenn uppgrafter : Garðar Guðmundsson og Gavin Lucas

Landsvirkjun stendur fyrir umfangsmiklum virkjunarframkvæmdum á hálendinu norðan Vatnajökuls. Verið er að reisa stíflu við Kárahnjúka og við það mun myndast víðáttumikið uppistöðulón, Hálslón, sem færir í kaf nokkra minjastaði. Landsvirkjun fól Fornleifastofnun Íslands að rannsaka

minjarnar sumarið 2004. Um var að ræða fimm minjastaði í Sauðárdal: Rúst leitar-mannakofa, stöpla kláfferju yfir Sauðá, vörðu, aðhald og veggjarbrot. Auk þessa var rannsakaður leitar-mannakofi sem er við Sauðá syðst í Kofaöldu. Minjarnar voru allar myndaðar og teiknaðar og kannaðar með fornleifauppgreftri.

Uppgröftur á leitar-mannakofa

Excavating a shepherd's hut at Kárahnjúkar

EXCAVATION AT KÁRAHNJÚKAR

Project Manager: Garðar Guðmundsson

Field team: Garðar Guðmundsson and Gavin Lucas

Landsvirkjun is currently building a large-scale power plant in the highlands north of Vatnajökull, in the Northeast of Iceland. A dam is being built at Kárahnjúkar that will result in a large reservoir, the so-called Hálslón. As some archaeological remains will be submerged under water, Landvirkjun requested the FSÍ to investigate those remains in the summer of 2004. The archaeology consisted of 5 sites in Sauðárdalur: the ruin of a shelter for sheep-gatherers, the riverbank constructions from which a winch-ferry works at Sauðá, a cairn, an enclosure for animals and a portion of a wall. In addition, a shelter for sheep-gatherers close to Sauðá on the southern end of the so-called Kofaalda. The remains were all photographed and drawn and investigated by archaeological excavation.

FLÚREITRUN AF VÖLDUM SKAFTÁRELDA 1783-4

Verkefnisstjórar: Dr. Peter Baxter og Hildur Gestsdóttir

Starfsmenn: Clive Oppenheimer og Guðrún Alda Gísladóttir.

Samstarfsaðilar: Háskólinn í Cambridge og Háskólinn í Lyon 1.

Skaftáreldar og Móðuharðindin sem þeim fylgdu (1783-4) eru mestu náttúruhamfarir sem íslenska þjóðin hefur orðið fyrir og heimildir eru um, en um 10000 manns eða 20% þjóðarinnar lét lífið og stór hluti bústofns landsmanna drapst eftir að gosið hafði stórskemmt gróður. Samtímalýsingar Jóns Steingrímssonar á beinabreytingum, aðallega í búfénaði, en einnig í mönnum, benda til þess að margir hafi látist úr flúreitrun eftir að hafa innbyrt eitraða gjósku.

Markmið þessa verkefnis er að rannsaka heilsu þeirra, sem bjuggu nálægt upptökum gossins, með því að grafa upp kirkjugarð sem var í notkun á þeim tíma sem harðindin gengu yfir, og vinna bæði stór- og smásæjar rannsóknir á

beinunum til að athuga hvort fólkið hafi þjáðst af flúreitrun. Vísbendingar um hvort og þá hversu mikið fólk á hamfarasvæðinu þjáðist af flúreitrun hafa ekki aðeins fornleifa- og sagnfræðilegt gildi, heldur munu þær auka þekkingu á áhrifum eldgosa á heilsufar. Einnig eru þær mikilvægar fyrir almannavarnir við að skipuleggja viðbrögð í eldgosum, sérstaklega vegna þess að áhrif flúreitrunar geta teygt sig út fyrir landsteinana þar sem eiturefnin geta borist með veðri og vindum.

Sumarið 2004 var unnin forrannsókn að þessu verkefni, og því grafið í tvo kirkjugarða í Skaftártungu, á Eystri-Ásum og Búlandi, sem voru báðir lagðir af 1898 þegar sóknirnar voru sameinaðar og kirkjan flutt að Gröf. Markmið forrannsóknarinnar var að athuga hversu auðveldlega væri hægt að tímasetja einstakar grafir og athuga varðveislu beina. Tvær grafir voru grafnar upp í kirkjugarðinum á Eystri-Ásum. Þar fundust gjóskulög úr Kötlugosum frá 1755 og 1918 og höfðu grafirnar tvær verið teknar á miðju því tímabili sem aðskilur þessi tvö

FLURINE POISONING OF THE VICTIMS OF THE 1783-4 ERUPTION OF THE LAKI FISSURE, ICELAND

Project directors: Dr. Peter Baxter & Hildur Gestsdóttir

Field team: Guðrún Alda Gísladóttir & Clive Oppenheimer.

Collaborators: University of Cambridge & University of Lyon 1.

The eruption of the Laki fissure 1783-4, is the

greatest recorded calamity to affect Iceland since its settlement. The emissions from the fissure decimated the vegetation, which led to a famine which caused the death of c. 10, 000 people, or 20% of the population and a large proportion of the livestock. Contemporary accounts record bone changes in humans and livestock, suggesting that many died from fluorosis by ingesting toxic ash. This project seeks to address the health of people who lived near to the centre of the eruption. This will be done by carrying out an excavation of a cemetery in the vicinity of the fissure, which was in use at the time of the eruption, and carry out macro- and microscopic analysis of the bone to ascertain whether the individuals suffered from fluorine poisoning. Evidence of fluorine poisoning has not been

Uppgröftur á beinagrind SK001 á Búlandi.

Excavation of skeleton SK001 at Búland.

gjóskuföll. Í Búlandi var opnuð ein gróf sem hafði verið tekin eftir að gjóskan úr Skaftáreldum féll 1783 og áður en Hekla gaus 1845. Varðveisla beina var í öllum tilfellum mjög góð, og í tveimur tilfellum (þ.e. beinagrindinni frá Búlandi og annarri Eystri-Ása beinagrindinni) sáust nýjar beinamyndanir sem gætu bent til flúreitrunar. Hafa sýni úr öllum þessum beinagrindum nú verið send til Háskólans í Cambridge til að rannsaka hvort einstaklingarnir hafi þjáðst af flúreitrun.

Kirkjugarðurinn á Eystri-Ásum, horft í norðaustur.

recorded in volcanic eruptions before. Confirmation of this would not only be of archaeological and historic interest, but would also add to the growing body of knowledge on the impacts of volcanic eruptions on human health and be of importance as a consideration in emergency planning for future eruptions, especially as the effects of fluoride poisoning may be experienced further afield as a result of tropospheric transport.

A pilot study was carried out for this project in May 2004. This involved excavations in two cemeteries in Skaftártunga, Eystri-Ás and Búland, both of which were abandoned in 1898 when the two parishes were united and the church moved to Gröf. The aim of the pilot study was to determine how easily individual graves in the cemeteries could be dated, and to evaluate the preservation of bones. Two graves were excavated in the cemetery at Eystri-Ás. Two tephra layers were identified, both from Katla, 1755 and 1918. The two excavated graves had been cut in the middle part of the period separated by those two eruptions. One grave was excavated at Búland which had

The cemetery at Eystri-Ásar, viewed to the north-east

been cut after the the tephra from the Laki eruption fell (1783) and before the 1845 eruption in Hekla. The preservation of the bone was in all instances very good, and in two instances (the skeleton from Búland and one of the Eystri-Ás skeletons) there were macroscopic bone formations on the pelvis which could be associated with fluoride poisoning. Samples from all the skeletons have been sent to the University of Cambridge for analysis to see if these individuals did suffer fluoride poisoning.

KUMLARANNSÓKNIR

Á síðustu árum hafa flestallir þeir staðir þar sem heiðnar grafir hafa fundist verið athugaðir á vettvangi og skráðar staðarlýsingar. Árið 2004 voru gerðar nýjar athuganir: Á Litlu-Núpum í Aðaldal var gerð frekari leit þar sem kuml höfðu fundist fyrir tilviljun árið 1915. Í ljós komu 2 kuml, 1 hrosskuml, og 1 mannskuml með hrossgröf. Líklegt er að þar sé kumla-teigur. Í Saltvík í Reykjahverfi var lokið við rannsókn á þeim tveimur kumlum sem þar höfðu fundist árið 2003. Voru þar kuml manns og hests annars vegar og mannskuml hins vegar. Hjá Lyngbrekku í Reykjadal, skammt frá Gömlu-Daðastöðum, fundust leifar kumls á Daðastaðaleiti. Þar á leitinu eru mjög sennilega fleiri grafir. Öll þessi kuml hafa verið rofin í fyrndinni og lítið eftir af þeim, en staðsetning þeirra samræmist nýjum kenningum um að fólk í heiðni hafi verið heygt skammt frá leiðum og landamerkjum eða nærri bæjum. Rannsóknunum verður haldið áfram árið 2005.

VIKING AGE BURIALS

In the past few years almost all, known pagan burial sites in Iceland have been revisited and relevant topographical details recorded. In 2004 small test excavations were carried out at a few known and suspected burial sites in NE-Iceland. At Litlu-Núpar in Aðaldalur, a site discovered accidentally in 1915, two more burials were uncovered beside ancient tracks some 350 m away from a deserted farm. In Saltvík two burials which had been discovered in 2003 were investigated. They are also close to old tracks and midway between two clusters of ruins of farms probably dating back to the Settlement period. At Lyngbrekka in Reykjadalur one pagan grave was found, and there may be more uncovered graves there. All of these burials had already been disturbed. In 2005, the investigation of burial sites in Iceland will continue.

LANDNÁM ÍSLANDS RANNSÓKN Á STRONTÍUMSAMSÆTUM

Áframhald verkefnisins Landnám Íslands - rannsókn á strontíumsamsætum árið 2004 fólst aðallega í að koma á samstarfi við einstaklinga og stofnanir sem unnið hafa að samsætu-rannsóknum á Norður-Atlantshafssvæðinu, til að reyna að komast að niðurstöðu um það hvaðan innflytjendurnir sem greindir voru árið 2003 komu. Einnig var hafist handa við að sækja um styrki, aðallega hjá National Science Foundation (NSF) til að styrkja þetta stóra verkefni. Þessir samstarfsaðilar, auk Dr. T.D. Price við Háskólann í Wisconsin - Madison sem er verkefnisstjóri eru: Berit Sellevold, Norway Institute of Cultural Heritage Research; Chris White, Háskólinn Western Ontario; Göran Åberg, Institute for Energy and Technology, Noregi; James Burton, Háskólinn Wisconsin - Madison; Janet Montgomery, Háskólinn í Bradford; Jette Arneborg, Þjóðminjasafn Danmerkur; Niels Lynnerup, Háskólinn í

Kaupmannahöfn og Thomas McGovern, Hunter College, City University New York. Í lok árs 2004 hófust rannsóknir á súrefnissamsætum í þeim sýnum sem strontíumsamsætur hafa þegar verið athugaðar í en engar niðurstöður liggja fyrir enn. Fyrirhugað er að halda áfram sýnatöku úr beinum úr íslenskum kumlum. Verkefnisstjóri á Íslandi er Hildur Gestsdóttir og verkefnið er styrkt af Rannsóknamiðstöð Íslands (Rannís) og NSF.

THE SETTLEMENT OF ICELAND STRONTIUM ISOTOPE ANALYSIS

Work continued on the project The settlement of Iceland - strontium isotope analysis. This year the emphasis was put on setting up collaborations with other individuals and institutions who are carrying out isotope analysis in the North Atlantic region to start work on trying to identify the origin of the settlers and applying for larger funds, mainly from the National Science Foundation (NSF) to support this larger project. These collaborators, in addition to Dr. T.D. Price of the University of Wisconsin - Madison, who is the project manager are: Jette Arneborg, National Museum of Denmark; Göran Åberg, Institute for Energy & Technology, Norway; James Burton, University of Wisconsin - Madison; Niels Lynnerup, University of Copenhagen; Thomas McGovern, Hunter College, City University New York; Janet Montgomery, University of Bradford; Berit Sellevold, Norway Institute of Cultural Heritage Research & Chris White, University of

Western Ontario. Oxygen isotope analysis of those individuals identified as being born outside Iceland started at the end of 2004, but there are no results available yet. Further sampling of skeletons from Icelandic kuml is scheduled for early 2005. The project manager in Iceland is Hildur Gestsdóttir and the project has been funded by Rannsóknamiðstöð Íslands (Rannís) and NSF.

HEILSUFARSSAGA ÍSLENDINGA FRÁ LANDNÁMI TIL 18. ALDAR

Verkefnisstjóri: Hildur Gestsdóttir
Samstarfsaðilar: Þjóðminjasafn Íslands, Árbæjarsafn, og Læknasetrið Mjódd

Meginmarkmið þessa verkefnis er að gera heildstæða meinafræðilega úttekt á íslenskum mannabeinum frá landnámsöld til 18. aldar sem grafin hafa verið upp, með það fyrir augum að leggja grunn að heilsufarssögu þjóðarinnar og frekari rannsóknum á því sviði. Í þeim tilgangi er kyn, lífaldur og líkamshæð allra einstaklinga greind auk þess sem allar meinafræðilegar breytingar sem sjást á beinum eru skráðar og þær notaðar til þess að greina einstaka sjúkdóma þar sem mögulegt er. Þó að skráð verði öll sjúkdóms-einkenni er aðaláherslan lögð á hörgul-sjúkdóma, smitsjúkdóma, áverka á beinum sem stafa af meiðslum og álagi, og tannskemmdir, ígerðir og tannslíðursýrnun, þar sem þetta eru þau sjúkdómseinkenni sem gefa bestar upplýsingar um almennt heilsu-far. Þessar niðurstöður verða svo nýttar til

þess að gera tölfræðilega rannsókn til að auka skilning á heilsufari Íslendinga og þróun þess.

2004 var annað ár rannsóknarinnar af þremur. Á þessu ári hafa alls 58 beinagrindur sem geymdar eru á Þjóðminjasafni Íslands verið rannsakaðar. Áætlað hafði verið að rannsaka 161 beinagrind árið 2004, en rannsókninni mun ljúka fyrri hluta árs 2005. Af þeim beinagrindum sem skoðaðar voru árið 2004 voru 17 beinagrindur úr kirkjugarðinum í Auðbrekku, Skriðuhreppi sem Jónas Jónsson gróf upp árið 1915, og eru tímasettar til 12. - 17. aldar. Ennfremur voru greindar 18 beinagrindur úr kirkjugarðinum á Bessastöðum, Álftanesi, sem grafinn var upp árið 1987 undir stjórn Guðmundar Ólafssonar. Þær eru líklega allar frá 18. - 19. öld. Þá voru 19 beinagrindur úr kirkjugarðinum á Hellu, Arnarneshreppi rannsakaðar. Þær komu upp við framkvæmdir á bæjarstæðinu, fyrst rétt eftir 1900 og aftur árið 1983 og voru beinin send Þjóðminjasafninu. Þær eru

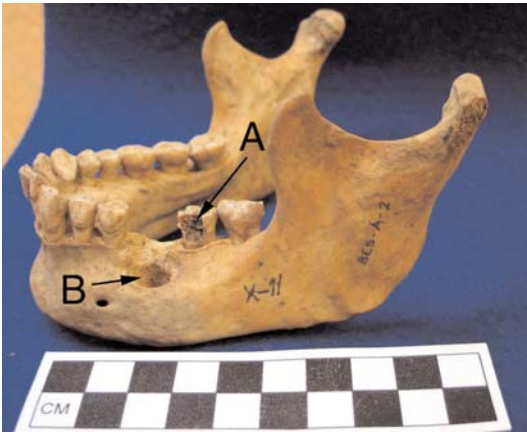
THE PALAEOPATHOLOGY OF ICELAND

Project Manager: Hildur Gestsdóttir
Collaborators: National Museum of Iceland, Árbæjarsafn and Læknasetrið Mjódd

The aim of this project is to carry out a complete palaeopathological study of skeletons dating from the 9th century (Settlement period) until the 18th century excavated in Iceland, to increase the understanding of the health of Icelanders in the past and lay the foundations for further research

in this field. For this purpose the age and sex of each individual is diagnosed and their stature calculated. All palaeopathological changes on every skeleton are recorded and these used to diagnose, where possible, specific diseases. An initial emphasis is placed on nutritional disease, infectious disease, trauma, changes associated with activity related stress and dental disease (caries lesions, abscesses and periodontal disease), as these are the factors that give the clearest view of general health within a population. The results from these studies will then be used to carry out a palaeodemographic study to increase our understanding of the health of Icelanders in the past and changes therein.

This was the second year of the project, which is which is due to last three years. A total of 58 skeletons from five sites, held in the National Museum of Iceland were analysed this year. A total of 161 skeletons were due to be analysed in 2004, the rest of

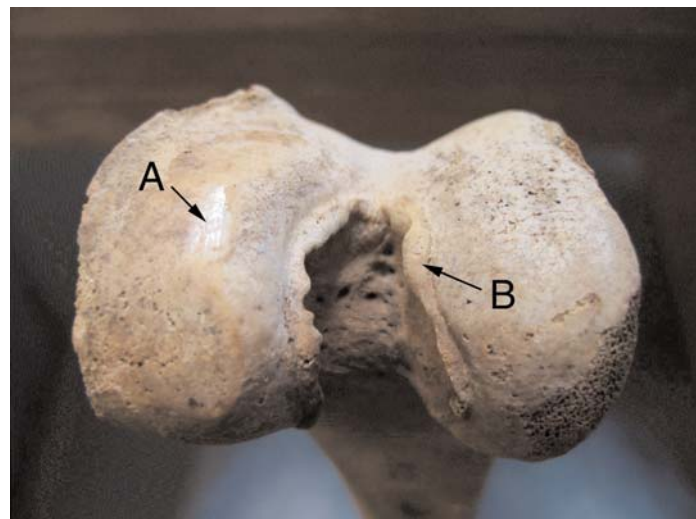

Kjálki beinagrindar BES-A-002. Tannskemmd (A) hefur leitt til sýkingar í beini (B)

The mandible of skeleton BES-A-002 showing caries (A) which has led to an abscess (B) in the bone

taldar frá 11. - 15. öld. Þrjár beinagrindur úr kumlum og ein úr gamla kirkjugarðinum í Reykjavík hafa einnig verið rannsakaðar, en rannsókn á þessum beinum er ekki lokið. Þó er ljóst að varðveisla beinanna er mjög góð og þau henta mjög vel til meinafræðilegra rannsókna. Meðal þess sem nú liggur fyrir er að mjög stórt hlutfall beinagrindanna frá Bessastöðum sýnir einhverskonar fæðingargalla í hryggjarliðum og rifbeinum sem gæti bent til skyldleika.

Alls á eftir að skoða 103 beinagrindur fyrir þetta stig rannsóknarinnar. Af þeim eru 87 úr kumlum víðsvegar af landinu og 16 úr gamla kirkjugarðinum í Reykjavík, sem grafnar voru upp af Matthíasi Þórðarsyni og Jóni Stephensen árið 1940 og Gísla Gestssyni og Þorkeli Grímssyni árið 1967 og eru sennilega frá 18. - 19. öld. Ennfremur er áætlað að rannsaka 134 beinagrindur, úr kirkjugarðunum á Skeljastöðum, Þjórsárdal og Hofstöðum, Mývatnssveit, á styrkárinu 2005. Rannsóknamiðstöð Íslands (Rannís) styrkir verkefnið

Neðri liður af vinstri lærlegg beinagrindar AUB-A-002. Beinherðing (A) og beingaddar (B) benda til slitgigtar í hné

Distal end of the left femur of skeleton AUB-A-002 showing eburnation (A) and osteophyte formation (B) indicating osteoarthritis of the knee.

the analysis will be carried out at the start of 2005. Skeletons analysed in 2004 includes all 17 skeletons from Auðbrekka in Skriðuhreppur excavated in 1915 by Jónas Jónsson, dated to the 12th-17th century; all 18 skeletons from Bessastaðir in Álf-taneshreppur, excavated in 1987 under the direction of Guðmundur Ólafsson, the excavated skeletons can all probably be dated to the 18th-19th century and all 19 skeletons from skeletons from Hella in Arnarneshreppur unearthed just after 1900 and again in 1983 and the bones sent to the National Museum. These graves can probably be dated to the 11th-15th century. Three skeletons from pagan burials, kuml, were also analysed and one from the old cemetery in Reykjavík, but analysis of bones from these sites is not finished. As the analysis for the second year of the project is not completed, no post-analysis has been carried out. It can be said though that the material is in most instances very good and well suited to palaeopathological analysis. There are some initial results which show

promise, for example a high percentage of midline defects in the Bessastaðir population which may indicate a familial connection.

The next stage of this project is to continue the analysis. A total of 103 skeletons (16 from Reykjavík, excavated by Matthías Þórðarson and Jón Steffensen in 1940 and again by Gísli Gestsson and Þorkell Grímsson in 1967, the excavated skeletons probably dated to the 18th and 19th century and 87 from kuml, from all around the country) are still due to be analysed in this phase of the project. A further 134 skeletons from the sites of Skeljastaðir in Þjórsárdalur and Hofstaðir in Mývatnssveit are due to be analysed in 2005. The Icelandic Research Council (Rannsóknamiðstöð Íslands) funded the project.

GRIPIR

Verkefnisstjóri: Colleen Batey

Starfsmenn: Guðrún Alda Gísladóttir og Sigríður Þorgeirsdóttir

Árið 2004 var tekist á við ýmis mál sem varða varðveislu og forvörslu gripa og samstarfi komið á við forverði á Þjóðminjasafni Íslands. Þetta var löngu tímabært og kom sér vel fyrir báða aðila, enda er nú unnt að gera langtímaáætlanir og hafa betri stjórn á geymslu og aðgengi gripa. Vonandi tekst að viðhalda þessu nýja vinnulagi sem felur m.a. í sér að einstakir forverðir taki að sér afmörkuð verkefni. Þetta gerir forvörðum og þeim sem hafa umsjón með gripum kleift að heimsækja uppgrafftarstaði ef á þarf að halda til að veita ráðgjöf eða aðstoða við uppgröft gripa sem þurfa sérstaka meðhöndlun. Einnig gefur þetta færi á skoðanaskiptum um tæknileg álitamál sem skjóta upp kollinum þegar gripir eru skoðaðir og undirbúnir undir forvörslu. Að auki ættu nánari samskipti milli þessara tveggja aðila

að stuðla að aukinni hagkvæmni og skilvirkari forvörslu gripa sem á því þurfa að halda.

Áfram var haldið gripaskráningu og -vinnslu en um það sáu Sigríður Þorgeirsdóttir og Guðrún Alda Gísladóttir. Gripavinnslan hefur tekið miklum framförum, og er nú lögð áhersla á að pakka gripum eftir kúnstarinnar reglum og koma strax af stað ferli sem miðar að því að tryggja varðveislu og forvörslu. Sérstaklega er þörf á þessu fyrir stærri gripasöfn, t.d. úr Skálholti þar sem mikið er um lífrænum efnum, t.d. vaðmál, og skrautmuni úr málum sem þarf að meðhöndla strax eftir uppgröft.

Nokkurra staða má geta sérstaklega í sambandi við gripi árið 2004. Á Hofstöðum var haldið áfram að grafa í kirkjugarðinum. Töluvert magn af nöglum og róm, allt upp í 92 úr einni gröf, gefa til kynna að skipsborð hafi verið endurnýtt og smíðuð úr þeim líkkistur. Þetta kemur kannski ekki á óvart

FINDS

Finds Manager: Colleen Batey

Finds Assistants: Guðrún Alda Gísladóttir and Sigríður Þorgeirsdóttir

During 2004 storage and conservation issues have been addressed to some degree. The problem had become very urgent, but by careful liaison with the National Museum Conservators a more efficient working relationship was established. This seems to have been beneficial to both parties, allowing longer term planning to be undertaken and management of finds availability (and storage) to be rationalised. It is hoped that the new working practices can be maintained, particularly the assignment of individual conservators to specific projects. This enables site visits if necessary for advice or urgent uplift of finds, as well as a conduit for discussion about technological information which is revealed during conservation examination. In addition, a much closer dialogue between both parties enables more strategic conservation priorities to be estab-

lished which is cost-beneficial.

Continuing work on the post-excavation of the finds by Sigríður Þorgeirsdóttir and Guðrún Alda Gísladóttir has had a major impact on the efficiency of processing the material, from immediate intervention to appropriate packing and in some cases reporting to interim level. This is particularly needed for the very large assemblages, such as Skálholt which has several organic and decorative metal items requiring immediate attention following excavation.

In terms of highlights of artefacts recovered during the 2004 season, a number of sites should be singled out. At Hofstaðir, excavation continued in the churchyard and a considerable quantity of nails and rivets (in the order of 92 from a single grave) indicate that ship planks were being re-used for coffin boards. Whilst not unexpected, it is a clear indication of the need to maximise resources, especially wood which was in short supply in the area. Additionally from Hofstaðir, sherds of imported ceramics from the Low Countries (of the type

en er þó mikilvæg vísbending um að efni hafi verið nýtt til hins ítrasta, sérstaklega viður sem var af skornum skammti á svæðinu. Að auki fundust brot úr innfluttu keramíki á Hofstöðum, talin af gerðinni Aardenburg frá 13. eða 14. öld. Þau eru sennilega úr íláti sem notað hefur verið í sjálfu bænhusinu og segir sitthvað um verslunartengsl. Grafið var í kuml á Daðastöðum í Reykjadal og fundust þar leifar af hníf auk annarra brotakenndra járnleifa. Annað kuml með svipuðum gripum var grafið upp á Litlu-Núpum í Aðaldal. Í Suður-Þingeyjarsýslu var að auki grafið í nokkrar bæjarrústir sem taldar eru allt frá því skömmu eftir landnám. Á Hríshéimur í Mývatnssveit var grafið í öskuhaug og fundust t.d. teningur, sörvistölur og beinkambur. Á Höfðagerði í Aðaldal var grafið í rúst sem af gripum að dæma gæti hafa verið smiðja, enda fannst þar töluvert gjalli og verkfærum. Meðal þess sem fannst í Sveigakoti

sunnan Mývatns þetta árið eru leifar af taflmönnum og mjög fíngerður beinprjónn með útskornu dýrshöfði af sömu gerð og áður hefur fundist í Ketilsfirði. Gripir frá víkingaöld hafa einnig fundist við uppgröft í Vatnsfirði en honum verður haldið áfram sumarið 2005. Á Þingvöllum fannst dálítið af gripum frá 17. og 18. öld, m.a. skeifur og brot úr glerflöskum. Á Gásam í Eyjafirði fannst töluvert af lífrænum efnum, sérstaklega leifum af skóleðri sem og brot af tilskorinni rostungstönn.

Aardenburg, dated to the 13-14th century) indicate wider contacts and probably a vessel used in the small church itself. Several Viking age sites, ranging from Daðastaðir a Viking age pagan burial with fragmentary iron grave goods (such as a knife) and Litlu Núpur another such grave with very fragmentary iron finds were complemented by various settlement sites from the period. Hríshéimar for example included a die, beads and an antler comb in its middens and Höfðagerði indicated from its slag and tool assemblage that this was likely to have been a smithy. On-going excavations at Sveigakot included evidence for gaming pieces and a very fine animal-headed pin fragment of a type noted from Ketilsfjörður. New excavations at Vatnsfjörður have produced finds of Viking age date from the floor levels of the skali which will be a focus of excavation in 2005.

Excavations at Þingvellir have continued to produce a small number of finds related to 17-18th century activities at the site, horse-shoes and glass bottle fragments amongst other items, and in the north, continuing work at

Gásir has revealed a considerable and unexpected body of organic material (leather shoes in particular) as well as pieces of trimmed walrus ivory tusk.

Verkefnisstjóri: Oscar Aldred

Starfsmenn verkefnis: Mjöll Snæsdóttir, Sigríður Þorgeirsdóttir, Barbara Guðnadóttir, Hildur Gestsdóttir.

Samstarfsaðilar: Fornleifastofnunin cIMeC í Rúmeníu, Fornleifasafnið í Poznan í Póllandi, Museumsprosjektet í Noregi, Kulturarvstyrelsen í Danmörku, The Archaeology Data Service, Háskólanum í York, Bretlandi og Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Hollandi.

Markmið verkefnisins ARENA (Archaeological Records of Europe, Networked Access) er að þróa rammaáætlun sem hægt er að nota til að vernda og kynna stafræn gögn um fornleifafræði í Evrópu. Sex stofnanir standa að verkefninu. Verkinu hefur miðað vel fyrstu tvö árin frá 2001 til 2003 og var þá meðal annars smíðuð vefsíða. Þá var opnaður aðgangur að

stafrænum gagnasöfnum (íslenski hlutinn inniheldur gagnasafn um

ARENA

Hofstaði í Mývatnssveit), og unnið var að því að koma á fyrsta áfanga samtengingar. Einnig var gagnagrunnurinn Ísleif endurhannaður að vissu marki og settur saman. ARENA-verkefninu lauk í desember 2004, en aðstandendur þess halda sambandi áfram og hjálpast t.a.m. að við undirbúning nýrra verkefna.

Á árinu 2004 voru haldnir nokkrir fundir og þátttakendur í verkefninu kynntu það á nokkrum ráðstefnum. Fyrst stóð FSÍ fyrir fundi í febrúar og var þá meðal annars haldin málstofa um stöðu verkefnisins og stafræn fornleifagögn á netinu í Norræna húsinu í Reykjavík. Um 50 manns sóttu málstofuna sem Ásgeir Friðgeirsson stýrði. Dr. Julian Richards flutti erindið um stafræna varðveislu og aðgang. Dr. Jon Kenny talaði um starf ARENA að varðveislu og aðgangi stafrænna fornleifagagna. Claus Dam frá Danmörku flutti erindið *Stafræn endurholdgun: um samantekt gagna fyrir danskan gagnagrunn yfir uppgraftargögn á netinu*. Öyvind Eide, Jon Holmen og Gitte Høj-Petersen töluðu um kynningu á forn-

Education and Culture

Culture 2000

Publication and Outreach

ARENA

Project manager: Oscar Aldred

Project team: Mjöll Snæsdóttir, Sigríður Þorgeirsdóttir, Barbara Guðnadóttir, Hildur Gestsdóttir

Collaborators: cIMeC, The Institute for Cultural Memory, Romania, Poznan Archaeological Museum, Poland, The Museum Project, Norway, The Danish Agency for Cultural Heritage, The Archaeology Data Service, University of York, UK and the State Service for the Archaeological Heritage, Netherlands.

The aim of the ARENA project is to develop a framework capable of protecting and promoting digital cultural archives of European significance relating to archaeology in six partner organisations. Following on from the successes of the previous two years between 2001 - 2003 which included the development of the web site, the launch of the digital archives (Iceland

launching the Hofstaðir archive, and the technical work in implementing the first stage of Interoperability: the design and construction of the new Ísleif database). In December, 2004 the ARENA project was successfully completed, though the network is still operating and supporting each other with further project proposals and work related exchanges.

In 2004 the ARENA project held several meetings and attended several conferences promoting its work. In the first of these the FSÍ hosted a meeting of the ARENA partners in February. This included a seminar held at the Nordic House, Reykjavík called Stafræn fornleifagögn á veraldarvefnum: varðveisla, aðgangur og staða verkefnisins Archaeological Records of Europe: Networked Access (ARENA) / Online archaeological digital archives: preservation, access and Archaeological Records of Europe: Networked Access (ARENA). The

leifafræðilegu efni úr gagnagrunnum og Oscar Aldred, FSÍ, flutti erindið: *Væntingar og reynsla af vinnu með stafræn gögn: Íslenska hliðin á ARENA*.

Í apríl var haldinn fundur ARENA-verkefnisins og erindi flutt á ráðstefnu um notkun á tölvum og tölfræðigögnum í fornleifafræði (Computer and Quantitative Applications in Archaeology, CAA) í Prato á Ítalíu. ARENA-verkefnið var kynnt í aðaldagskrá ráðstefnunnar um vefgáttir og evrópskar menningarminjar. Flutt voru þrjú erindi um ARENA-verkefnið: Claus Dam frá Kulturarvsstyrelsen í Danmörku og Tony Austin og Dr Jon Kenny frá ADS í York fluttu erindið *Að brjóta niður múra milli þjóða: ARENA- vefgátt að þekkingu um evrópskan menningararf*. Henrik J. Hansen, (Kulturarvsstyrelsen í

Danmörku) sagði frá dönskum hugmyndum um tengsl skjalasafna, bóka- og minjasafna. Øyvind Eide, Jon Holmen og Gitte Høj-Petersen (Osloarháskóli, Safnaverkefnið) fluttu erindi er hét: *Milli bókar og sýningar. Kynning á fornleifafræðilegu efni byggð á upplýsingum úr gagnagrunnum*.

Á þingi samtaka evrópskra fornleifafræðinga (European Association of Archaeologists, EAA) sem haldið var í september í Lyon í Frakklandi sáu aðstandendur ARENA-verkefnisins um dagskrá um stafræn fornleifagögn í Evrópu. Allir þátttakendur í ARENA-verkefninu fluttu þar erindi, þar á meðal flutti Oscar Aldred, FSÍ, erindið: *Út með það gamla, inn með það nýja? Framsetning uppgráftargagna á netinu*. Erindi þau sem flutt voru á ráðstefnunni verða birt í Internet Archaeology (<http://instarch.ac.uk>)

Á árinu 2004 var einkum unnið að því að þróa tengjanlega vefgátt og var inngangurinn að henni þýddur á íslensku. Sá hluti gagnagrunnsins Ísleifar sem tengist ARENA var útbúinn í samræmi við lýsigagnakerfi það sem þátttakendur í ARENA-verkefninu nota: Dublin Core Metadata System (Dublin Core). Til þess

Online with the multi-lingual interface for accessing site data

seminar was attended by approximately 50 people and was hosted by Ásgeir Friðgeirsson. The papers given were: Digital Preservation and Access: the ADS experience by Dr Julian Richards, ADS, UK; Working in the ARENA: preservation and access for digital archaeology by Dr Jon Kenny, ADS, UK; Digital Reincarnation: collecting data for Danish online excavation archives by Claus Dam, KUAS, Denmark; Between the book and the exhibition. Creating archaeological presentations based on database information by Øyvind Eide, Jon Holmen, Gitte Høj-Petersen,

University of Oslo, The Museum Project, Norway; Expectations and the digital experience: the Icelandic ARENA by Oscar Aldred, FSÍ, Iceland.

In April the ARENA project held a meeting and gave papers at the Computer and Quantitative Applications in Archaeology (CAA) in Prato, Italy. The main session that the ARENA project was presented was in Web portals and the European Cultural Heritage, chaired by Kate Fernie. Three ARENA related papers were given: Breaking down national barriers: ARENA - a portal to European Heritage Information by Claus Dam (Kulturarvsstyrelsen, Denmark), Tony Austin and Dr Jon Kenny (Archaeological Data Service (ADS), York); One step forward - three to go. Danish perspective on the interoperability between archives, libraries and museums by Henrik J. Hansen (Kulturarvsstyrelsen, Denmark). Also, Between the book and the exhibition. Creating archaeological presentations based on database information by Øyvind Eide, Jon Holmen, Gitte Høj-Petersen, University of Oslo, The Museum Project, Norway.

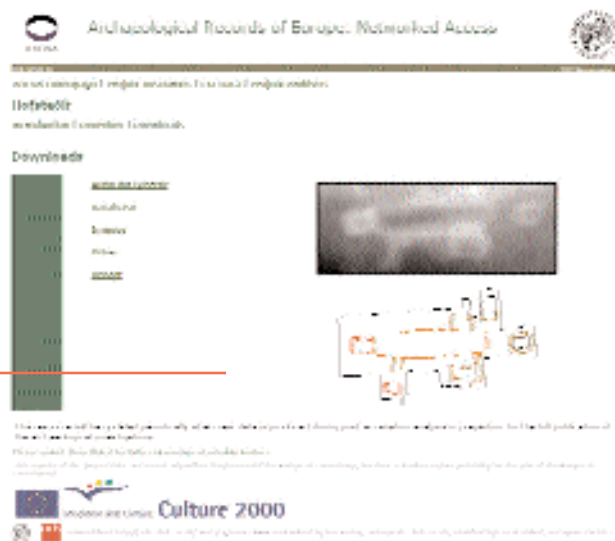
að hýsa gögnin var notaður MySQL-gagnagrunnur sem tengist ADS þjóðinum (aðalgáttinni) og notar til þess z39.50. Þessi búnaður var prófaður með góðum árangri og gerður virkur. Hægt er að nálgast gagnagrunninn Ísleifu á netinu um ARENA-gáttina og er hægt að leita eftir eðli minjastaða, staðsetningu þeirra og tímabili sem þeir tengjast. Nú er hægt að leita samtímis að öllum greiftrunarstöðum frá sama tímabili í Danmörku, Noregi, Bretlandi, Rúmeníu, Póllandi og Íslandi.

Kulturarvsstyrelsen, ADS og FSÍ unnu að eigin rannsóknum á því hvernig best væri að útbúa lagskipt lýsigögn milli mismunandi uppgraffar-gagnasafna, svo hægt sé að tengja þau við leitarvél á vefnum. Þessar rannsóknir standa enn yfir og lofa góðu, einkum í sambandi við þá alþjóðlegu gagnastaðla sem CIDOC-nefndin um stafræn gögn vinnur að og einnig við Conceptual Reference Model (CRM).

Þetta starf og samskipti þátttakenda í ARENA-verkefninu hefur einnig stuðlað að öðrum verkefnum. Meðal annars er FSÍ fulltrúi Íslands í nefnd um heimildasöfn í

Evrópu (European Reference Collections, ERC), og tekur þátt í EPOCH. Unnið er að undirbúningi fleiri samstarfsverkefna.

Þátttakendur í ARENA-verkefninu hafa enn samband sín á milli og þó að ekki sé sérstakt fjármagn til verkefnisins sem stendur er haldið áfram að vinna að því meðal langtíma-verkefna sem FSÍ sinnir og heldur við, svo sem þessara miðlunar- og netverkefna. Unnið er að því að búa til fleiri stafræn gagnasöfn á netinu, bæði um Stóruborg og Neðri-Ás, og eins er verið að þróa tengingar milli Íslandshluta ARENA-verkefnisins og verkefnis um miðlun menningarsögulegra upplýsinga. (<http://menningarminjar.is>)

In September at the European Association of Archaeologists (EAA) in Lyon, France, the ARENA hosted a session called The European Digital Resources in Archaeology: confronting the preservation issue and opening up the opportunities. All ARENA partners gave papers, including Out with the old, in with the new? Online presentation of excavation archives by Oscar Aldred, FSÍ, Iceland. The proceedings of the session are to be published shortly in the forthcoming journal Internet Archaeology (<http://intarch.ac.uk>).

The main activities in 2004 have concentrated on the development of the Interoperable portal both the frontend, which was translated into Icelandic, and the backend using MySQL, Oracle, SQLServer databases, and z39.50 and OAI connection protocols. The ARENA Ísleif database was designed and structured in relation to the metadata system being adhered to by the ARENA partners: Dublin Core Metadata System (Dublin Core). A MySQL database was used to house the data which connects to the ADS server (the central portal) using z39.50.

This was successful

Gögn um Hofstaði á netinu
Hofstaðir online

cessfully tested and implemented. The Ísleif database is accessible online through the ARENA portal which includes a three-term search based on What, When and Where which includes a spatial search selection. It is now possible to search for all burial related sites of the same period in Denmark, Norway, UK, Romania, Poland and Iceland, at the same time!

Kulturarvsstyrelsen, ADS and the FSÍ conducted their own research on creating Layered Metadata between different excavation archives so that they could be integrated into a search engine online. This research is still

Þátttakendur í ARENA-verkefninu á Þingvöllum

The ARENA partners in Iceland, visiting Þingvellir

continuing but has much potential, especially in relation to the global data standards being developed by the CIDOC committee for digital data and the Conceptual Reference Model (CRM).

As a result of the activities and professional exchanges between the ARENA partners other projects have resulted. This includes the FSÍ as the Icelandic representative on the European Reference Collections (ERC) committee, and an associate member of EPOCH. Further projects are also currently in application.

The ARENA network still exists and even though ARENA is unfunded the work still continues as part of the FSÍ's continuation and maintenance of long-term projects such as these outreach and internet projects. More online digital excavation archives are being created for Stóraborg and Neðri-Ás and the connection between the Icelandic ARENA work and the Miðlun Menningarsögulegra Upplýsinga / Communication of Culture History (<http://menningarminjar.is>) is being developed.

MIDLUN MENNINGARSÖGULEGRA UPPLÝSINGA

Verkefnisstjóri: Orri Vésteinsson.

Starfsmenn verkefnis: Barbara Guðnadóttir, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Oscar Aldred og Sigríður Þorgeirsdóttir.

Samstarfsaðili: Rögnvaldur Guðmundsson, Rannsóknir og ráðgjöf ferðapjónustunnar.

Hafist var handa við verkefnið *Míðlun menningar-sögulegra upplýsinga* í árslok 1999, og var meginmarkmiðið að þróa gagnakerfi um staðbundnar menningarsögulegar upplýsingar. Aðaláherslan var lögð á þarfir notenda og stuðning við íslenskt atvinnulíf, einkum utan þéttbýlis. Verkefnið var styrkt af Rannís og átti að leita leiða til að kynna staðbundnar menningarsögu-upplýsingar og tengja þær við önnur menningar-söguleg gagnasöfn. Markmiðið var að þessar upplýsingar gagnist ekki einungis stjórnsýslu og vísindamönnum, heldur verði þær einnig til stuðnings fyrir ferðapjónustu og komi að gagni fyrir nemendur í samfélagsgreinum og umhverfis-

fræði. Verkefninu lauk með góðum árangri í árslok 2004. Langtímaviðhald vefsins er á höndum FSÍ og hefur sem stendur ekki fjármagn.

Á árinu 2004 var vefurinn settur upp og komið fyrir gagnasviðum. Vefurinn var hann-aður með Php, MySQL, eins og áætlað hafði verið 2003. Síðan það gerðist hefur verið tekin í notkun ný vefhönnun og form. Þar er notast við Content Management System - EcWeb - til að hanna vefsíður sem stjórna af gagna-grunni. Einnig voru þróaðir leitarmöguleikar og gögn tengd í samþættu gagnalíkani og var þá notast við .NET og javaskrift til að tengjast gagnasvæðum í MySQL gagnagrunnum

Upphaflega hugmyndin um MMU var að búa til notendasvæði sem vörðuðu sérstaka notenda-hópa og áhugasvið. Notendahópar sem hafðir voru í huga voru: Almennir og ferðamenn, nemendur og kennarar, stjórnsýsla og fræðimenn. Gagnasvæðið sem byggir á upplýsingum úr gagnagrunnum FSÍ er ókeypis. Í fyrsta lagi eru kynntir 10 minjastaðir sem þykja mjög

COMMUNICATION OF CULTURE HISTORY

Project manager: Orri Vésteinsson.

Other staff: Barbara Guðnadóttir, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Mjöll Snæsdóttir, Oscar Aldred and Sigríður Þorgeirsdóttir.

Collaborators: Rögnvaldur Guðmundsson, Rannsóknir og ráðgjöf ferðapjónustunnar / Tourism Research and Consulting

The MMU project was initiated at the end of 1999, with the main objective to develop an information system on spatially definable culture-historical data with an emphasis on the needs of end-users and on supporting the Icelandic economy, especially in rural areas. The project was supported by the Icelandic Research Council to propose a solution for the presentation of spatially definable culture historical information, with cross-referencing to other culture historical data sets. The aim was also that the information can be of use for not only government agencies and scientific researchers, but also to strengthen the tourist industry and to support primary and secondary

school level training in the social and ecological sciences. The project was successfully completed at the end of 2004. The long-term maintenance of the web portal is supported by the FSÍ and remains unfunded.

The main activities in 2004 were the web site implementation and the consolidating of the data areas. The web site was designed as a Php, MySQL site which was outlined in 2003. Since then, however, a new web design and format has been implemented. This uses a Content Management System - EcWeb - to create database driven web pages. Furthermore the search capabilities and the data relationships within an integrated data model were developed; this using .NET and java script to connect to the data areas houses in MySQL databases.

The original concept of MMU was to create user areas that contained distinct data areas relating to their specific interests. These user communities are General public and Tourists, Students and Educators, Local government and Specialists in archaeology. The distinct data

merkir, t.d. Þingvellir og Gásir. Staðirnir eru dreifðir um land allt. Í öðru lagi er hægt að finna upplýsingar um 1000 mikilvæga minjastaði sem eru flokkaðir eftir staðsetningu og gerð. Þar á meðal eru friðlýstar minjar og minjastaðir sem hafa verið rannsakaðir. Einnig má finna lista yfir og lýsingar á dæmigerðum íslenskum minjastöðum, gagnagrunn sem tekur yfir fornleifarannsóknir og hægt er að leita í eftir staðsetningu og listi yfir gögn á vefnum fyrir fornleifafræðinga. Hönnun vefsins er þannig að auðvelt á að vera að bæta við hann eftir því sem MMU vex og dafnar, þannig að hann verði einnig inngangur að margvíslegum menningarsögulegum upplýsingum öðrum en gögnum um fornleifar.

MMU vefsíðan býður notendum upp á val og einnig að komast beint inn í gagnasvæðin. Einnig eru upplýsingar eins og nýlegar fréttir, verkefni og atburðir kynntir á síðunni og þar er einnig ítarefni um löggjöf og fræðslu. Meðal hugmynda um framtíðarþróun MMU er að búa til leitartengingu fyrir gagnagrunninn Ísleifu, eins og þann sem notaður er í ARENA-gáttinni (<http://ads.ahds.ac.uk/arena/search>) og einnig

tengingu við önnur gagnasvæði í gagnasöfnum FSÍ og annað efni sem samstarfsaðilar eru að vinna að. Þannig er vonast til að sögulegar upplýsingar verði notaðar sem gagnasvæði fyrir nemendur og kennara.

Í framhaldi af þess hefur FSÍ þróað upplýsingasvæði þar sem fjallað er um spurninguna Hvað er fornleifaræði (<http://www.instarch.is/instarch/fornleifafrædi/>) þar eru kynntar starfsaðferðir fornleifafræðinnar og tengdar upplýsingar um verkefni sem FSÍ hefur unnið og ýmsar frásagnir um fornleifar til að tengja efnið.

Á fundi sem Rannís stóð fyrir í nóvember 2004 kynntu Orri Vésteinsson og Oscar Aldred verkefnið Miðlun menningarsögulegra upplýsinga (MMU).

Framtíðarmarkmið eru að tryggja fjármagn til að viðhalda vefnum þannig að hægt verði að þróa ný gagnasvið og tengingar við fleiri gagnasvið, bæði hjá FSÍ og hjá öðrum stofnunum eða samtökum. Einnig er vonast til að eftir því sem tækni við kortlagningu á netinu verður fullkomnari, finnist hentug aðferð við leit eftir staðsetningu, sem tengja megi við MMU-vefinn.

areas that have been developed specifically for MMU from the FSÍ's own data archives include: 10 archaeological sites of national importance that are regionally distributed and distinct types; 1000 archaeological sites of importance divided spatially by country, district and site type, which includes protected sites, sites that have been researched; a list and description of the sites types used to classify archaeology in Iceland; a database of archaeological research which can be searched by region and event date of research; a list of web resources for archaeologists. The web design also illustrates an example of modularisation. As the MMU grows new components are added to the existing structure so that the web site becomes a large portal to all types of Culture-History besides archaeological data.

The MMU web site offers user community choice as well as direct entry level into the data areas. Furthermore information about current news, projects and events is presented on the site, with reference material to laws and education. Future developments for MMU include the creation of a search interface for the Ísleif database, like the one being used for

the ARENA portal (<http://ads.ahds.ac.uk/arena/search>) as well integration of other data areas in the FSÍ archives and other material being developed by other collaborators. On this it is hoped that History narratives will be used as a data area for the Student and Educators user community which will provide new access routes into archaeological data and vice versa for History.

As part of the scheme of internet based outreach and extending the MMU concept, the FSÍ developed a information area relating to the question What is archaeology? (<http://www.instarch.is/instarch/fornleifafrædi/>). Through this a presentation of archaeological practice was demonstrated with integrated information to projects carried out by the FSÍ and archaeological narratives as linking stories.

In November, 2004 at a special meeting convened by the Icelandic Research Council the Miðlun Menningarsögulegra Upplýsinga (MMU) project was presented by Orri Vésteinsson and Oscar Aldred.

The aims for the future are to secure main-

Þegar notendur fara að taka þátt í umræðunni um MMU er vonast til að hægt verði að bæta við vefinn upplýsingum byggðum á vitneskju þeirra.

tance funding for the web portal so that new data areas and cross links can be developed to other data areas, both at the FSÍ as well as held with other organisations. It is also envisaged that as web mapping technology advances a solution will be found to construct a spatial search facility which can be incorporated into the MMU web portal. As each of the user communities becomes involved in discussion about the MMU, it is hoped that their knowledge and data areas can be added to the module based web portal.

Menningarminjar og saga

10 MINJASTABIR1000 MINJASTABIRTEGUNDIR FORNLEIFAFORNLEIFARANNSÓKNIRKRÆKJUSAFN

FERÐALAGAR OG ÁHUGAMENN

Menningarminjar eftir landssvæði, tegundir og hlutverk fornleifa og ýmis fróðleikur.

[>> Skoða](#)

NEMENDUR OG KENRARAR

Upplýsingasiður um Íslenskar menningarminjar og -sögu sem hægt er að nota í kennslu samfélagsgreina.

[>> Skoða](#)

FRÆÐIMENN OG HÁSKÓLASTÚDENTAR

Aðgangur að gagnakerfum um íslenskar menningarminjar, tengingar í háskólahefi og upplýsingasiður um rannsóknir.

[>> Skoða](#)

STJÓRNVÆÐING

Upplýsingar um lög og reglugerðir, stöðu fornleifaskráningar og annað gagnlegt.

[>> Skoða](#)

Fornleifafréttir

Flúreitrin af völdum Skaftárelda, 1783-4

Skaftáreldar og Móðuharðindin sem þeim fylgdu (1783-4), eru mestu náttúruhamfarir sem íslenska þjóðin hefur orðið fyrir og heimildir eru um, en um 10,000 manns eða

[>> Lesa meira](#)

Skáli

To date, approximately 30 houses believed to be from the Viking period (800-1050AD) have been excavated in Iceland. They are the most excavated class

[>> Lesa meira](#)

ARENA vefurinn í loftið

The ARENA project - Archaeological Records of Europe: Networked Access - is soft launched on 15th November. The ARENA search portal will allow users to

[>> Lesa meira](#)

The Gásir Archaeological Project 2001-2006

The exceptionally well preserved remains of a high medieval kaupstaður (market) site and associated church at Gásir, in Eyjafjörður, have long been recognised as being of

[>> Lesa meira](#)

Verkefnið

Borgarvirki

Algerlega einstæð meðal íslenskra fornminja er Borgarvirki í Vestur-Húnavatnssýslu.

[>> Lesa meira](#)

Hofstaðir

Hofstaðir í Mývatnssýslu Söguleg þekking á upphafi Íslandsbyggðar og lífskjörum fólks á landnámsöld er um margt takmörkuð. Í vitund okkar greypast myndir útlaga með

[>> Lesa meira](#)

Papey

Papey út af Djúpavogi Ísland byggðist fyrst af norskum landnemum á síðari hluta 9. aldar. En gamlar sögur herma að hér hafi áður hrýst við

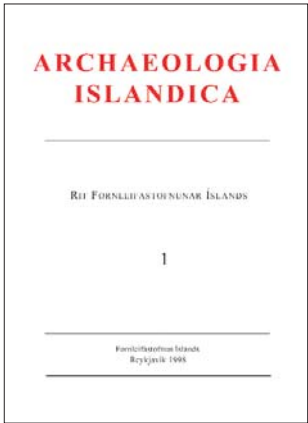
[>> Lesa meira](#)

Um verkefnið | Um Fornleifastofnun | [www.instarch.is](#) | [Þitt átt](#)

© FSÍ Rítstýrt af FSÍ - Til heimildar notkunar notist aðeins: [http://www.menningarminjar.is](#)

ARCHAEOLOGIA ISLANDICA

Með útgáfu ritsins *Archaeologia islandica*, sem fyrst kom út árið 1998, er stefnt að því að kynna alþjóðlegum lesendahópi fornleifarannsóknir á Íslandi. Ritstjóri er dr. Gavin Lucas, og eru einkum birtar greinar á ensku. Ritið birtir nýjar greinar um íslenska fornleifafræði eða efni tengt henni, allt frá landnámi á 9. öld til síðari tíma. Nýlega hefur verið skipuð fjölmenn ritnefnd sem fengin verður til að ritrýna nýtt efni sem ritinu berst. Þeir sem sitja í ritnefndinni eru starfsmenn háskóla og stofnana víðsvegar í Evrópu og Norður-Ameríku, og þar á meðal eru fræðimenn úr fremstu röð vísindamanna. Fyrstu þrjú heftin innihalda fjölbreytilegt efni, m.a. greinar um umfangsmikinn fornleifauppgröft á víkingaaldarskálanum á Hofstöðum í Mývatnssveit, jarðsjármælingar og landnám norrænna manna á Grænlandi.

ARCHAEOLOGIA ISLANDICA

ARCHAEOLOGIA ISLANDICA, a journal which aims to promote and disseminate current archaeological research in Iceland for an international readership, is a relatively new production established in 1998. Written primarily in English and under the editorship of Dr. Gavin Lucas, the journal aims to publish original work of a high standard pertaining to any aspect of Icelandic or Icelandic-related archaeology, from 9th century colonisation to 19th century emigration - and beyond. Published by FSÍ, the journal has gone through a process of being re-structured. Part of this change included the establishment of an editorial board for the journal which provides the necessary peer review to maintain a high standard in the published articles. This board is drawn from Universities and Institutions all over Europe and North America and includes leading academic scholars in the field. The first three issues included papers on diverse subjects such as the major excavations at the Viking

settlement in Hofstaðir (Mývatnssveit), geophysical prospecting, settlement patterns in Greenland and historical studies on Icelandic archaeology.

Fornleifaskólinn

Fornleifaskólinn var settur á stofn árið 1997, og hefur verið haldinn á hverju sumri síðan þá. Hlutverk skólans er að auka þekkingu nemenda, bæði íslenskra og erlendra, á íslenskri fornleifafræði. Nemendur, hvaðanæva úr Evrópu og Norður-Ameríku hafa tekið þátt í námskeiðum skólans þar sem þeim eru kennd undirstöðuatriði íslenskrar fornleifafræði. Námskeiðið er haldið 4 vikur á hverju sumri og samanstendur af uppgrefti, fornleifaskráningu, fyrirlestrum, málstofum og verklegum tímum, í umsjá fornleifafræðinga og annarra vísindamanna. Þátttakendur í fornleifaskólanum þurfa að hafa hafið nám í fornleifafræði og einnig er æskilegt að áhugasvið þeirra tengist íslenskri fornleifafræði eða fornleifafræði Norður-Atlantshafssvæðisins. Fornleifaskólanum er stjórnað af Dr. Gavin Lucas (Fornleifastofnun Íslands), prófessor Christian Keller (Senter for studier i vikingtid og nordiske middelalder, Oslo) og prófessor Thomas McGovern (NABO/Hunter Collage, New York).

Sumarið 2004 tóku 10 nemendur þátt í

fornleifaskólanum. Þeir voru: Lilja Björk Pálsdóttir, Óskar Sveinbjörnsson, Hrönn Konráðsdóttir, Martin Jurgensen, Deidre Collins, Florian Preiss, Benedicte Furuland, Seth Brewington, Judith Bischoff og Kristjana Eyolfsson.

Þar að auki tóku nemendur í REU verkefni frá Brooklyn College, New York, undir stjórn Dr. Sophiu Perdikaris þátt í skólanum í tvær vikur.

Við skólann voru eftirfarandi kennarar: Oscar Aldred, Ragnar Edvardsson, Adolf Friðriksson, Garðar Guðmundsson, Mjöll Snæsdóttir, Orri Vésteinsson, Thomas McGovern (New York), Sophia Perdikaris (New York), Christian Keller (Oslo), Colleen Batey (Glasgow), Przemyslaw Urbanczyk (Varsjá), Andrew Dugmore (Edinborg), Anthony Newton (Edinborg) og Ian Simpson (Stirling).

Uppgráftarkennslan fór fram á Hofstöðum, Hríshéimur, í Sveigakoti, Höfðagerði og Saltvík.

Fieldschool

The Field School is an annual course established in 1997 to develop international student networks in the discipline of Icelandic archaeology. Students from all over Europe and North America have attended the school where they are given a solid and basic grounding in aspects of Icelandic archaeology. The course runs 4 weeks during the summer and consists of field training, lectures, seminars and workshops, supervised by an international team of leading archaeologists and scientists. Candidates for the field-school are expected to have already started an undergraduate or post-graduate course in archaeology and to have a strong interest in Iceland or the North Atlantic. The organization of the fieldschool is co-ordinated by Dr. Colleen Batey (Fornleifastofnun Íslands), Professor Christian Keller (Viking and Medieval Centre in Oslo) and Professor Thomas McGovern (NABO/Hunter College, New York), and is a joint project with NABO.

In 2004, the number of students totalled 10 and are listed below: Lilja Björk Pálsdóttir,

Óskar Sveinbjörnsson, Hrönn Konráðsdóttir, Martin Jurgensen, Deidre Collins, Florian Preiss, Benedicte Furuland, Seth Brewington, Judith Bischoff and Kristjana Eyolfsson.

In addition, several students as part of an REU programme from Brooklyn College, New York, were involved at the fieldschool for 2 weeks organised by Dr. Sophia Perdikaris.

STJÓRN

Adolf Friðriksson, forstöðumaður Fornleifastofnunar Íslands frá 1995. Lauk BA prófi (Hons.), MPhil í fornleifafræði frá Institute of Archaeology, UCL í London. Hann hefur tekið þátt í rannsóknum í Bretlandi, Frakklandi, Ítalíu og á Íslandi frá 1985, og stjórnað margvíslegum verkefnum, s.s. uppgröftum, skráningu og útgáfu frá 1989 að telja. Hann stjórnar m.a. fornleifarannsóknum á Þingvöllum við Öxará. Sat í stjórn Norrænu heimsmínjaskrifstofunnar í Osló árin 1999-2001, og í stjórn TL-rannsóknarstöðvarinnar í Árósum frá 1997. Helstu ritverk eru: *Sagas and popular antiquarianism in Icelandic Archaeology* (Avebury 1994), og *Kuml og haugfé* (meðhöfundur og ritstjóri; Mál og menning 2000). Helstu áhugasvið eru saga fornleifafræðinnar, víkingaaldarmenning, þinghald og greftrunarsíður til forna.

Garðar Guðmundsson, fornvistfræðingur, hefur setið í stjórn Fornleifastofnunar síðan

1995. Hann lauk BS með láði í fornleifafræði frá Institute of Archaeology, UCL í London og hefur tekið þátt í ýmsum rannsóknarverkefnum á Bretlandi, Grænlandi og Íslandi. Garðar stjórnar öllum fornvistfræðirannsóknum hjá stofnuninni og er formaður Félags íslenskra fornleifafræðinga. Helstu áhugasvið hans er aðferðarfræði fornvistfræðirannsókna, plöntuleifar og kornrækt á Íslandi á miðöldum.

Mjöll Snæsdóttir, fornleifafræðingur, hefur setið í stjórn Fornleifastofnunar síðan 1995. Fil.kand. í fornleifafræði frá Uppsölum. Hún tók þátt í Reykjavíkurgreftinum 1971-75 og hefur víðtæka reynslu af borgaruppgröftum á Norðurlöndum þ.á m. frá Túnsbergi, Málmey og Uppsölum. Hún stjórnaði uppgræfti á Stóruborg 1978-1990 sem var lengi stærsta uppgræftarverkefni sem ráðist hafði verið í á Íslandi og eini heildaruppgröftur á bæjarhól sem gerður hefur verið á Norðurlöndum. Mjöll hefur tekið þátt í upp-

Management and Staff

BOARD OF DIRECTORS

Adolf Friðriksson, Director of the FSÍ since 1995. BA (Hons.), MPhil in Archaeology, Inst. of Archaeology, UCL, London. Friðriksson has participated in excavations in the UK, France, Italy and Iceland, and directed various excavations, survey and publication projects since 1989. Member of board of directors of the Nordic World Heritage Office in Oslo 1999-2001. He is the author of: *Sagas and Popular Archaeology in Iceland*, Avebury 1994, and co-author of *Kuml og haugfé - Pagan Burials in Iceland*, Mál og menning 2000. Research interests: History of Archaeology, Viking Age culture, Popular Archaeology.

Garðar Guðmundsson, Palaeobotanist. Member of FSÍ Board of Directors since 1995. BSc. (Hons.) in Archaeology, Inst. of Archaeology, UCL, London. Guðmundsson has participated in various research projects in the UK, Greenland and Iceland. He is the head of palaeoenvironmental research at

the FSÍ. Guðmundsson is the president of the Society of Icelandic Archaeologists. Research interests: Methods in palaeoenvironmental studies, plant remains, cereal cultivation in medieval Iceland.

Mjöll Snæsdóttir, Senior Archaeologist. Member of FSÍ Board of Directors since 1995. Fil.Kand. in Archaeology and Ethnology, Uppsala, Sweden. Snæsdóttir has participated in research in Norway, Sweden and Iceland. She was the director of the Stóraborg excavation 1978-1990, which is the largest salvage excavation project carried out in Iceland so far. Snæsdóttir is the editor of *Árbók - The Yearbook of the Archaeological Society*. Research interests: medieval archaeology, farm mound archaeology.

Orri Vésteinsson, member of FSÍ board of Directors since 1995. He is lecturer in Archaeology at the University of Iceland and

grefti á Hofstöðum í Mývatnssveit frá 1991 og stjórnaði fornleifarannsókn við Tjarnargötu sumarið 1999 á vegum Alþingis. Hún er meðstjórnandi við fornleifauppgröft í Skálholti sem nú stendur yfir og hefur frá 1990 unnið að úrvinnslu uppgraftargagna frá Stóruborg. Mjöll er ritstjóri Árbókar hins íslenska fornleifafélags.

Orri Vésteinsson er fornleifafræðingur frá Fornleifastofnun Lundúnaháskóla en hefur auk þess doktorspróf í sagnfræði frá sama skóla. Hann hefur setið í stjórn Fornleifastofnunar frá 1995 og var forstöðumaður Rannsókna- og kennslusviðs hennar 1995-2002. Hann hefur tekið þátt í uppgröftum á Íslandi, í Bretlandi og Japan frá 1984 og hefur verið meðstjórnandi fornleifarannsókna á Hofstöðum í Mývatnssveit frá 1992, Aðalstræti og Gásum frá 2001 og í Skálholti frá 2002. Hann stjórnaði fornleifarannsókn í Nesi við Seltjörn 1995-1996, á Neðra Ási í Hjaltadal 1998-1999, Þingvöllum 1999, Sveigakoti í Mývatnssveit frá 1998 auk ýmissa minni verkefna. Hann er ritstjóri Stóruborgar-

rannsókna frá 1997. Orri er skipaður heiðursprófessor í fornleifafræði við mannfræðideild City University of New York og tók við stöðu lektors í fornleifafræði við Háskóla Íslands árið 2002.

Gavin Lucas hefur unnið við fornleifarannsóknir á Íslandi frá 1989. Megináhugasvið hans eru aðferðafræði fornleifafræðinnar og kennileg fornleifafræði, en hann hefur ritað um þau efni bækur og fjölda tímaritsgreina. Hann er jafnframt sérfræðingur í leirkerum frá seinni öldum. Hann hefur mikla uppgraftarreynslu frá Englandi, Tyrklandi, Íslandi og víðar, og nýtur vaxandi viðurkenningar sem einn helsti fræðimaður Breta á sviði kennilegrar fornleifafræði. Hann hóf störf sem aðstoðarforstöðumaður hjá Fornleifastofnun í maí árið 2002 og er einn af verkefnisstjórum uppgrafar í Skálholti sem nú stendur yfir. Hann hefur stjórnað fornleifaskólanum frá 1998 og er ritstjóri *Archaeologia Islandica*. Gavin lauk doktorsnámi árið 1995 frá Cambridge háskóla, þar sem hann starfaði á árunum 1996-2002 við

was Head of Research and Training at the FSÍ 1995-2002. He is also an Adjunct member of the Doctoral Faculty at the Graduate School, City University of New York. MA in Archaeology from the Institute of Archaeology- UCL, and PhD in History, UCL. He has participated in research in the UK, Japan and Iceland, and directed many excavation, survey and publication projects in Iceland since 1989. He is the author of *The Christianization of Iceland*, and his main research interests are: Social and economical history of medieval Iceland, Church history and settlement patterns.

Gavin Lucas, Assistant Director (since May, 2002), has a first Class BA Honours in 1988 from Institute of Archaeology, London, PhD in Archaeology in 1995 from University of Cambridge. Born 1965. Editor of the journal *Archaeologia Islandica*, an international journal on Icelandic archaeology since 1998. Lucas has participated in various excavations in the UK, Italy, Turkey, S. Africa and Iceland. He was Project Officer at the Cambridge Archaeological Unit for 6 years, involving archaeological mitigation for com-

mercial projects relating to construction or development work. Lucas is site director for of Skalholt. He is the author of *Critical Approaches to Fieldwork. Historical and Contemporary Archaeological Practice*. Routledge 2001. Research interests: Theory and method in archaeology and the archaeology of the modern world.

stjórnun uppgrafa. Einnig tók hann þátt í uppgrefti í Çatalhöyük á Tyrklandi 1996 og 1997.

STARFSFÓLK

Andrea S. Harðardóttir er sagnfræðingur og kennari. Hún lauk BA gráðu í sagnfræði frá Háskóla Íslands með þjóðfræði sem auka-grein og í framhaldi af því námi til kennsluréttinda. Andrea stundar nú nám á MA stigi í sagnfræði en fæst jafnframt við kennslu. Hún hóf störf sem verkefnastjóri hjá Fornleifastofnun á Ísafirði árið 2003. Helstu áhugasvið Andreu er þjóðsagnafræði og hugarfarssaga.

Ágústa Edwald lauk BA gráðu í forn-leifafræði frá Háskóla Íslands árið 2004. Hún hefur unnið við skráningu og uppgrefti hjá Fornleifastofnun Íslands síðan 2004. Helstu áhugasvið Ágústu eru söguleg fornleifafræði og landslagsrannsóknir.

Barbara Guðnadóttir er með MA gráðu í

samanburðarbókmenntum frá Ludwig-Maximilians háskólanum í München, Þýskalandi. Barbara hefur séð um útgáfu-, kynningar- og fræðslumál stofnunarinnar síðan 2001 og verið verkefnisstjóri miðlunar- og fræðsluverkefna stofnunarinnar, m.a. verkefnisins Miðlun menningarsögulegra upplýsinga og fræðsluverkefnisins Skálholt 2002-2007. Barbara hefur aflað sér þekkingar á vefsmíðum og útlitshönnun og sér um smíði og ritstjórn vefsíðu Fornleifastofnunar. Helsta áhugasvið hennar eru menningar-tengsl og miðlun menningarupplýsinga.

Birna Lárusdóttir (f. 1976) er með BA gráðu í íslensku og MA gráðu í fornleifafræði frá Háskóla Íslands. Birna hefur unnið hjá Fornleifastofnun síðan 1999. Hún hefur unnið við fornleifaskráningu og uppgrefti og

STAFF

Andrea S. Harðardóttir, historian and teacher. Born 1968. Harðardóttir completed her BA degree in history from the University of Iceland, minor in ethnology and a teaching degree. She is now doing her masters in history as well as teaching. Andrea is project manager at the department of the Institute of Archaeology in Ísafjörður since 2003. Research interests: folktales and social ideas.

Ágústa Edwald finished her BA in archaeology from the University of Iceland in 2004. She has worked on excavations and surveying at the FSÍ since 2004. Research interests: Historical archaeology and cultural landscape studies.

Barbara H. Guðnadóttir, Project Manager. Born 1969. MA in Literature, Ludwig-Maximilians-Universität, Munich. Guðnadóttir has worked as a project manager for various outreach programmes and has special training and extensive experience as a tourist guide in Iceland. She is Head of Publication

and Outreach at the FSÍ since 2001 and is the Project Manager of the MMU project and of the outreach part of the Skálholt project. Barbara takes care of the Institute's website, design and editing. Her main interests are Intercultural Studies and the Communication of Cultural Information.

Birna Lárusdóttir, BA in Icelandic Studies, MA in Archaeology at the Univ. of Iceland. Born 1976. Lárusdóttir has worked for the FSÍ since 1999 on various survey and excavation projects and is the editor of a dictionary of archaeological terms. Research interests: Place-names, history of land use and agriculture and structures in the outfield.

Colleen Batey, finds Manager at the FSÍ since 2002. Born 1956. BA Hons Degree (1978) and PhD (1984) in Archaeology at Durham University. Artefact expert, Dr. Batey is an authority on Viking artefacts, she has worked as Curator of Archaeology at Glasgow Museums, and lecturer in Archaeology at the University of Leeds, lec-

er ritstjóri orðasafns um íslenska fornleifafræði. Helstu áhugasvið hennar eru örnefni, landbúnaðarsaga og mannvirki í úthögum.

Colleen Batey (f. 1956) hóf störf sem gripasérfræðingur hjá Fornleifastofnun 2002. Hún lauk BA prófi (Hons.) 1978 og doktorsprófi frá háskólanum í Durham. Sérfræðisvið Colleen eru munir frá víkingatíma. Hún hefur unnið sem safnvörður hjá safninu í Glasgow og kennt við University College í London og háskólann í Glasgow. Helstu áhugasvið hennar eru gripagreining víkingatíma, greftrunarsíðir og vistfræðilegar fornleifarannsóknir. Colleen hefur verið félagi í Institute of Field Archaeologists frá 1984 og meðstjórnandi í veigamiklum rannsóknarverkefnum í Freswick Links, Caithness og Tintagel kastala í Cornwall.

Elín Ósk Hreiðarsdóttir hefur unnið hjá Fornleifastofnun síðan 1996. Hún er með BA gráðu í mannfræði og MA gráðu í fornleifafræði frá Háskóla Íslands. Elín er deil-

darstjóri skráningardeildar og hefur unnið við fornleifaskráningu og ýmis uppgrftarverkefni. Helsta áhugasvið hennar er þróun aðferða í fornleifaskráningu og rannsóknir á sörvistölum.

Guðrún Alda Gísladóttir hefur unnið í hlutastarfi við fornleifaskráningu og við uppgrefti hjá Fornleifastofnun síðan 2001. Hún er með BEd gráðu frá Kennaraháskóla Íslands og lauk MA gráðu í fornleifafræði frá Háskóla Íslands 2004. Helstu áhugasvið Guðrúnar Öldu eru griparannsóknir og teikningar.

Helgi Bragason (f. 1958), ljósmyndari er með meistaragráðu í ljósmyndun frá Iðnskólanum í Reykjavík. Helgi hefur verið yfirmaður ljósmyndadeildar stofnunarinnar frá 1995.

Hildur Gestsdóttir (f. 1972) fornmeinafræðingur lauk BA prófi (Hons.) í fornleifafræði frá háskólanum í Nottingham 1994 og MS í beinafræði og fornmeinafræði frá háskólanum í Bradford 1998. Hildur hefur tekið þátt í fornleifauppgröftum á Íslandi,

turer in Medieval Archaeology at University College, London and is currently part-time lecturer in Archaeology at the University of Glasgow. Research interests: Viking Age artefacts, burials and environmental archaeology. Member of the Institute of Field Archaeologists since 1984 and Co- Director of major research projects at Freswick Links, Caithness and Tintagel Castle, Cornwall.

Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Archaeological Survey Manager, BA in anthropology, MA in Archaeology at the Univ. of Iceland. Hreiðarsdóttir has worked at the FSÍ on various survey and excavation projects since 1996. Research interest: Methods in archaeological survey, Viking age beads.

Guðrún Alda Gísladóttir, B.Ed from the Iceland University of Education, has worked part time at site survey and excavation at the FSÍ since 2001. She finished her MA in archaeology from the University of Iceland in 2004. Research interest: finds research and illustrations.

Helgi Bragason, photographer, Master of Photography at Reykjavík Polytechnic (Iðnskólinn í Reykjavík). Born 1958. Head of FSÍ Photographic Dept. since 1995.

Hildur Gestsdóttir, Palaeopathologist. BA (Hons.) in Archaeology from Univ. of Nottingham 1994, and MSc in Osteology, Palaeopathology and Funerary Archaeology from Univ. of Bradford 1998. Gestsdóttir has participated in excavations in Iceland, UK and Kenya. She has participated in various FSÍ projects as excavator, osteoarchaeologist and supervisor in Iceland since 1996. Gestsdóttir has extensive excavation experience (1992-present) on archaeological excavations, as excavator and supervisor, as well as post-excavation processing and report writing experience (1995-present), both commercial and research sites. She has worked for Bath Archaeological Trust, England, Exeter Archaeology, England, National Museum of Iceland and National Museum of Wales. Also, extensive experience in analysis of archaeological human remains (1997-present) for the FSÍ, National Museum of Iceland, Bath Archaeological

Bretlandi og í Kenía. Hún hefur tekið þátt í fjölmörgum verkefnum Fornleifastofnunar, m.a. fornleifauppgröftum og mannabeinarrannsóknum. Hún stjórnar uppgrefti kirkjugarðsins á Hofstöðum. Hildur hefur unnið fyrir Bath Archaeological Trust á Englandi, Exeter Archaeology, Þjóðminjasafn Íslands og Þjóðminjasafnið í Wales. Hún hefur einnig mikla reynslu af mannabeinarrannsóknum, en þær hefur hún gert fyrir Fornleifastofnun frá 1997, fyrir Þjóðminjasafnið, Bath Archaeological Trust á Englandi, Exeter Archaeology (Englandi), Cornwall Archaeological Unit (Englandi) og Somerset County Council (Englandi). Helsta áhugasvið Hildar eru fornmeinarannsóknir.

Howell Magnús Roberts (f. 1968) fornleifafræðingur, er yfirmaður uppgrافتarsviðs Fornleifastofnunar. Hann er með BA gráðu í klassískum fræðum og fornleifafræði frá háskólanum í Liverpool og hefur starfað sem fornleifafræðingur síðan 1993. Howell er meðlimur í AIFA (Institute of Field Archaeologists). Howell tók þátt í uppgrefti

á Bessastöðum 1996, Geirsstöðum í Hróarstungu og Hofstöðum í Mývatnssveit 1996 og 1997, var verkstjóri við uppgröft á Neðra Ási 1998, á Hofstöðum 1998-2001, í Aðalstræti 2001 og er verkstjóri við uppgrefti á Gásum í Eyjafirði og á Þingvöllum sem nú standa yfir. Howell var aðstoðarmaður við úrvinnslu Stóruborgargagna veturinn 1997-1998. Fyrir utan uppgrافتarreynslu á Íslandi hefur Howell víðtæka reynslu af verkstjórn í Þjörgunaruppgrefti í Bretlandi og reynslu af vísindarannsóknum og uppgrefti í Quatar, Noregi og Frakklandi. Helstu áhugasvið Howells er aðferðafræði fornleifafræðinnar og húsagerð á járnöld.

Oscar Aldred (f. 1972) er með BA gráðu í klassískum fræðum og fornleifafræði frá háskólanum í Liverpool, og MA í landsháttafornleifafræði frá háskólanum í Leicester. Síðan 1995 hefur Oscar unnið fyrir faghópa og bæjaryfirvöld við fornleifauppgrافتi, stjórnað rannsóknum og verkefnum sem lúta að stjórnun og skipulagi menningararfsins og séð um safnvörslu hjá Historic Environment í

Trust (England), Exeter Archaeology (England), Cornwall Archaeological Unit (England) and Somerset County Council (England). Research interest: Palaeopathology.

Howell Magnús Roberts, Head of Excavation Department, FSÍ. BA in Classical Studies and Archaeology, Univ. of Liverpool 1991. Born 1968. Professional archaeologist since 1993. Member of the Institute of Field Archaeologists since 2001 (AIFA). Experience in UK, Iceland, Norway, Qatar and France. Based in Iceland 1996-98 and Head of dept. at the FSÍ since January 2001. Previous employment includes the Museum of London Archaeology Service, Birmingham University Field Archaeology Unit, National Museum of Iceland. Roberts has participated in large scale commercial projects at varying levels of responsibility, including Aðalstræti, Reykjavík, Cefn Cwmwd, Anglesey, UK, Bessastaðir, No.1 Poultry, City of London. Additionally, Supervisor of numerous evaluations and smaller projects. Roberts is director of excavations for the Gásir and Þingvellir Millennium projects. Research

interests: Field archaeology, methods, Iron Age architecture.

Oscar Aldred, born 1972, BA in Classical Studies and Archaeology, University of Liverpool, and MA in Landscape Archaeology, University of Leicester. Since 1995 he has worked for professional units, and for local authorities on excavations, conducted research, carried out Heritage Management projects and acted as a curator for the Historic Environment in Somerset, England. Immediately prior to working for the FSÍ he completed a research project for English Heritage to establish national guidelines and methodologies for the Historic Landscape Characterisation Project. He has expertise in computer applications for archaeology, particularly with database design and management, and Geographical Information Systems (GIS). He has research interests in historic and present landscape studies, particularly connected with Sustainability Development, and Agrarian, Social and Territorial landscapes. He has worked in Iceland since 1999 and is the FSÍ's Digital Data Project Manager and Project Manager for the ARENA project.

Somerset á Englandi. Áður en Oscar kom til starfa hjá stofnuninni lauk hann rannsóknarverkefni fyrir English Heritage, sem laut að því að kortleggja sögulegt menningarlandslag. Oscar hefur sérhæft sig í tölvunotkun í fornleifafræði, sérstaklega hvað viðkemur uppsetningu og stjórnun gagnagrunna og landfræðikerfa. Oscar hefur unnið hjá Fornleifastofnun síðan 1999 og hefur umsjón með stafrænum miðlunarverkefnum. Hann hefur sérstakan áhuga á landslagsrannsóknum, einkum menningarlandslagi.

Ragnar Edvardsson (f. 1964) er fornleifafræðingur. Ragnar lauk BA gráðu í latínu og sögu frá Háskóla Íslands, MA í fornleifafræði frá Fornleifastofnun Lundúnaháskóla og MPhil í mannfræði og vinnur nú að doktorsritgerð við The Graduate Center, CUNY. Ragnar hefur tekið þátt í fjölda rannsóknarverkefna á Skotlandi, í Færeyjum og á Íslandi og hefur mikla uppgrftarreynslu. Ragnar hefur unnið fyrir Fornleifastofnun frá 1996. Hann hefur sérþekkingu á því að gera tilgátuteikningar.

Rannsóknaráhugi hans beinist helst að rómverskri fornleifafræði og útvegsminjum.

Sigríður Þorgeirsdóttir lauk BA gráðu í þjóðfræði frá Háskóla Íslands árið 2002. Hún hefur unnið við gripavörslu, skráningu og uppgrefti hjá Fornleifastofnun síðan 2001.

Sædís Gunnarsdóttir er sagnfræðingur og fornleifafræðingur. Hún lauk BA gráðu í sögu frá Háskóla Íslands og MA gráðu í landslagsfornleifafræði frá Háskólanum í Leicester. Sædís var ráðin framkvæmdastjóri Fornleifastofnunar á Akureyri árið 2003 en hefur unnið við fornleifaskráningu hjá Fornleifastofnun frá 1996 og hefur auk þess ritstýrt ÍSLEIFU, gagnagrunni Fornleifastofnunar. Helstu áhugasvið Sædísar eru miðaldasagnfræði, byggðasaga og notkun landfræðilegra upplýsingakerfa (GIS) í fornleifarannsóknum.

Ólöf Þorsteinsdóttir hefur verið skrifstofustjóri Fornleifastofnunar síðan 2001. Hún hefur langa reynslu af margvíslegum skrifstofustörfum, starfaði m.a. hjá Orkustofnun

Ragnar Edvardsson, Archaeologist and Illustrator. Born 1964. BA in Latin and History from Univ. of Iceland, MA in Archaeology from the Institute of Archaeology, UCL, London, MPhil in Anthropology, PhD (in spe) from The Graduate Center, CUNY. Edvardsson has participated in various research projects in Scotland the Faroe Islands and Iceland, and has extensive excavation experience, as well as site supervisor. He has worked for the FSÍ since 1996. Special skills: archaeological illustration. Research interests: Roman archaeology, marine archaeology.

Sigríður Þorgeirsdóttir finished her BA in ethnology from the University of Iceland in 2002. She has worked on excavations, finds and surveying at the FSÍ since 2001.

Sædís Gunnarsdóttir, Historian and Archaeologist, born 1973. BA in History from Univ. Iceland, MA in Archaeology from Leicester. Gunnarsdóttir is manager of the departement of the Institute in Akureyri since 2003 but has worked on archaeological

surveying at FSÍ since 1996 as well as being the editor of FSÍ's National Survey Database. Research interests: GIS in archaeology and medieval history.

Ólöf Þorsteinsdóttir, Head of Office and Secretary at the FSÍ since 2001. Born 1959. Various office experience and training, including secretarial work at the Icelandic Energy Institute. Icelandic Marathon Champion 1997. Interests: Running.

og hjá Stefi. Helstu áhugasvið Ólafar eru útivist, gönguferðir og hlaup. Ólöf var Íslandsmeistari kvenna í maraþoni 1997.

SAMSTARFSAÐILAR

COLLABORATORS

Aarhus Universitet, Danmörku	Náttúrustofa Vestfjarða
Brooklyn College, City University of New York, Bandaríkjunum	Senter for studier i vikingtid og nordisk middelalder, Oslo Universitet, Noregi
Hið íslenska bókmenntafélag	Raunvísindastofnun Háskóla Íslands
cIMeC, Institute for Cultural Memory, Rúmeníu	Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Þýskalandi
Félag íslenskra fornleifafræðinga	Skálholtsskóli
Háskóli Íslands	Skálholtsstaður
Hið þingeyska fornleifafélag	Snorrastofa í Reykholti
Hugvísindastofnun	State Service for the Archaeological Heritage, Hollandi
Hunter College, City University of New York, Bandaríkjunum	The Archaeology Data Service, University of York, Bretlandi
Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, Póllandi	University of Bradford, Englandi
Kulturarvsstyrelsen, Danmörku	University of Cambridge, Englandi
Landmælingar Íslands	University of Edinburgh, Skotlandi
Læknasetrið Mjódd	University of Glasgow, Skotlandi
Minjasafnið á Akureyri	University of Stirling, Skotlandi
Museovirasto, Finnlandi	University of Wisconsin, Madison, Bandaríkjunum
Museumsprosjektet, Noregi	Vestfirðir á miðöldum
Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Póllandi	Zoologisk Museum, Danmörku
NABO, North Atlantic Biocultural Organisation	Þingvallanefnd
Náttúrurannsóknastöðin við Mývatn	Þjóðminjasafn Íslands

HELSTU VIÐSKIPTAVINIR

CLIENTS AND CONTRACTORS

Bessastaðahreppur	Minjasafnið á Akureyri
Dagverðarnes ehf.	Náttúrustofa Vestfjarða
Djúpavogshreppur	Ólafsfjarðarkaupstaður
Eyja- og Miklaholtshreppur	Rangárþing eystra
Grindavíkurbær	Reykjavíkurborg
Hrífunes ehf.	Safnaðarfélag Hólskirkju, Bolungarvík
Húsavíkurkaupstaður	Siglufjarðarkaupstaður
Hvalfjarðarstrandarhreppur	Stafna á milli ehf.
Hvítársíðahreppur	Súðavíkurhreppur
Hörgárbyggð	Svalbarðsstrandarhreppur
Innri-Akraneshreppur	Sveitarfélagið Árborg
Ísafjarðarbær	Vegagerðin á Akureyri
Kolbeinsstaðahreppur	VSÓ ráðgjöf
Landsvirkjun	
Leirár- og Melasveit	

STUÐNINGUR OG STYRKIR GRANT-FUNDING BODIES AND SPONSORS

British Academy	Kristnihátíðarsjóður
European Science Foundation	National Geographic Society
Evrópusambandið: Culture 2000	NOS-H
Fornleifasjóður	National Science Foundation
Menningarsjóður	Rannsóknamiðstöð Íslands / The Icelandic Research Council
Menningarsjóður VÍS	Pingvallanefnd
Kirkjuráð	

LISTI YFIR VERKEFNI 2004 LIST OF PROJECTS 2004

Rannsóknarverkefni

Uppgröftur að verslunarstaðnum Gásam í Eyjafirði.
Þinghald til forna. Rannsókn á þingminjum á Þingvöllum og völdum vorþingsstöðum.
Fornleifauppgröftur í Skálholti.
Fornleifauppgröftur á kirkju og kirkjugarði á Hofstöðum í Mývatnssveit.
Fornleifauppgröftur á Sveigakoti. Uppgröftur á bæjarminjum frá víkingaöld.
Rannsókn á landnámi og menningarlandslagi í Þingeyjarsýslu.
Fornleifauppgröftur í Reykholti.
Rannsókn á kirkjuminjum.
Kuml og samfélag, fornleifarannsókn.
Fornleifauppgröftur á Eyri í Ísafirði.
Fornleifauppgröftur í Vatnsfirði.
Fornleifauppgröftur á Hrísheimum.
Heilsufarssaga Íslendinga frá landnámi til 18. aldar.
Fornleifauppgröftur í Kúvíkum.
Forn garðlög í S-Þingeyjarsýslu.

Fornleifaskráning

Svæðisskráning:

- Djúpavogshreppur
- Kolbeinsstaðahreppur
- Eyja- og Miklaholtshreppur
- Hvítársíðuhreppur
- Kjósarhreppur
- part of Siglufjarðarkaupstaður

Aðalskráning:

- Hörgárbyggð
- Hvítársíðuhreppur
- Ólafsfjarðarkaupstaður
- Siglufjarðarkaupstaður

- Svalbarðsströnd

- Chapel Survey
- Krókdalur
- Hvolsvöllur
- Narfastaðir

Deiliskráning:

- Hrífunes in Vestur-Skaftafellssýsla
- Kóngsbakki in Snæfellsnes
- Galtarholt in Borgarbyggð in Mýra- og Hnappadalssýslur
- Bessastaðahreppur,
- Árborg, in Eyrarbakki
- Eyrardalur, in Langeyri in Eyrardalur in Súðavíkureppur.
- Hellir in Ölfus

Umhverfismat:

- Mývatnsöræfi to Ásbyrgi
- Reyðarfjörður
- Öxarfjarðahreppur in Norður-Þingeyjarsýsla

Miðlunarverkefni

- Arena. Verndun og kynning stafrænna gagna um fornleifafræði í Evrópu.
- Miðlun menningarsögulegra upplýsinga.

Adolf Friðriksson:

- 'Burial Topography and Society in Late Iron-Age Iceland', at: Dynamics of Northern Societies, Joint NABO and SILA Arctic Centre Conference in Copenhagen, 10-14th May 2004
- 'Kumlárannsóknir 2003'. in Erindi haldið á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga, Norræna húsinu 21. febrúar 2004
- 'Text and Archaeology' ' presented at the Viking and Medieval Centre in Oslo, August 23rd, 2004. 2004
- (with Garðar Guðmundsson) 'Iron-Age Assemblies in Iceland' at the EAA Conference in Lyon, 8-11th September 2004
- (with Hildur Gestsdóttir), 'Þingstaðarannsóknir 2003', in Erindi haldið á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga, Norræna húsinu 21. febrúar 2004

Orri Vésteinsson:

- Sveigakot 2003 - Fyrirlestur á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifarannsóknir sumarið 2003, Norræna húsinu, 21. febrúar 2004
- Rauðaskriða - Fyrirlestur á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifarannsóknir sumarið 2003, Norræna húsinu, 21. febrúar 2004
- Saltvík - Fyrirlestur á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifarannsóknir sumarið 2003, Norræna húsinu, 21. febrúar 2004
- Kaupstaðir og viðskipti í íslenska bændasamfélaginu
- Fyrirlestur á Málþingi um Gásarannsóknir, Akureyri 28. febrúar 2004
- Ruins of the Saga Time - Boðsfyrirlestur við University of York, 16. mars 2004
- Icelandic settlement patterns - Fyrirlestur við fornleifadeild University of York, 17. mars 2004
- Staða íslenskrar fornleifafræði - Erindi á málþingi Ritsins "Hvert stefnir íslensk fornleifafræði?", Öskju, 24. apríl 2004
- Environmental degradation and farm abandonment in late Viking age Iceland: Correlation, coincidence or claptrap? - Fyrirlestur á ráðstefnunni Dynamics of Northern Societies - a SILA and NABO conference, Kaupmannahöfn, 11. maí 2004
- Central Places in Iceland - Fyrirlestur á ráðstefnunni Dynamics of Northern Societies - a SILA and NABO conference, Kaupmannahöfn, 14. maí 2004
- Gásir. The Church - Fyrirlestur á málþingi um fornleifarannsóknir, Hólum, 7. ágúst 2004
- Historical archaeology and the study of small scale polities - Fyrirlestur á The 10th annual meeting of the European Association of Archaeologists í Lyon, 11. september 2004
- Þrældómur á landnámsöld - Fyrirlestur á

Hugvísindabíngi, Háskóla Íslands, 23. október 2004

Hildur Gestsdóttir:

- The settlement of Iceland: Strontium isotope analysis -NABO/SILA conference in Copenhagen May 2004

Gavin Lucas:

- 'Architectures of Power: the Viking settlement of Hofstaðir' at the SILA/NABO conference at Copenhagen
- 'Ceramics, Trade and Consumption in Iceland 1640-1940' at the SILA/NABO conference at Copenhagen
- 'Historical Archaeology Today' at Institute for Archaeology, Göteborg Univesity
- 'Field Works' at the Centre for Archaeology, University of Stanford, California

Oscar Aldred:

- 'Archaeological investigations at Höfðagerði 2003 at Félags íslenskra fornleifafræðinga, Nordic House
- 'Expectations and the digital experience: the Icelandic ARENA at Online archaeological digital archives: preservation, access and Archaeological Records of Europe: Networked Access (ARENA) / Stafræn fornleifagögn á veraldarvefnum: varðveisla, aðgangur og staða verkefnisins Archaeological Records of Europe: Networked Access (ARENA)', Nordic House, Reykjavík
- 'Réttir in the landscape. A study on the context of focal points at the SILA/NABO conference at Copenhagen
- 'Out with the old in with the new: online presentation of excavation archives' at EAA, Lyon
- (with Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir) - 'Iceland: its landscape and archaeology' at Helsinki symposium on aerial archaeology, Helsinki, National Musuem
- (with Orri Vésteinsson) 'Miðlun menningarsögulegra upplýsinga at Markáætlun um upplýsingatækni og umhverfismál 1999 - 2004 Uppgjör, Málþing og kynning á niðurstöðum verkefna og veggspjaldasýning', Hótel Loftleiðum

In addition, Oscar Aldred attended the Computer Applications and quantitative methods in Archaeology (CAA) conference, in Prato in March 2004.

SKÝRSLUR FORNLEIFASTOFNUNAR
THE FSI REPORTS

- Adolf Friðriksson (ritstj.) Þinghald að fornu. Fornleifarannsóknir 2003, FS233-02142
- Adolf Friðriksson, Fornleifar í landi Kross og Fögrubrekku. Deiliskráning 2004, FS240-04021
- Adolf Friðriksson, Kuml og samfélag. Framvinduskýrsla 2003, FS241-03261
- Adolf Friðriksson & Sigríður Þorgeirsdóttir, Fornleifar í landi Innri-Kóngsbakka, Helgafellssveit. Deiliskráning, FS263-04171
- Adolf Friðriksson, Garðar Guðmundsson & Mjöll Snæsdóttir, Athugun á kirkjugarði Hraungerðiskirkju í Hraungerðishreppi, Árnassýslu, FS264-01041
- Adolf Friðriksson & Orri Vésteinsson, Fornleifarannsóknir í Saltvík 2003, FS246-03271
- Adolf Friðriksson, Fornleifar í landi Galtarholts í Borgarbyggð. Deiliskráning 2004, FS247-04111
- Adolf Friðriksson & Andrea Harðadóttir (ritstj.), Fornleifarannsóknir á Eyri við Skutulsfjörð 2003, FS228-03231
- Aldred, Oscar, Excavations at Höfðagerði 2003; Interim report, FS227-02252
- Aldred, Oscar & Elín Hreiðarsdóttir, Svæðisskráðar fornleifar í Rangárþingi Eystra: Kortlagning á völdum fornleifum, FS231-04011
- Aldred, Oscar, Elín Hreiðarsdóttir, Birna Lárusdóttir & Árni Einarsson, Forn garðlög í Suður Þingeyjarsýslu / A system of earth-works in NE Iceland, FS257-04261
- Andrea Harðardóttir & Sædís Gunnarsdóttir, Menningarminjar í Bessastaðahreppi, FS226-03211
- Andrea Harðardóttir & Sædís Gunnarsdóttir, Fornleifaskráning í Kolbeinsstaðahreppi, FS252-04081
- Barbara Guðnadóttir & Oscar Aldred, Miðlun menningarsögulegra upplýsinga, FS229-9925
- Birna Lárusdóttir & Elín Hreiðarsdóttir, Fornleifaskráning í Helli í Ölfushreppi, FS248-04121
- Birna Lárusdóttir, Fornleifaskráning í Árneshreppi II, FS260-02053
- Birna Lárusdóttir, Fornleifauppgröftur á Kúvíkum í Reykjarfirði, FS262-04201
- Birna Lárusdóttir & Elín Hreiðarsdóttir, Fornleifaskráning á Narfastöðum í Reykjadal, FS261-04151
- Elín Hreiðarsdóttir & Birna Lárusdóttir, Fornleifaskráning í Reykjahreppi - síðari hluti, FS235-02202
- Elín Hreiðarsdóttir, Fornleifaskráning í Eyjafirði XIV: Fornleifar í Þorvaldsdal og syðsta hluta Árskógsstrandar að hreppamörkum, FS256-99095
- Garðar Guðmundsson & Gavin Lucas, Rannsókn á fornleifum sem fara undir Háslón við Kárahnjúka; Framvinduskýrsla sept. 2004, FS251-00063
- Guðrún Alda Gísladóttir, Aðalskráning fornleifa á Hvolsvelli, FS232-04012
- Guðrún Alda Gísladóttir, Deiliskráning í Bessastaðahreppi: vegna aðalskipulags, FS237-04031
- Guðrún Sveinbjarnardóttir & Hildur Gestsdóttir, Reykholtskirkja. Fornleifarannsókn 2003, FS234-02232
- Hildur Gestsdóttir, The Palaeopathology of Iceland: Preliminary report 2003. Haffjarðarey, Neðranes & Viðey, FS225-99192
- Hildur Gestsdóttir, Hofstaðir 2003 Framvinduskýrsla/Interim Report, FS230-910111
- Lucas, Gavin, Skálholt 2003. Framvinduskýrslur/Interim Report No.2, FS236-02132
- Oddgeir Hansson, Deiliskráning í Hrífunesi II, FS245-04132
- Orri Vésteinsson, Archaeological investigations at Sveigakot 2003, FS242-00214
- Orri Vésteinsson, Krókdalur. Fornleifaskráning 2004, FS258-04191
- Ragnar Edvardsson, Fornleifarannsókn í Vatnsfirði við Ísafjarðardjúp sumarið 2004, FS249-03093
- Roberts, Howell, Excavations at Gásir 2003 - An Interim Report, FS238-01075
- Roberts, Howell (ed.) Excavations at Aðalstræti, 2003, FS243-00162
- Roberts, Howell, Garðlag á Möðruvöllum í Eyjafirði. Fornleifarannsókn, FS254-04251
- Roberts, Howell & Guðrún Alda Gísladóttir, Fornleifakönnun á Hvolstúni, FS250-04211
- Sædís Gunnarsdóttir, Menningarminjar í

Djúpavogshreppi, FS239-03191
Sædís Gunnarsdóttir, Fornleifaskráning í
Eyja- og Miklaholtshreppi, FS253-04091
Sædís Gunnarsdóttir, Fornleifakönnun vegna
Norðausturvegar, FS259-04271
Uggi Ævarsson, Dettifossvegur: forn-
leifaskráning vegna vegar frá
Möðrudalsöræfum norður í Ásbyrgi, FS255-
04061
Þóra Pétursdóttir, Fornleifaskráning í
Grindavík: 3. áfangi, FS244-02153

ÖNNUR ÚTGÁFA OTHER PUBLICATIONS

- Adolf Friðriksson (2004) 'Haugar og heiðni: minjar um íslenskt járnaldarsamfélag'. *Hlutavelta tímans. Menningararfur á Þjóðminjasafni*. Árni Björnsson and Hrefna Róbertsdóttir. Reykjavík.pp. 56-63.
- Adolf Friðriksson (2004) 'The Topography of Iron-age Burials in Iceland'. *Current issues in Nordic Archaeology. The Proceedings of the 21st Conference of Nordic Archaeologists*, 6-9 September 2001, Akureyri, Iceland. Garðar Guðmundsson. Reykjavík.pp. 15-16.
- Adolf Friðriksson, Orri Vésteinsson og Thomas H. McGovern (2004) 'Recent Investigations at Hofstaðir, northern Iceland.' ed. R.A. Housley & G.Coles: *Atlantic Connections and Adaptations: Economies, environments and subsistence in lands bordering the North Atlantic*, Oxbow Books, Oxford, 191-202.
- Finley, Alison, Orri Vésteinsson, Svanhildur Óskarsdóttir & Sverrir Tómasson eds. (2004) *Peter Foote: Kreddur. Select Studies in Icelandic Law and Literature*, Reykjavík.
- Garðar Guðmundsson, Mjöll Snæsdóttir, Ian Simpson, Margrét Hallsdóttir, Magnús Á. Sigurgeirsson og Kolbeinn Árnason (2004) 'Fornir akrar á Íslandi. Meintar minjar um kornrækt á fyrri öldum'. *Árbók hins íslenska fornleifafélags* 2002-2003. 79-106.
- Hildur Gestsdóttir (2004) 'Mannabein í þúsund ár. Vitnisburður um lífskjör og lifnaðarhætti'. in Árni Björnsson & Hrefna Róbertsdóttir (ed.) *Hlutavelta tímans. Menningararfur á Þjóðminjasafni*. (Reykjavík: Þjóðminjasafn Íslands) 78-85.
- Lucas, G. M (2004a) 'Íslensk fornleifafræði í norður-evrópsku samhengi', *Ritið* 2: 11-28.
- Lucas, G. M. (2004b) 'Modern Disturbances. On the Ambiguities of Archaeology' *Modernism/modernity* 11: 109-120
- Lucas, G. M. (2004c) 'The Visual Archive in Icelandic Archaeology' *Archaeologia Islandica* 3: 121-140.
- Lucas, G. M. (2004d) *An Archaeology of Colonial Identity. Power and Material Culture in the Dwaars Valley, South Africa, 1688-1910*. Kluwer.
- Orri Vésteinsson (2004a): 'Icelandic farm-house excavations. Field methods and site choices.' *Archaeologia islandica* 3, 71-100.
- Orri Vésteinsson (2004b) 'Þingvallakirkja.' *Árbók hins íslenska fornleifafélags* 2002-2003, 163-84.
- Orri Vésteinsson (2004c) 'Staða íslenskrar fornleifafræði.' *Ritið* 2: 65-75
- Orri Vésteinsson, Árni Einarsson & Magnús Á. Sigurgeirsson (2004) 'A New Assembly Site in Skuldaþingsey, NE-Iceland.' *Current Issues in Nordic Archaeology. Proceedings of the 21st Conference of Nordic Archaeologists*, September 6th-9th 2001, Akureyri, Reykjavík, 171-79.
- Orri Vésteinsson & Ian A. Simpson (2004) 'Fuel utilisation in pre-industrial Iceland. A micro-morphological and historical analysis.' *Current Issues in Nordic Archaeology. Proceedings of the 21st Conference of Nordic Archaeologists*, September 6th-9th 2001, Akureyri, Reykjavík, 181-87.